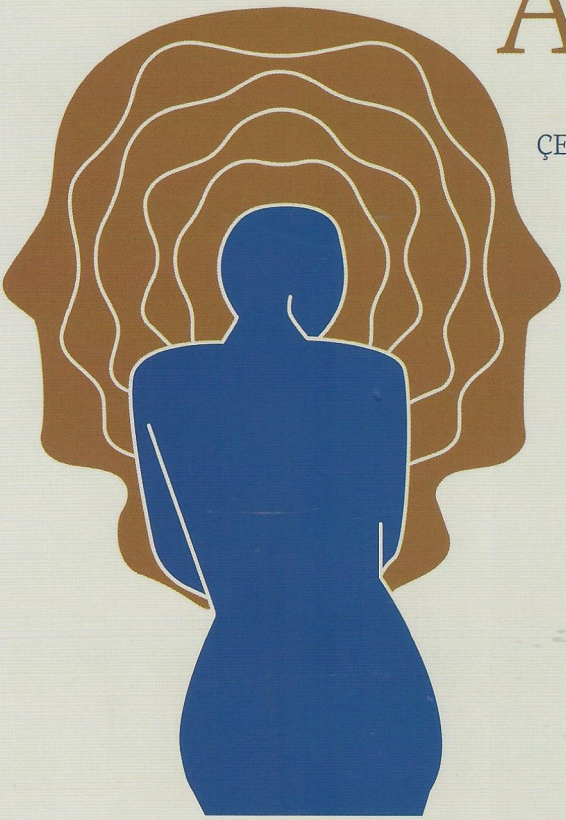
Annie
Ernaux

2022
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

Karanlık Atölye

ÇEVİRİ: SİREN İDEMEN

can
çağdaş

ANNIE ERNAUX

KARANLIK ATÖLYE

Can Çağdaş

Karanlık Atölye, Annie Ernaux
Fransızca aslından çeviren: Siren İdemen
L'atelier Noir
İlk baskı: Des Busclats, 2011
Bu çeviride kaynak alınan baskı: Éditions Gallimard, 2022
© 2011, Éditions des Busclats, 2011, pour les pages du Journal de la période 1982-2007 et la Préface de
© 2022, Éditions Gallimard, Paris
© 2025, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2025, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 7000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır
Editör: Şirin Etik
Düzelti: Mert Tokur
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak uygulama: Hümeyra Öztürk / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: MY Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Limited Şti.
Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sokak. No:8 Kat:2
Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 47939

ISBN 978-975-07-6651-0

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer/İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

ANNIE ERNAUX

KARANLIK ATÖLYE

GÜNLÜK

2022 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Fransızca aslından çeviren

Siren İdemen

can

Annie Ernaux'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seneler, 2021
Babamın Yeri, 2022
Yalın Tutku, 2022
Boş Dolaplar, 2022
Bir Kadın, 2023
Olay, 2023
Kızın Hikâyesi, 2023
Genç Adam, 2024

ANNIE ERNAUX, 1940'ta, Lillebonne'da, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu; çocukluğunu Yvetot, Normandiya'da geçirdi. Mazbut bir sosyal çevrede büyüdü, edebiyat öğrenimi gördü ve uzun yıllar boyunca edebiyat öğretmenliği yaptı. Kişisel deneyimle toplumsal tarihi birleştiren unsurları daha ilk romanı *Boş Dolaplar*'la ortaya koydu. Sınıf atlama, evlilik, kadın özgürlüğü, cinsellik, kürtaj, hastalık, yaşlılık ve ölüm gibi meseleleri kendi deneyimleri üzerinden aktarırken, arka planda daima toplumsal yaşam ve onu oluşturan kültürel, siyasi, tarihî olaylara yer vererek, "toplumsal bellek" yazını olarak nitelenebilecek eserlere imza attı; başta 2022 Nobel Edebiyat Ödülü olmak üzere birçok ödüle değer görüldü. Hâlâ Cergy'de yaşıyor.

SİREN İDEMEN, 1980'lerden bu yana gazetecilik ve çevirmenlik yapıyor. *Express, Roll, Bir+Bir* dergilerinin ve 1+1Express sitesinin kurucu, editör ve muhabirlerinden. Çevirdiği ilk kitap *Bozkırdaki Gölgeler* (Can Yayınları, 1983), son kitaplardan bazıları ise *Parçalanma* (Emil Michel Cioran, Metis Yayınları), *Freud-Spinoza Mektuplaşması* 1676-1938 (Michel Juffé, Metis Yayınları), *Karanlık Dükkân* (Georges Perec, Metis Yayınları). Ayrıca Annie Ernaux'nun *Babamın Yeri, Boş Dolaplar, Seneler, Olay, Kızın Hikâyesi, Genç Adam* adlı kitaplarını da Türkçeye kazandırmıştır.

2022

Bu yazı günlüğünü, *L'Imaginaire* koleksiyonundan[1] yeniden yayımlanacağı için tekrar okudum. Bu sayfaların, hemen hemen tüm kitaplarımın sancılı doğuşuna, geri dönüşün imkânsız hale geldiği, metni artık sonlandırmaktan başka çarenin kalmadığı o âna varana kadar geçilen tereddütler ve şüphelerle döşeli karanlık yola dair ortaya koyduklarıyla karşılaşmak zorlu, yer yer dehşetle ürperten bir tecrübe oldu. Öte yandan, bu okuma yayımladığım son metin olan *Kızın Hikâyesi*'ni kitaplaştırma fikrinin ne kadar uzun zamandır peşimi bırakmadığını, başlı başına bir metin olarak, deyim yerindeyse dosdoğru cepheden ele almaya bir türlü cesaret edemediğim için diğer metinlere nasıl sızdığını da anlamamı sağladı. Kitapta da söylediğim gibi, bunun *hep ertelenen bir niyet*, imkânsız ya da hatta bir yasak metin olduğunun sarsıcı kanıtıyla yüz yüze geldim. 18 yaşına bastığım ve S[ées]'deki yaz kampında eğitmenlik yaptığım sene bu günlükte "58" diye geçiyor, bazen de "1958". Kimi

1. *Gallimard*'ın 1977'de başlattığı *L'Imaginaire* (İmgesel) koleksiyonu tanınmış yazarların unutulmuş, marjinal ya da deneysel eserlerinden veya geçmişte ilgi uyandırmış, ancak günümüzde gölgede kalmış edebî metinlerin yeniden basımından oluşuyor. (Ç.N.)

sayfalardaysa "Rouen" demişim, Ekim 1958'in ders yılı başında Rouen'da rahibelerin idaresindeki Jeanne-d'Arc Lisesi'ne kaydolup oradaki kız yurdunda kalmaya başladığım için.

Bu projeye ilk defa 1 Mart 1982'de, şöyle bir değiniliyor: *18 yaş, doğal çevreden bir süredir başlayan kopuşun devamı, mart rüzgârı, geçilmesi gereken bakalorya sınavı, yeni bir dünyaya atılan adımlar. Rouen.* Daha sonra utanç duygusuna ilişiyor: *58'in utancı 52'nin utanc*ının izlerinde ortaya çıkıyor. 1999'da, *58'in içimi kemirdiğ*ini yazmıştım. 58'deki adamla bir telefon görüşmesinden bahsediyorum, ama şimdi numarayı gerçekten arayıp aramadığımı, karşı tarafta birinin cevap verip vermediğini hatırlamıyorum. Ayrıca bir soruşturma yaptığımı, tanıklar aradığımı tahmin ediyorum. 2002 yazında, *Seneler* için kararlılıkla kolları sıvamanın arifesinde, S. kampındaki ilk günlerime dair hararetle yazdığım sayfalara atıfta bulunuyorum ve o *ön çalışmayı* büyük bir farkındalıkla değerlendiriyorum: Yazmak değil bu, tek yaptığım şu aralar üzerinde çalışmak istemediğim bir fikri zihnimden kovmak. *Seneler*'i yazarken 1958'e, Cezayir olaylarına ve General de Gaulle'ün tekrar Fransa'nın başına geçişine geldiğimde o arzu yine canlanacaktı: *Her şeye rağmen, bir ucundan 58'e girmeli mi? (İşin garibi, kitabımda 58-59'a, bakalorya yazına geldim.)* Arzumu farklı bir şekilde gerçekleştireceğim: H.'yle gerçekte geçirdiğim geceyi kişisel olmayan, kolektif bir dille anlatacağım.

2011'deki önsözde, "günlükte 'proje' olarak bahsedilen bu metinlerin ortaya çıkmadığını [yazılmadığını], belki de hiçbir zaman ortaya çıkmayacağını" yazmıştım. "58"i kastediyordum. Ayrıca *Seneler*'in sona ermesinden bu yana devam eden çalışma notlarının günlükte yer almayacağını, bunu ancak metnin yayımlanarak "kefareti-

nin ödenmesi" ve böylece meşrulaşması halinde gözler önüne sermeye rıza gösterebileceğimi açıkça ifade etmiştim. *Kızın Hikâyesi* 2016'da yayımlandığına göre, metnin oluşum sürecini ortaya koyan sayfaları gizli tutmak için hiçbir nedenim kalmadı. Aynı zamanda, 2011'in okuru için anlaşılmaz olan kimi göndermeler, ifadeler de açıklığa kavuşmuş olacak.

Kızın Hikâyesi'nin günlüğü de, hep yaptığım gibi, çıkış aldığım kâğıtların arka yüzlerine elle yazılı. Temmuz 2008-Mart 2015 tarihleri arasına ait bu günlükte metinlerin yazılma süreçlerine bağlı uzun kesintiler yer alıyor, bunun nedeni söz konusu metinlerin özel olarak biçimle ilgili sorgulamalara sürüklemesi değil, biçim zaten her zaman esas meseledir. *L'Autre fille*'in[1] mektup formatında yazılması, yayımlandığı koleksiyonun bir zorluğuydu[2] ve o zamana kadar adeta men edilmiş bir konunun, ben doğmadan önce ölen bir ablanın varlığının açığa çıkmasına vesile olmuştu. *Regarde les lumières mon amour*'daki[3] günlük formatı toplumsal hayatı günbegün yakalayıp kayda geçirme isteğime denk düşüyordu. Yine her zamanki gibi, hayat ve getirdiği sürprizler yazma sürecinin seyrini sekteye uğrattı ve bu metnin mutlaka yazılması gerektiği düşüncesinden beni uzaklaştırdı.

Önceki metinlerin çoğunun yazılışında da baş gösteren, edebiyatın can alıcı meselesi olan şahıs kipi seçimi derdiyle, *ben* mi *o* mu ikilemiyle karşı karşıyayım. *Sene-*

1. "Öteki Kız". Ernaux'nun *Seneler*'den sonra, *Karanlık Atölye*'den hemen önce, 2011'de yayımlanan kitabı. Henüz Türkçeye çevrilmemiş bu metinde Ernaux kendisinin doğumundan önce ölen kız kardeşini, onun yokluğunun etkisini anlatıyor. (Ç.N.)

2. Nil Yayınevi'nin Les Affranchis koleksiyonunun özelliği yayıncının ricası üzerine yazarların o güne kadar yaz(a)madıkları bir mektup biçiminde kaleme aldıkları eserlerden oluşması. (Ç.N.)

3. Işıklara Bak Canım. (Ç.N.)

ler'de *ben*'i saf dışı bıraktım bırakalı, geçmişteki kendimden söz ederken sanki *ben*'i bir daha tek başına kullanmamalı, *sen*, *o* ya da *biz*'e uyarlamalıydım. Doğal olarak *Seneler*'in yazma sürecinin, kişisellikten arınmış anlatım biçiminin ve kapsamının genişliğinin ağırlığını hâlâ üzerimde hissediyorum, oysa "58" mahremin de mahremine, cinselliğe odaklanıyor. Ancak önceki çalışmalardan en büyük farkı, önüme koyduğum yegâne yazı projesinin bu olması, daha doğrusu "58"in daha fazla ertelenmesi imkânsız bir metin haline gelmesi. Yazılmadığı sürece önümde hezimet olarak duracaktı, hayatım boyunca karşısında dikilip kaldığım, bir türlü zorlayıp açamadığım bir kapı gibi. Yine de bu aciliyeti sık sık gözardı ederek hafızamın beni sürükleyişine teslim oluyor, yazıyla ilgili meselelerden uzaklaştıran ama bu günlüğü öncekinden daha az kuru ve teknik kılan anıları not ediyorum.[1] Öyle ki, burada yazı günlüğü ile kişisel günlük arasındaki sınır giderek bulanıklaşıyor. Barbara Loden'ın 18 yıl önce seyrettiğim ve yeniden izlemek için DVD'sini aldığım *Wanda* filminden uzun uzadıya söz etmem de bunun sonucu. Güncel olaylar da burada epey yer alıyor, özellikle 1958'de başıma gelenleri çağrıştırarak yazma arzumu körükleyen vakalar – bunlardan biri Dominique Strauss-Kahn'ın karıştığı olay, bir diğeri Roman Polanski'nin eski davası. Bedenleri tacize, saldırıya uğramış, utanca ve aşağılanmaya maruz kalmış bütün kadınlara beni kenetleyen bağları arıyor, topluyor, bir araya getiriyorum. Bu çabada, doğal olarak, bireysel olanın ötesine geçme arzusu yatıyor.

Buradaki başka bir yenilik ise, metnin ortaya çıkışında internetin oynadığı rol. Google, her ne olursa olsun, geçmişteki gerçekliğin izlerini sürerken bitmez tüken-

1. Bu durum fazla tekrar eden bazı sorgulamaları yeni baskıda çıkarmaya yöneltti beni. [Yazarın notu].

mez bir hazne. İsimleri, yerlerin fotoğraflarını arayıp bulmanın, unutulmuş şarkıları tekrar dinlemenin garip bir hazzı var. Kelimelere ve sadece kelimelere yoğunlaşarak çalışma çabamda beni yoldan çıkaran melankolik ve tekinsiz, tuhaf bir zevk.

Bu günlüğün tamamını düşündüğümde, 40 yıl boyunca tasarlanmış, üzerinde çalışılmış, değiştirilmiş, nadiren yarım bırakılmış metinlerin sayısının azlığı dikkatimi çekiyor. Hepsi bir araya geldiklerinde, benim de bilmediğim başka bir hayatın eşkâli ortaya çıkıyor sanki, birbirine dolanmış, karışık, okunaksız çizgilerden oluşan soyut bir tablo gibi. Her kitap ışığa doğru yürüme –yanılsama– çabası.

2011

Gün geçtikçe, aslında ne olduğunu ve nereye gittiğini tam bilmeden girdiğim bu yazma yolundan sapmanın benim için artık imkânsız hale geldiği hissine kapılıyorum. İşte bu yüzden editörler Marie-Claude Char ve Michèle Gazier'nin "biraz mola ver" önerisi karşısında afalladım: Yapabileceğimi hiç sanmıyordum. Bunun üzerine, 30 yıl kadar önce kendimi yazmaya verdiğimden beri kaleme aldığım ve yayımlanmış metinlerin bir anlamda "yan yüz"ünü, hatta "öteki yüz"ünü oluşturan, "Yazı Günlükleri" diye adlandırdığım notlar aklıma düştü. Her kitabı yazmaya koyulmadan önce zihnimde dolaşan şüpheleri, gelgitleri, neticesiz arayışları, yarı yolda vazgeçilen fikirleri, köstebek gibi sonu gelmez dehlizler kazma gayretini göz önüne sermeye cesaret edebilecek miydim peki? Tereddüt ettim. Riski göze aldım.

1981-1982 kışı, çalkantılı bir dönemden geçiyordum. Birkaç yıl önce başladığım babamla ilgili romanı yüz sayfa kadar yazdıktan sonra bırakmıştım. İki-üç kitap fikri arasında gidip geliyor, üç-beş sayfa yazıp bir kenara bırakıyordum. Sonra bir gün, daha önce hiç yapmadığım bir şey yaptım: Bir kâğıt çıkardım, tarih attım ve tereddütlerimi, niyetlerimi, aklımdan geçenleri olduğu gibi döktüm. O zamana kadar yazma faaliyetini zihnimde uyandırdığı sorulardan ayrı düşünmemiştim hiç, oysa

elyazısı taslaklarda bu sorulara dair çok az iz vardı. Bana öyle geliyor ki, yazdığım metinlere paralel bir düşünce süreci eklemek saplandığım çıkmazların bir sonucuydu ve mesafe alarak bunların üstesinden gelmeyi umuyordum, ayrı bir kâğıda yazmak da bunun somut bir örneğiydi (tıpkı günlük tutmanın hayatla araya mesafe koymanın bir aracı olması gibi). Farkına varmadan, bu işe kendimi kaptırmıştım.

Yıllar içinde yavaş yavaş biriken kâğıtlar bugün 200 civarına ulaştı, föyler, ön yüzü kullanılmış A4'ler... Kendimi bildim bileli kâğıt israfından duyduğum rahatsızlıktan ziyade, yazıyı ağırlık veren ciddiyetinden arındırma ihtiyacıyla ve daha rahat hissetmek için edindiğim bir alışkanlıkla gelişigüzel bir kâğıda, yarım kalmış mektupların, faturaların, kullanma kılavuzlarının arkasına yazılmış notlar. Çözülmesi imkânsız karınca duası gibi, sayfalara rasgele serpiştirilmiş cümleler, daire içine alınmış satırlar, oklar, değiştirilen kelimeler, buna karşılık düzeltmeler çok az, buradaki kaygım güzel yazmak değil, çalışma sürecindeki bütün hipotezleri ortaya koymak.

Her defasında tarihin not edildiği basbayağı bir günlük bu. Başından beri benimsediğim yazma ânını titizlikle belirtme hassasiyetinin bu yazı günlüğüne kısa sürede, kişisel günlük tarzında, özerk bir metin statüsü kazandırarak devamını getirmemde büyük rol oynadığını düşünüyorum. Ayrıca tarihlendirme, bir kitabı üretmek için geçen süreyi ölçme, yazma süreçlerini birbiriyle karşılaştırabilme, insanın kendisine kerteriz noktaları koyabilme ve umutsuzluğa sürüklenmemek için bunları göz önünde bulundurabilme imkânları sunuyor. Ama "yazı"dan söz ediyorsak, bu günlük için tam manasıyla yazı diyemeyiz. Burada taslaklar yok, gözlemler yok, bir anda beliriveren cümleler yok, üzerinde çalışılan kitabın malzemesini oluşturan hiçbir şey yok. Bunların hepsi başka yerlerde, başka dosyalarda. Bu bir yazı-öncesi günlüğü, hafriyat

günlüğü, yazma sürecine geçme aşamasının başlarında kısa bir süre daha bana eşlik eder, fakat giriştiğim metni sona erdireceğimden emin olur olmaz onu terk ederim, o andan itibaren geriye dönüp bakmak, tereddüde kapılmak, pişmanlık duymak artık tasavvur bile edilemez. Buradaki birkaç ay, hatta bazen birkaç yıl süren uzun boşluklar işte böyle "gerçekten" yazdığım dönemlere denk geliyor. Ya da hayatın daha çok meşgul ettiği ve hiç yazmadığım zamanlara. Bu günlük giderek bir düzeltme günlüğü haline de geldi, metnin o âna kadar yazılmış taslaklarını inceleyip değerlendirdiğim, yorumladığım, tekrar okuyup tekrar yorumladığım, bir gün önce "iyi" bulduğumu ertesi gün "berbat" bulduğum, hatta önceki düzeltmelerin üzerinden bir kez daha geçmek üzere başa döndüğüm bir günlüğe dönüştü. İşte bu yüzden, tüm bu sayfaları bilgisayara geçirirken, boşluğa yaslanmış bir merdiven misali bir yere varmayan yazı planları yapıp bozduğum, kapkaranlık bir mekânda çıkış yolu bulmak için el yordamıyla etrafı yoklayarak dönüp durduğum hissine kapıldım. Şunu sormadan edemedim: Artıları ve eksileri tartarak geçirdiğim bunca zamanı bir kitap fikrinin peşinde kararlılıkla koşmak için harcasam daha iyi olmaz mıydı? *Gerçekten yazmak* için? Zira bu günlüğün tutulmasında bir kurnazlık, yazmaya koyulmayı erteleme stratejisi ve hatta kâbusa dönüşmeden önce çeşitli hipotezler hayal etmekten alınan zevk, bir teori büyülenmesi de var. Ama ne kadar uzun sürerse sürsün, bu keşfetme, sorgulama aşamasından kaçamayacağımı biliyorum. Ne hakkında yazma arzusu duyduğumu, ihtiyacımın ne olduğunu, genellikle en *tehlikeli* ihtiyacımı, kendimi aylarca bir metne adamama, gece gündüz onunla yatıp kalkmama, ne pahasına olursa olsun sonuna kadar gitmeme neden olan bu ihtiyacın ne olduğunu bulmam gerekiyor. Bu günlüğün –mucizevi bir şekilde– bu arzuyu aydınlatma-

sını bekliyorum ve bu arzunun, ama kısa ama uzun bir sürenin sonunda, şimdiye kadar hep beni yazacağım şeyi yazma noktasına ulaştırdığını, farkına bile varmadan sonunda yazmaya ikna ettiğini görmek beni şaşırtıyor. Bu arzuyu hayata geçirmemi sağlayacak anlatı araçlarını, metnin genel yapısını ve muhtevasını birbirinden ayrılmaz bir bütün olarak düşünmeye ihtiyacım var; *gerçekleşenin başlangıçtaki fikre benzemeyeceğini* bilsem de bu böyle. Yayımlanmış metinlerimin günlükte öne çıkan seçimlere ve esaslara uyduğunu fark ettikçe bu araştırma aşamasının faydasız olmak bir yana, kitabın nihai haline varışında belirleyici olduğuna inancım da arttı. Burada bir anlamda, yazarken güvenle yararlandığım pratik bilgiler biriktiriyorum. Örneğin, fotoğraf tasvirlerinin, "biz" ve belirsiz özne kullanımının, *boş otobiyografi* anlayışının, ailece yenen bayram yemeklerinin *Seneler*'in yazımından çok önce bu günlükte yer aldığını şaşkınlıkla fark ettim.

Yola çıkarken zemini temizlemedeki bu azmin –ya da aşırı titizliğin– ardında Flaubert'in sözleriyle "her eserin biçimini kendi içinde barındırdığı, meselenin onu bulmak olduğu" inancı yatıyor olmalı. Benim mevzuma gelince –bir keresinde yazdığım gibi– *düşünülmeyeni düşünmeyi mümkün kılan* tek bir biçim var. Ya da –başka bir yerde dediğim gibi– *her kitabın hakikatine karşılık gelen* tek bir *bakış açısı*. Hatta pek çok metinde giriş cümlelerimin de işaret ettiği üzere, Kafka'nın *Dava*'sındaki Kanun gibi, her konu için tek bir giriş noktası.

Başka bir açıklamayı da göz ardı etmiyorum. Söz konusu günlük en eski ben ile, onun *ezilen* alt sınıf habitus'u[1] ile edebî tarzların dayattığı zorunluluklar ara-

1. Pierre Bourdieu'nün (1930-2002) geliştirdiği "habitus" kavramı, bireylerin içinde büyüdükleri toplumsal koşullardan edindikleri kalıcı eğilimleri, yani düşünme, hissetme ve eylem kalıplarını tanımlar. (Y.N.)

sındaki mücadeleyi yansıtmıyor mu? Bu içinden geldiğim ailenin, çevrenin gerçekliğini ve dünyaya bakışını onlara ihanet etmeyecek bir edebî formda yazıya dökme kaygımdan doğdu. Sınıf atlamış bir sınıf firarisi ya da mültecisi için toplumsal hayatta hiçbir şey kendiliğinden, aşikâr değildir, yazarken de öyle. O, şeyleri adlandırmanın ne kadar kırılgan ve zorba bir iş olduğunu belki de diğer tüm yazarlardan daha fazla hisseder ve belki diğerlerinden daha fazla Barthes'ın sözünü ettiği *dil emperyalizminin* kalbinde yer alır.

Okur başlayıp başlayıp kenara atılan, sonra tekrar dönülen, birçoğu ancak çok uzun zaman sonra bitirilen, başka bir başlık altında ve birçok dönüşüm geçirdikten sonra nihayete eren yazı projelerinin hercümerci karşısında şaşıracak – yoksa tamamen kaybolacak mı? Örneğin, "Yeni Şehir" olarak tasarlanan roman *Journal du dehors*'a[1] dönüştü. Burada Sergey'in baş harfine göndermeyle "S. Tutkusu" diye geçen *Yalın Tutku*'nun, 20 yıl gibi hayli uzun bir süre sonra, *Seneler* adıyla yayımlanacak romanın açılışı olarak düşünüldüğünü göreceğiz. Benzer şekilde, 1990'da ilk defa sözü edilen ve 1996'da yazılan *La Honte*[2] (günlükte "52") ile *Olay* (günlükte, "kürtaj 1963"ün kısaltması olarak "K63") bağımsız metinler haline gelmeden önce, bir süre *Yalın Tutku*'ya, ardından *Seneler*'e dahil edilmişti. Hepsinden önemlisi, 1983 gibi erken bir tarihte tasavvur edilen *–bir anlamda bir kadınlık yazgısı olacak–* ve sırasıyla "TR" (total roman), "Tarih", "Geçiş", "Nesil", "Dünyanın Günleri" adlarıyla anılan, 2002'ye dek gerçek anlamda peşine düşme-

1. "Dış Dünya Günlüğü". Annie Ernaux'nun 1985-1992 yılları arasında toplu taşıma araçlarındaki, süpermarketlerdeki gündelik hayat sahnelerini günlük şeklinde kaleme aldığı kitabı. Gallimard, 1993. (Ç.N.)

2. "Utanç", 1997'de Gallimard tarafından yayımlandı. (Ç.N.)

diğim metnin, *Seneler*'in doğum süreci gün yüzüne çıkacak. Aslında tam manasıyla belge olarak kullanılan bu günlük sayesinde *Seneler*'de, bu eserin doğuşunu ve gelişimini metnin içinde bu kadar ayrıntılı bir netlikle aktarabildim.

L'Occupation[1], *L'Usage de la photo*[2] gibi, hayatın öngörülemeyen olaylarının emrivakisiyle ortaya çıkan kitaplar oluşum süreçlerine günlükte hiç değinilmeden yazıldı. Günlükte sözü edilen diğerleriyse henüz yazılmadı, belki de hiç yazılmayacak. Bir sonraki kitabımın –ne biçimde olacağı da dahil– aslında bu günlüğün içinde var olduğu, ama benim onu görmeyi beceremediğim, o yüzden de "tereddüt yolları"nda[3] sonsuza kadar dönüp durmaya mahkûm olduğum düşüncesi çok sık geçiyor aklımdan.

Aynı soruları tekrar tekrar okumanın okuru sıkacağından eminim, bu nedenle tekrarların en çok olduğu 1993-2001 döneminden yaklaşık on sayfayı çıkardım. 2007 sonrası yazılanlar da burada yer almıyor. Tamamen bitirmeden önce kimseye hiçbir taslağı göstermediğim gibi, faaliyetin sürdüğü çalışma alanını da gözler önüne seremem. Böyle bir şey, eminim, çalışmayı olduğu yerde durdurmaya yeter. Öte yandan, birçok metnin üretim aşamasını bu günlükte yayımlamak onlara giden kaotik yolları, kaçınılmaz çileleri gözler önüne serme izni olarak da görülebilir, edebî yaratıma atfedilen yücelikle hiç alakası olmayan bütün bu anlaşılmaz eziyet sanki benim

1. "İstila". Annie Ernaux'nun Fransa'da 2002'de yayımlanan kitabı. "W.'yi terk etmiştim. Birkaç ay sonra, bana bir kadınla yaşayacağını söyledi, ama kadının adını söylemeye yanaşmadı. O andan itibaren kıskançlığa kapıldım. Öteki kadının görüntüsü ve varlığı sanki içime girmiş gibiydi, aklımdan atamıyordum. İşte bu istila halini anlatıyorum." (Ç.N.)

2. "Fotoğrafın Kullanımı", Marc Marie'nin (1962-2022) fotoğraflarıyla yayımlandı. Gallimard, 2005. (Ç.N.)

3. Franz Kafka: "Hedef var, ama yol yok; yol dediğimiz şey tereddütten ibaret." (Ç.N.)

dışımdaki bir gerçeklik, kitabın benim dışımdaki gerçek varlığı tarafından kurtarılmış ve takdir edilmiş gibi.

Yine de yazıyla göğüs göğüse kurulan bir ilişkinin izlerini böyle ortaya sermenin tehlikeli, hatta müstehcen bir yanı da var. Hatıra defteri denen kişisel günlük kadar mahrem olduğunu düşündüğüm bu sayfaları teşhir etmek. Hayatıma girmiş insanlara, yerlere, olaylara –okur için çok kapalı, hatta anlaşılmaz gelebilecek bir biçimde– göndermeler içerdikleri için değil, yazma sürecim, takıntılarım çırılçıplak göz önüne serildiği için. Bir arzunun, bir ihtirasın dolambaçsız itirafı: Birazcık gerçeği gün ışığına çıkarmak.

Bu günlüğün yayımlanması yazıya, yalnızlık içinde günbegün yaşandığı haliyle yazıya tanıklık ediyor.

30 Mayıs 2011

Metin içinde köşeli parantezlerde verilen bilgiler okura açıklayıcı olma amacıyla yazar tarafından sonradan eklenmiştir.

→ Pourquoi j'ai le désir d'écrire là-dessus, depuis quand, et aujourd'hui ?

→ Lequel j'écris en ce moment, retrouver ma tête d. l'eau. a-t-il valable pour ce texte ? — quelques chapitres déjà, qui vaudront rien, mais seulement.

→ Quand j'ai dit à personne vraiment. Des allusions. Mais écrire pas suffisant pour écrire.

→ Parce que j'ai eu honte ? (n'explique que 52), mais écrire est transformer la honte.

→ Parce que ces deux années sont une parenthèse où se décide ma vie, (l'écriture ait-elle toujours permis "intervention" interactive, etc /pas suffisant/

→ Parce que ça avait avec l'histoire des filles, la vision des femmes, avec tout ce que l'actualité offre. (Polanski - D.S.K. - ma colère) → Beaucoup. (en 76, où j'ai dit seulement quelques mots déjà dans cette raison). (Sexe réelle et mentir, en entendant Mme Ogouz).

→ Comprendre pourquoi souvent à coup sûr.

→ Par dessus tout cela, quelque chose d'autre à définir : est-ce que ça touche le temps ? la trahison, les êtres disparus, "copain d'avant", la guerre - (respect nouveau qui n'était pas dans mes intentions en 62 et en 76, pas du tout même, mais déjà en 1994, ou 93 ? je le cherche sur la Hiroshima n° 1 (C.G.) — le motif "Avant on empêchait")

KARANLIK ATÖLYE

1982

26 Şubat

Dün, "ne" konusunda kafa karışıklığı, dağınık imgeler. Bugün, gerçek ile hayalî meselesi: Gracq ya da Dhôtel tarzı hikâyeler tüylerimi diken diken ediyor, *Le pays où l'on n'arrive jamais*'den[1] bana daha uzak, daha anlaşılmaz gelen bir şey okumadım, gerçeklikten kopuk, eti kemiği yok, ruhani. Benim istediğim kaçmak ya da hayallere sürüklemek vb. değil. Gerçekliğin derinliğini, anlamlarının çoğulluğunu, insanları, insanların eylemlerini, sözlerini hissettirmek istiyorum. Buna eminim, kesin. Bu, hayallere engel değil. "Yeni Şehir", ezilme, yeni insanlık durumu.

Bütün bu hatları birbirine bağlama meselesi

- "Yeni Şehir" ile:
  * genç erkek - genç kız hikâyesi (1958'de, Rouen'da benim takıldığım gibi, yönsüz)
  * birbiriyle kesişmeyen kişilerin akıbetinin ortaklığı
  * çocuklu genç çift, "biz" mi belirsiz özne mi, hangisi daha iyi.

1. "Ulaşılamayan Ülke". Öykü, roman, şiir, senaryo yazarı André Dhôtel'in (1900-1991) 1955'te yayımlanan ve aynı yıl Femina Ödülü alan romanı. (Ç.N.)

– Annecy + Bonneville:
  * daha ziyade geri dönülen şehir, anılar, kayıp beni arama
  * ya da çift: toplumsal duvarlar şehri
    öğretmenlik yaptığım şehir
  * Yvetot'yla bağ kurmak mümkün

1 Mart

Hâlâ çok dağınık:

18 yaş, o güne kadarki dünyadan yeni yeni başlayan kopuş, o mart rüzgârı, yakında bakalorya sınavı, yeni dünyaya giriş. Rouen

büyüleyici şehir Y[eni] Ş[ehir]

geriye doğru analitik anlatı, Y.'ye dönüş

"Yeni Şehir," benliğin çözülmesi, tüm sonuçları arama, "kendini tanıyamaz olma". Beden, çok önemli, Pontoise'daki şizo-hoca [ben], Osny toplu konutlarındaki konformist yaşam tarzı – kayıtsızlık ve şiddet – stadyumlar – geniş ve boş araziler, daracık apartman dairelerinin karşı kefesi.

Ya da geçmişe, eski şehre dönüş. Ama ikisi de mümkün.

Ben mi belirsiz özne mi? *Herhangi biri*nin "ben"i, bulimik, onun etrafındaki şehir.

Tek bağlantı *ben* olunca, şehirleri üst üste bindirmek kolay değil, zorlama gibi sanırım. Aynı kişi olduğu nasıl anlaşılacak?

4 Mart

Cesaret eksikliğinden dolayı, güvence arayışıyla daima "kalabalık"a, aileye vs. sığındığım hissine kapılıyorum. Ama bir kere o hatta yazmaya başlayınca da sıkıla-

cağım. Beni bu tuzaktan olsa olsa farklı bir teknik kurtarabilir, üslupları, dönemleri, bakış açılarını karıştırıp harmanlamak. André Breton'a bakılırsa, ki ben de buna inanıyorum, gündüzün sorunlarının çözümleri rüyalardadır: Claude Duneton'un bana anılarının ikinci cildini gönderdiğini gördüm rüyamda. Ama onun yönteminin doğru olduğunu düşünmüyorum, ayrıca alaycı lirizmi de bana sahte geliyor. "Anı" bahsinde farklı bir şey yapmam gerektiğinin işareti.

Dün iki kitap birden yazacak kadar zamanım olabilir diye düşündüm.

8 Mart

Aynı anda iki kitaba birden başlamaya karar verdim, sonra çaresine bakarız

ya ikisine de devam ederim

ya da bir süreliğine birine ara veririm

Biri Y[vetot] hakkında, mesafelenerek veya fresk tarzında, epey uzun, iddialı. Diğeri "Yeni Şehir"den hareketle (o kadar uzun değil).

29 Mart – Boisgibault

Geriye iki seçenek kalıyor, diğerleri elendi: "Yeni Şehir" (4 ihtimalle) ve Y. (2 ihtimalle). Benim sorunum, ikisine aynı anda başlayamamak, hatta ikisinin araştırma sürecini bile beraber sürdürememek. Öncelikle 1'den başlamam gerekecek. Öte yandan, sadece 2'yi ya da 1'i düşünmek "Yeni Şehir" ile ilgili tercihimi değiştiriyor. Eğer Y.'yi (hangi şekilde olursa olsun) yapacaksam, Cergy'yi "ben" ile yapamam. Tek orta yol Cergy'yi "biz", "onlar", belirsiz özne ya da hatta "anonim" yapmak.

30 Mart

Yeni eğilim Y.'yi yapma yönünde, ama yine de bıkıp usanmaktan ve üzerinde çalıştığım şeyleri çeşitlendirsem bile sıkılmaktan korkuyorum. Ayrıca, bu benim için "miadını doldurdu", şimdiki zamana dalmak da hiç fena değil.

Öte yandan, henüz çözüm bulamadığım yapısal sorunlar da uğraştıracak.

31 Mart

Aslında, evet mesele bu: Y.'ye başlarsam inatla devam etmek zorunda hissedeceğimden korkuyorum. Ve iyi olmayacağından, ama bunu hemen fark edemeyeceğimden, çünkü beni çok yakından ilgilendiriyor. İkisinin karışımı, aşağı yukarı şöyle bir şey: Bir bölüm YŞ, huzursuzluk, sonra Y.'ye yolculuk, babaya yolculuk anlamında. YŞ üzerinde çok durmamak, daha ziyade kısıtlı, burjuva tarafına odaklanmak, ama bunun zaten YŞ ile pek ilgisi olmayacak, her şeyden önce esas ağır basan Y. Bu yüzden ikisini birbirine bağlamak imkânsız.

Sanırım en iyisi, önce birinin sonra ötekinin üzerinde çalışmak, mümkün olan en kısa zamanda Y. ile başlamak, "otantik" mi "kurgusal" mı, hangi tarzın uyduğuna bakmak.

7 Nisan

"Etnoloji İçin Unsurlar" [*Babamın Yeri*] yerine, babamın ölümüne girmeden, "Ziyaret" üzerine daha çok düşünmeye başladım.

Ayrıca, pitoresk "çokluk" konusunda da pek emin değilim.

8 Nisan

Bugün "etnoloji" üzerine düşündüm, olayları ve şeyleri ele almanın nesnel ve analitik yolu bu bence. Hem yabancılaşma üzerine bir inceleme çalışmasının hem de mesafeyi görünür kılmanın unsurlarını barındırıyor.

Teknik düşünceler:

Mesafe, ayrılık → dışarıdan, nesnel bir göz açısından, onların [annemle babamın] ve benim davranışlarımızda, tavırlarda, sözlerde (neredeyse tamamen sinema ya da tiyatro gibi).

Benim açımdan, anlatıcı → onlarla aramdaki derin, her şeyin içine nüfuz etmiş bir acı olarak kendini hissettiren mesafe, bir ışın gibi bunu tetikleyen nesnenin içinden geçip aşıyor, çocukluğa kadar uzanıyor ve böylece beni sorguluyor. Su yüzeyindeki halkalar, en bariz imge. Çok net ifade edilmesi mümkün olmayan bir rahatsızlık, anılar yok, sadece yargılar: zavallı, çirkin, aşağılık, gariban vb. Ve acı, her zaman.

Bu tepkilerin anlamı ancak sonradan ortaya çıkıyor, ama çok uzun süre sonra değil, [babamın] ölümünün üzerinden en fazla bir ay geçtikten sonra, dolayısıyla ikisinin aynı anda olduğunu düşünebiliriz.

Bu zaman kaymalarını ya da sonradan ortaya çıkan anlamlandırma oyunlarını metinde belirtebilirim. (Aslında bu da *yazının samimiyeti meselesi* ile ilgili.)

Fiil zaman kipi, şimdiki zaman, geçmiş zaman.

Somut bir örnek (çok mutsuz olduğum, çok çarpıcı, açıklayıcı bir an):

Ona [anneme] opalin bir vazo hediye ediyorum, yüzünde tuhaf bir gülümseme beliriyor, vs.

Gururum kırılıyor:

1) hediyemi beğenmediği için
2) başka bir anne tahayyül ettiğim için
3) o aynı olduğu için

Onunla aramızdaki fark gözle görülür oldu. Değişen o değildi. O gerçekten ve sonsuza dek opalin mopalin takmayan, aynı o. Bu opalin vazoyu aynı nedenlerle, yani "zevksizlik" nedeniyle, aynı hüsranla başka birilerine de hediye edebilirdim ama onlardan farklı olarak, orada gülmek değil ağlamak istiyorum, tıpkı küçüklüğümde olduğu gibi, onun uygunsuz bir davranışı karşısında ya da benim neyi neden yaptığımı anlamadığında olduğu gibi: öfkem ve gözyaşlarım. [Aslında bu tepki çocukluğumda gösterdiğim tepkinin aynısı, hediye konusunda yanıldığımı, ona yanlış hediye seçtiğimi sonradan fark ediyorum]. Dolayısıyla bu sahne kökene, çocukluğa gönderme yapıyor, ama aynı zamanda annemi henüz yargılamadığım çocukluk döneminden uzaklaşmamı sağlıyor.

Onunla, onlarla aramdaki mesafe, geçmişimle, çocukluğumla ve bugünle aradaki mesafe. Ve bunu gerçek anlamda sadece onlar aracılığıyla yeniden yaşayabilirim.

12 Nisan

"Ziyaret" üzerine çok daha fazla kafa yoruyorum. Başlamak için elimde yeterince malzeme var mı yoksa planı daha ayrıntılandırıp derinleştirerek kesişecek farklı *hatları* mı belirlemeliyim?

Babamın ölümüyle başlayarak, fazla geriye gitmeden, belki sonradan, geri dönüşlerle, "Ziyaret" için artık kolları sıvamaya karar verdim . Zaman sorunu vs.

19 Nisan

Bugün tekrar yazıyla "haşır neşir" oldum.

Acele etme, balıklama dalma. Her cümlenin üzerinde uzun uzadıya dur, "ufuktaki esinler"i gözden kaçırma. Şimdi artık başladığıma göre, makaleler, kitaplar okuyarak kendimi şevke getirmeye ihtiyacım kalmadı, aksine.

Artık tamamen kendime ait bir şeyin içindeyim. Bazı şeylerin ifade biçimleri zamanla değişebilirse de doğru yolu tutturduğum hissindeyim.

22 Nisan

Proust'un metaforlarını güzel ve ışıltılı buluyorum ama benim için gerekli olup olmadıklarından hiç emin değilim: Bir duyguyu, bir atmosferi ifade etmek için olmazsa olmaz gelmiyorlar bana. Yalnız bir şey çok önemli, bir koku, bir görüntü tamamen aynı şekilde yaşanmış olmasa bile geçmişteki bir ânı çağrıştırır, ama *yaşanan anda* karşılaştırmanın iki unsuru bilincimizde nadiren belirginleşir. Ancak daha sonra, o da bazen, bağlantıları kurarız. Kısacası karşılaştırma *olağanüstü* bir düşünme biçimidir, bilinçli olarak peşine düşmedikçe.

26 Nisan

Zor, her şey zor, üstelik şu anda yazdığım şeyle gerçek durumumun bende yarattığı dehşet duygusu arasında nasıl bir bağlantı olabileceğini bilemiyorum. Ve belki yaptığım şey ne iyidir ne de "doğru". Korkunç bir benzetme: İyi bulunmayacak ve belki gerçekten de iyi olmayan bir kitap için de bir başyapıt kadar acı çekersiniz. Aynı şekilde, kesinlikle *hak* etmediğini fazlasıyla kanıtlamış bir adam için acı çekiyorum.

15 Mayıs

67'de, Motteville'de edindiğim izlenimle başlayıp sonra tren yolculuğuna geri dönmeyi denedim. Hiç olmadı. Bu yüzden, şimdilik, geçmiş zamanla devam. Ama sorun, bu üslubun bana *uyup uymadığı*.

19 Ağustos

Net olarak, 3 ihtimal:
1) babanın ölümü, düşündürdükleri, anılar
2) ziyaret, "nesnel", mesafe
→ şimdiki ya da geçmişteki yolculuk?
3) ziyaret + anılar, karakterler

20 Ağustos

İki kitabı da yazmayı arzu ediyorum, Cergy'yi de diğerini de, icabında birinden vazgeçerim.

Bu sabah buna [Cergy'ye] kafa yormak çok keyifliydi, ama bu *aynı zamanda* bir iş. Burada da iki ihtimal var:
fantezi
tasvirlerde gerçekçilik

Bu ortamda yaşadığım sürece her gün söyleyecek bir şeylerim olacak, dolayısıyla birbirlerini tamamlayacaklar, epey serbest bir üslupta, belki deneme?

24 Ağustos

İçimden geçeni biliyorum artık, eminim, önce "Ziyaret"i bitirmeliyim.

[Haziran 1983'te *Babamın Yeri* tamamlandı.]

1983

3 Ekim

Hikâye anlatmak (C. Rihoit[1] geliyor aklıma) çok sıkıcı. Sadece kurguyla uğraşmak yaptığım işi ilginç kılabilir.

Babamın Yeri'ndeki en iyi bölümler kesilmiş, biçilmiş, keskin yerler, *fragman* gerçekten çok önemli.

Özetle

→ "Yeni Şehir", ama birinci tekil şahıs anlatısı değil, öyle bir yere varmaz. Üçüncü şahıs anlatı (kâğıt üzerinde ihtimalleri görmek lazım).

→ Venedik: Büyük bir romanın içine yedirmek daha iyi değil mi?

Bu bir kadınlık yazgısı olacak, fakat yöntemine bakacağız. *Bir Hayat*[2] değil. İç içe geçen sesler, çok sayıda karakter, huzurevi, Raymonde Ana'yla tekrar karşılaşma). Sevdiğim her şeyi dahil etmek istiyorum, özellikle 15 yaş civarı, "*Toi qui disais, qui disais...*"[3]

1. Catherine Rihoit (doğ. 1950), dilbilimci, edebiyatçı, gazeteci. (Ç.N.)

2. *Une Vie*. Guy de Maupassant'ın 1883'te *Gil Blas* gazetesinde tefrika edilen, aynı yıl kitap olarak yayımlanan ilk romanı. "Bir kadının gönlünün uyandığı andan ölümüne kadarki hayatı"nı anlatır. (Ç.N.)

3. *Toi qui disais, qui disais...* "Sen hep söylerdin, söylerdin / Onu sevdiğini söylerdin / Seviyordun onu /... / Canından çok seviyordun / Ne oldu aşkına / Yağmurda ağlatıyorsun onu." Sözleri ve müziği Jean-Claude Darnal'a (1929-2011) ait 1954 tarihli pop şarkı. (Ç.N.)

→ "Ziyaret", sanmıyorum, hevesim kaçtı, yeni bitirdiğim kitaba [*Babamın Yeri*] fazla yakın.

4 Ekim

"Yeni Şehir", belirsiz özneyle, hemen hemen tamamen hikâyesiz?

Zor iş.

Lirik bir tonla kuru bir dil arasında gidip gelmek?

YŞ'yi nasıl anlatacağımı tam olarak görebilmiş değilim: Şizofrenik (uzaktan, ama nasıl? – Aşırı mesafelenerek?).

Bir yazgının romanı, bütünü anlatmak için fırsat olabilir.

"Ziyaret" esasen şehirden bahsetmek için iyi olurdu, güzergâh tarzında, ama artık bunu yapmayı arzuladığımı sanmıyorum.

→ Philip Roth tarzı otobiyografi, uzun uzun sahnelerle, ama tam olarak ne için?

Şunun kesin olarak farkına vardım ki artık psikolojiyle, daha doğrusu psikolojik açıklamalarla ilgilenmek istemiyorum, onun yerine çok fazla tavır, eylem, doğrudan düşünce. Şu anda en acil olan YŞ'nin dili üzerine düşünmek.

6 Ekim

"Şehrin şarkısı"nı yapmak.

"En zor" olanı seçmek YŞ'yi seçmek demek, ama belki de en çok ilgimi çekeni seçmeliyim.

"Ziyaret", tamamen ihtimal dışı değil.

8 Ekim

Bütün ihtimalleri iyice gözden geçirmek gerekecek.
Anılarımın hepsi şehirlere, yerlere ait:
Rouen, gençlik
Annecy, "zor" yıllar.

9 Ekim

İki koldan yazmak, en az iki romana birden başlamak (tercihim bu yönde şekilleniyor).

Yapı olarak "fragman" ağır basıyor, kopukluklar, *Nadja*'nın da bunda büyük etkisi var, bayıldım.

Başkalarının gözünden bir karakter, ayartıcı.

YŞ, farklı bir gözle, belki.

18 Ekim

Aile içi şiddet sahneleri üzerine kafa yordum, fakat doğrusal otobiyografik anlatı, hatta şiddet vs. bile artık bana hitap etmiyor. Yeni kurgu yapılarına hevesliyim. Muhtemel bir kurgu var aklımda, çocukluğumdan sahneler ile Philippe'le[1] yaşanan sahneler arasında herhangi bir açıklamaya girişmeksizin bağ kurmak. Tıpkı bir yerde, çocukluğumdaki kıskançlığımla kadın olarak kıskançlığımı beraber vurguladığım gibi. Çocukluktan beri kıskanç ve "kurt adam" gecesi. Hepsi bir total romanda?

19 Ekim

Geçen yılın taslaklarını yeniden okudum (on yıl önce olsa, bana "başka bir çağ" gibi gelirdi).

1. Annie Ernaux'nun üniversite yıllarında tanıştığı ve 1964'te evlenip 1985'te boşandığı eşi Philippe Ernaux. (Ç.N.)

→ sado-mazo başka bir metne giremez, mümkün değil – Philippe'le ayrılma döneminin etkisiyle yazıldı.

→ "nesnel" roman tam oturmuyor, yazarın araya girmesini, keyfiliği göstermeyi vs. istediğimden emin değilim,

→ bir tek "Ziyaret"in başlangıç bölümünün bir kısmı gönlümden geçen şeye "tam oturuyor", bir "davranış" şeyi, biraz soğukluk.

Peki bütün bunların içinde YŞ nerede? "Ben"in hiç çaktırmadan (ziyaretle), terk edilen şehri yeniden yaratma amacıyla total romanın ("o") önüne geçtiğini görüyorum.

Alelacele YŞ ile başlangıç, sonra derhal terk edilen şehre kaçış.

24 Ekim

Peki Cergy'den yola çıksaydım, sonrasını nasıl anlatacağımı daha kolay bulabilir miydim? Bunu şimdiden yapmak daha iyi olmaz mı? Kaçırılan fırsat örneği: Pontoise'daki orta son dersim.

25 Ekim

YŞ konusunda yine şunlar öne çıkıyor:

* Bir çiftin hikâyesi, yeni insanı, bencilliği vs. tasvir eden pasajlar ile daha soyut pasajlar: sevimli kahramanları olan *ahlakdışı bir anlatı.*
* Günbegün ya da geriye dönüşlerle kişisel ilişkinin sona eriş hikâyesi – bir tür geçmiş muhasebesi ama farklı, belki de imkânsız anlatının arayışı.
* Anonim bir ses ve fragmanlarla "şehrin şarkısı" gibi bir şey.

Bu üç seçenek arasında şimdi mi karar vermek istiyorum yoksa ekim sonunda Boisgibault'yu mu beklemeliyim, henüz bilmiyorum. Beni harekete geçirecek esinden hâlâ yoksunum, bu yüzden de elimde olmadan sürekli bir o şeye bir bu şeye yöneliyorum. İki, hâlâ bana çok fazla geliyor. Geçen sene, bir aşamada, tereddüdü bırakmıştım.

29 Ekim, Cumartesi

Ayrılık, arka planda "Yeni Şehir"
TR [total roman]
"Ziyaret" (daha geliştirilmiş?)
Roma, vs. Büyük bir aşk. Özgürleşme çabası, her daim. Donmuş şehir [Annecy] ve Roma anıları.

Sadece zaman derin, engin bir eser ortaya koymayı mümkün kılabilir. Ve böyle çağrışımlar, bugün Dorothea Tanning'in *Birthday*[1] tablosu ile çocukluğumdaki rüyayla gerçek arası penceredeki kadın görüntüsü arasında bağlantılar kuruyorum, "ben", başka bir "ben", çocuklük hayali. D.T.'nin bu tablosu beni hep esinlendirmiştir, aynı zamanda Loverchy Caddesi'ndeki mutfağı (masada oturuyorum) da aklıma getiriyor. Nesnel bir romanın açılışı olabilir.

Birbirini izleyen bu "ikililer" benim için araştırma konusu olabilir. Sanırım burada önemli bir ipucu var, kimliğimi kanıtlayan bir şey (bütün bu dolambaçlar ve dönemeçler üzerinden, dolayısıyla belki bir *hikâye* olabilir).

30 Ekim, Pazar – Boisgibault

YŞ'den uzaklaştım, artık o konuda yazmak hiç içimden gelmiyor. Demek ki hâlâ içindeyken yazmalıymışım?

1. Doğum Günü. (Ç.N.)

Solak Kadın'ın bazı sayfalarını tekrar okudum, bu kitap gerçekten dış dünyanın, modernliğin vs. sesi.

Claude Roy'un *La traversée du Pont des Arts*[1] romanına başladım, "soruşturma" türünde. Bence iyi yazılmış, özellikle de hikâyenin soruşturma dışında anlatıldığı bölümler. Tema da çok etkileyici: zamanın sanat yoluyla ortadan kalkması, hafıza, haz. Peki hangi anlarda zamanı tam olarak hissederiz? Ben aslında bir romanda ikisini birden yapmak isterim, insanlara hem zamanın *akışını* hissettirmek hem de kendim için zamanı ortadan kaldırmak, *kalıcı olan her şeyi* bulup çıkarmak.

Botho Strauss'un *Paare, Passanten*[2] kitabını yeniden okudum. Soyut, laf kalabalığı, fazla açıklayıcı.

Her şeyden önce, sakın psikolojik açıklamalara kalkma [onun gibi], en kötüsü bu.

Aslında benim için en önemli olan konudan ziyade yöntem, ton, ses... yolumu çizecek olan da bu.

YŞ'de soğuk, mesafeli bir ton tutturmalı, peki ama "onlar" diye giden bir hikâyede bu mümkün mü? Perec'in *Şeyler*'i gibi.

18 Kasım, Cuma

Birkaç bariz nokta (bugün okuduğum makalelere ve önceki düşüncelere dayanarak)

GÜNLÜK HAYAT (ama birçok biçimi var) – nesnel bakış (Çehov geliyor aklıma), en doğrudan, istihzadan, lirizmden ve dramatizasyondan uzak. Bir tür davranışçılık, benim nesnel yazı dediğim şey.

Geriye konu seçimi kalıyor.

1. Pont des Arts'dan Geçen Kadın. (Y.N.)
2. Çiftler, Yoldan Geçenler. (Y.N.)

19 Kasım, Cumartesi

Bana indirgenemez, birbirinden "koparılamaz" gelen bu iki şeyin çekimine acaba hep neden kapılıyorum, YŞ ve daha "toplumsal", daha "kişisel" araştırma-romanı.

Aslında, YŞ'yi yazacaksam, *her şeyin* baştan düzenlenmesi gerekiyor, nasıl yapacağımı henüz göremiyorum. Sayfalarda sınırlamalara gitmek, daha en baştan kesin bir yapıyı benimseyip korumak benim için çok faydalı olacak. Başka bir bağlamda, "Ziyaret" de YŞ de daha net değil, çok daha net değil.

YŞ ile ilgili beni geciktiren şeylerden biri de tatilde bu metni [*Roman* dergisi için] yazarken çok zorlanmamdı, ama belki de bunun nedeni havanın sıcaklığı ya da gönülsüzlüğümdü?

Kısa, çok yeni bir şey, çok az hikâye? Ya da sadece polisiye? Asıl mesele: boşluğu, uzaklaşmayı, bireyselliği aktarmak.

21 Kasım, Pazartesi

Bir hafıza kitabı (TR) mı yoksa hafıza dışı kitap (YŞ) yazmak mı, benlik araştırması yapmak mı yapmamak mı? Belki de mesele budur.

İlginç bir düşünce: *Babamın Yeri*'nde, ilk başta zihnimde şekillenen fikre kıyasla çok şeyden "vazgeçtim". Aynı şey *La Femme gelée*[1] için de geçerli. Her halükârda her zaman bir "kabataslak çatı" var.

1. "Dondurulmuş Kadın". Annie Ernaux'nun, Pierre Bourdieu ve Simone de Beauvoir okumalarının açık etkisiyle yazdığı otobiyografik romanı, üçüncü kitabı. Gallimard, 1981. (Ç.N.)

25 Aralık – La Clusaz

Danièle Sallenave'ın bir kitabında bildik bir sözün doğruluğunu görüyoruz: "Venedik rıhtımlarının en melankoliği Zattere'nin güneşi altında, buraya Ponti dei Incurabile'yi geçerek ulaşmak zaten her şeyi anlatıyor; vaktiyle kararnameyle topallardan uzak durmanın emredildiği zamanlarda kavurucu güneşten burunları soyulmuş, yüzleri lime lime olmuş insanlar (...) buraya terk edilirmiş."

Venedik tarzı yalılardan (Brenta Nehri kıyısında olmalı) Prospettivo Finto[1] görülmeli.

Bu kitapta ilgimi çeken şey şu: Bu bir "hafıza": harabeler – tarihî anılar, efsanevi anılar (aktarılan), tablolar, kişisel çocukluk anıları, bedenin işlevlerine, yaşlanmaya, hasar görmesine dair sayısız not; tüm bunlardan insan varoluşunun taşları sürükleyen bu hareketin bir parçası olduğu vs. sonucu ortaya çıkıyor. Çok ince işlenmiş bir yazı tarzı.

Kitabın ana yapısı kazı çalışmalarını vs. içeren dokuz bölümden oluşuyor vs. 1) Mezarlar yolu – 2) Yazıtlar – 3) Kazılar – 4) Revaklar – 5) Prospektif vs., kriptalar, dizilimler, kupalar, sütunlar. Kolektif ve bireysel hafızada bir tür arkeolojik çalışma.

Bu kitap eskiden oluşturduğum bazı taslakları (beden, doğumun sınırları) hatırlatıyor, arzulanmış fakat artık olmayan bir lirizm. Ama bana zıt fikirler de veriyor: YŞ ya da imkânsız hafıza, katman derinliğinin olmayışı, bu da kaçınılmaz olarak kişisel arkeolojinin yokluğuna neden oluyor.

1. (İt.)"Sahte perspektif". Özellikle Rönesans'tan itibaren mimarlık uygulamaları ve duvar resimlerinde, mekânın olduğundan daha derin, büyük ya da farklı görünmesi için kullanılan optik illüzyonları ifade eder. (Y.N.)

Kurgu olmadan da iyi bir kitap yapılabileceğini gösteriyor: Yvetot'nun kalıntıları ve Cergy'nin mimarisi. Ancak ana yapının ya da yapıyı şekillendiren fikrin net olması, bölümler halinde geliştirilmesi lazım.

Dün, ilginç bir düşünce: Sollers/Kristeva çifti bana hep Lennon/Yoko Ono çiftinin bir kopyası gibi geliyor.

İhtimaller → 4

1) "Ziyaret": Kürtaj sonrası da dahil olmak üzere [Yvetot'ya] birkaç gelişin anısı

Şehre / geçmişe odaklı

Kültürel olana odaklı, ama cinselliğe ağırlık veren. Aile hikâyeleri, kanama, vb.

2) büyük yazgı-roman → sonunda her şeyden feragat, mülksüzleşme – burada Proust'vari bir baştan çıkma var. Epey bir yapısal çalışma gerektiriyor.

3) "Yeni Şehir"

a) bir çiftin hikâyesi, diğer hikâyelerle paralellik kurarak, kozmopolit. Durum tespiti, ifşa değil.

b) bir soruşturma hikâyesi (karmaşık), esasen bir kişinin izinin sürülmesi, 1958'de Rouen'da

olduğu gibi – bir kadın (delilik mi, alkolizm mi? Bulimiayı düşünerek içe kapanık).

c) çok sıradan bir şey: şehre varış, tasvir, çok gündelik (alışveriş), öğretmenlik

d) dramatik bir şey, YŞ ortamı, Philippe'le ayrılık.

4) "Öğretmen" – öğrenci hikâyesi (yeni, biraz *Dereceler*[1] etkisi).

Yazmaya koyulmaktan *kaçınmak* için daha ne kadar tema icat edeceğim acaba?

1. Michel Butor'un (1926-2016) Yeni Roman tarzında romanı. Paris'teki bir lisede, Kristof Kolomb'un Amerika'ya seyahatinin işlendiği dersin üç farklı anlatıcının gözünden hikâyesi. (Ç.N.)

1984

16 Temmuz

"Ziyaret" notlarını hızlıca tekrar okudum: Pek çok şey yerli yerine oturmuş, açık ve net, devamının getirilmesine hazır.

Ayrıca "büyük roman" için elimde çok şey var. Her ikisinde de, sonuçta "kendini ifşa etme" söz konusu.

18 yaşındayken müzikte aradığım şeyi (David'in sevdiğim bir şeyi çaldığını duyduğumda bu aklıma geliyor) –mutlak duygular, aşk, güzellik– edebiyatta bulmaya çalışacağım.

Konuya uygun düşen mesafeli üslubu belirlemek.

18 Temmuz

Bana öyle geliyor ki YŞ sadece fragmanlar halinde, soğuk bir akışla olabilir, 75'te şehre geliş vs. yaptığım ettiğim her şey, derslerim, yıkıntılar, savaşa dair anılar.

Kişisel kronolojime göre, mantıken, şimdi sıra YŞ'de.

30 Eylül

1) Bugün büyük bir roman arzusu, bireysel (emin değilim, bir değil belki birden fazla) bir bakış, merkezde bir kadın ve bir yaşam, kadının gözüyle yaşam?

Rüzgâr Gibi Geçti aklımdan çıkmıyor

Dos Passos (Tarih)

Pavese (*Güzel Yaz*)

Eine Frau[1] (Peter Härtling)

Birkaç kişi (P.)

Birçok şeyi zamanla, yavaş yavaş keşfeden kadın. Yaş 44. Kürtaj. Aklını kaçıran anneyi sona ekle. Peki ailenin geri kalanı?

Ama ilk fikrin gerçeğine uyan, özgün bir bakış açısı istiyordum.

Diğer ihtimal annemle ilişkimle ilgili ama bu genişletilebilir, daraltılabilir, sadece hastane.

Raymonde Anne öldü.

Malraux bir romanda onun ilgisini çeken şeyin tarih olduğunu söylüyor. Bana öyle geliyor ki, bu önemli bir ayrım: Tarihe kök salan kitaplar ve tarihdışı kitaplar. Bianciotti'nin *Le Traité des saisons*[2] romanıyla B[ernard]-H[enri] L[évy] arasındaki fark. İkincisi zaten tamamen fos çıktı: Tarih kendisini hissettirmez. Çok az tasvirle de olsa Dos Passos'ta hissedersiniz ama. Peki ya Tarih sadece insanların içinden geçiyorsa? Flaubert [*Duygusal Eğitim*] – Dos Passos [*Manhattan Transfer*] – Steinbeck [*Gazap Üzümleri*].

1. Bir Kadın. (Ç.N.)

2. "Mevsimler Kitabı". Hector Bianciotti'nin Borges izleri taşıyan, bir sırlar sözlüğü gibi kurguladığı otobiyografik romanı. Gallimard, 1977. (Ç.N.)

1985

29 Haziran

Éragny'den dönüşte, otoyolda araba kullanırken ne zaman aşk hatıralarını canlandıran bir şarkı dinlesem, içimde uyanan o bildik şiddetli duyguyla şöyle düşündüm: Hikâye ne olursa olsun yazmanın özü de varoluşun gerçek özü de sadece aşk ve ölüm. Bir kez daha, P., annem, çocukluğum (52), cinselliği keşfettiğim 54 yazı zihnimde birbirine bağlandı.

30 Haziran

Mayıs-haziran aylarında beni rahatsız eden sadece YŞ ve Venedik üzerine yazmak zorunda kaldığım iki metnin külfet haline gelmesi değil, esasen eleştirel bir işlevi olmayan ya da yeterli eleştirellikten yoksun yazının anlamsızlığı. O metinlerde, kendini gösteren "edebiyat" yapıyordum; bütün çabamsa edebiyat olmayan edebiyat yapmaya yönelik.

27 Temmuz

Yazıyorum, ama yazmayı bilmiyorum.

17 Ağustos

Karanlık yılların, 79-83'ün günlüğünü yeniden okudum, uzun bir roman düştü aklıma, ayrılık, zaman, çöküş ve mülksüzleşme, kısacası, daha nesnel araçlarla "bir hayat".

Bu bağlamda şahıs kipleri:

Bir Hayat [Maupassant] → o

Ginny[1] [Lisa Alther] → ben – o (?)

Jenny [Sigrid Undset] → o

Eine Frau [Härtling] → o (amaç aynı ama biçim farklı, çenesi düşük)

Proust'un gölgesi.

Başka bir açıdan *Boş Dolaplar*.

Eğer "o" kullanırsam nesnellik meselesi ne olacak?

Mutlaka annemi (ve en sonda P'yi., çocukluğa dönüşü) dahil etmeli.

Ya da sadece "ayrılık", İspanya seyahati, daha önce planladığım gibi kupkuru bir dille, 13 yaşımın *Quand nous étions deux*[2] [Huguette Garnier] romanının bir versiyonu olabilir. Müthiş bir sadelik. Biraz dar görünüyor gözüme. Salamanca fahişesi.

Ya da ön planda annem, şimdiki zaman, geriye dönüşle çocukluk vb. ve P. Gözden geçirmek gerek, hiçbir şey tam netleşmiş değil.

Sadece gençliğime, Rouen'a vs. odaklanan bir şey yazmam söz konusu değil.

1. Amerikalı yazar Lisa Alther'in (doğ. 1944) orijinal adı *Kinflicks* olan 1976 tarihli ilk romanı. (Ç.N.)

2. "İkimiz Beraberken, 1923". Kadın hakları savunucusu yazar Huguette Garnier'nin (1879-1963) sinemaya da uyarlanan romanı. (Ç.N.)

27 Ağustos

Bir total roman için, belirli bir noktadan itibaren, örneğin 50-53'te siyasal bilincin ortaya çıkışı gibi, gerçek tarihin, dönemin gazetelerinin vb. devreye girmesi meselesi var.

Yöntem gerçekten çok temel bir mesele.

Başka bir "ben"i yeniden kuran birinci tekil şahıs "ben", yabancı bir "o" ile ilişkisinde aynı yöntemi kullanabilir mi? Başka bir deyişle, bu örnekteki yazı zorlukları *Babamın Yeri*'nde karşı karşıya kaldığım zorluklarla benzeşiyor mu?

21 Eylül, Cumartesi

La Fille aux pieds nus[1] [B. Auerbach] girdi rüyama, kapağını da tanıdım. Bu total romanı, bu kadının yazgısı hikâyesini yazmak için bir itici güç. Halbuki bugün şevkimi kaybetmiş vaziyetteyim, işin çapı ve gerektirdiği süre gözümü korkutuyor.

Belki de "yöntem" aramadığım içindir, notlarımın arasında kayboluyorum.

2 Ekim, Çarşamba

İki yol arasında bir "bağlantı" ihtimali: anne, ziyaret ve bir kadının yazgısında *flashback*, şehir (sonuçta o kadar da matah değil).

82'de bir "nesnel otobiyografi denemesi" üzerine kafa yorduğumu, Roth ve onun çeşitli otobiyografik yaklaşımlarıyla ilgilendiğimi görmek ilginç.

1. "Yalınayak Kız". Berthold Auerbach (1812-1882) adıyla bilinen Moses Baruch Auerbach'ın 1881 tarihli romanı. (Ç.N.)

3 Ekim, Perşembe

Geleneksel *flashback*'le, keskin geri dönüşlerle mümkün değil. Ben hâlâ iki yol arasında bağlantı arıyorum. 82'de tasarladığım şekliyle "Ziyaret" artık (hayatımda) geçerliliğini yitirdi.

6 Ekim, Pazar

72'de BD'ye[1] başlarken çok daha gözü karaymışım diye düşünüyorum, başlangıç için devasa bir proje. Sorun şu ki şimdi deneme yanılmayla kaybedecek zamanım yok.

8, Salı

Suzanne/Bayan St-Riquier çifti üzerine düşündüm, paralel giden hikâyeleri buluşuyor, ikisinin de birer oğlu var. Pek bir alan derinliği vermiyor gibi. Yeni rota arayışına başlamaya ayak dirediğim için mi diye sormadan edemiyorum, ertelemek için sürekli yeni yollar icat ediyorum galiba.

Kitap, nasıl olacaksa olsun, "O yaz" diye başlamalı, çünkü bu benim için dokunaklı, geride kalmış bir şey, ondan sonra geçmiş zamanın çeşitli kipleri kullanılabilir.

Ergenliğe geçiş yolculuğu, "anneye dönüş" klişesi, rahatsız edici.

Önceki noktaya kesin olarak geri dönüyorum (Anne/büyük tarihsel roman).

Bende çok derinde yer etmiş bir şey anne, suçluluk duygusu yüzünden.

"Bir başkasının senin kadar iyi yapabileceği şeyi yap-

1. *Boş Dolaplar*. (Ç.N.)

ma. Bir başkasının senin kadar iyi söyleyebileceği sözü söyleme – aynı şekilde, başkasının yazabileceği şeyi yazma. Kendinde sadece, senden başka hiçbir yerde olmadığını hissettiğin şeye tutun." Gide

12, Cumartesi

Gönlümden geçenin ne olduğunu hâlâ bilmiyorum, *kimseye* de soramam, bunu sadece ben hissedebilirim. Hangi tarafa meyledeceğimden hiç mi hiç emin değilim. *Babamın Yeri*'nden ötürü annem hakkında bir kitap yazma konusunda şüphelerim var. Öte yandan, kadınlık yazgısını aşırı kuru yazmaktan korkuyorum, tarihî bir "fresk" nasıl yazılır gerçekten bilmiyorum. Bu yüzden sanırım anneme yöneliyorum.

Bir an evvel seçim yapmam ve bu seçim doğrultusunda metnin yapısını vs. düşünmem gerekiyor. Önce kolları sıva, sonra bak, gerekirse üstünü çiz. Ancak böyle altından kalkabilirim. Aynı anda iki şeyi birden mi yapmalı? Sanırım yine her zamanki sorun yumağına gömülmek üzereyim.

İş ancak böyle yürüyebilir: Yaz / yazdıkların üzerine düşün – içinden gelenler ve kısıtlamalar.

Genette'in[1] dediği gibi, "o" kipi daha elverişli.

18, Cuma

İki seçenek arasında kura çektim: Annem çıktı. "TR"yi çekseydim daha çok "zevk" alırdım diye düşünmek biraz hüzünlendirdi.

Kendi *Mandarinler*'imi yazma zamanı henüz gel-

1. Gérard Genette (1930-2018) yapısalcı hareket içinde yer alan, anlatıbilimin kurucularından, yazın kuramcısı. (Ç.N.)

medi sanırım. Ama belki de annem hakkındaki kitap "Bir Kadının Hikâyesi"nin yolunu açar.

Tarihsiz

Marthe Robert[1] Flaubert'in *Duygusal Eğitim*'i hakkında şöyle söylüyor: "Flaubert'in kahramanlarının kurgusal hayatları ne kadar tutarsızlıklarla, sıçramalarla doluysa metni de bunlardan o denli azadedir."

Modern romancılarsa tam tersi bir yol izliyor: Kurguda ahenksizlik/metinde sıçrama. Flaubert'de kurgu ne kadar sıçramalıysa, metin de o denli düzen ve bütünlük kurallarına tabidir: "Onun gerçek modernliği buradan gelir."

Proust yerlerin, ressamların vb. isimlerini değiştirir. Peki neden? Tahammül edilir gibi değil.

Şu son derece klasik, yazarın herhangi bir konudaki düşüncelerini karakterlerine yansıtarak onlar üzerinden aktarma yönteminden hiç hazzetmiyorum, çok sahte geliyor bana.

Annem hakkında yazarsam, "edebiyat yapmak istemiyorum"dan yola çıkmam gerekir diye düşünüyordum. Hakikaten de öyle – peki bu benim için ne anlam ifade ediyor?

[Nisan 1986'da annemin vefatı, Şubat 1987'de *Bir Kadın*'ı yazmayı bitirdim.]

1. Marthe Robert (1914-1996) psikanalitik edebiyat okumalarıyla bilinen edebiyat eleştirmeni. (Ç.N.)

1989

5 Haziran

Nasıl çalışmalı? Ayrı ayrı parçalar yaz ve sonra birleştir? (İşin tamamını toptan tasarlamanın verimsizliğinden kaçınmak için.) Biraz paralel olarak yaşadıklarımı, seks/yazı ilişkisini, çok güzel bir şeyi, "çok uzaktan bakarak", boşlukta ve gerçeklikte (mistisizmden uzak), günlükten yararlanarak ya da yararlanmadan yazmak. İki ihtimal aşağı yukarı böyle. "Yeni Şehir" daha az ilgimi çekiyor.

Hangi kitap olursa olsun zamanın geçişini, tarihin varlığını, yaşam tarzındaki değişiklikleri, kişinin kendisindeki (*ben* ya da *o*) dönüşümleri hissettirmek.

* Cinselliğin önemi (belki yazıyla bağlantılı, ve genel olarak sanatla, emin değilim).

* Geleneksel anlatı yok (tasvirleri, portreleri, vs. psikolojiyi kastediyorum).

* Hikâye kipi yok.

Ocak ayından Mart 86 sonuna kadar [annem hakkında] çok önemli 18 sayfa yazmışım ve çok az şeyi değiştirmişim. Halbuki hiçbir şey yapmadığımı, sanıyordum, tamamen yanılmışım.

Basbayağı olmuş, ya da hemen hemen.

Foucault'nun etnoloji ve psikanaliz hakkındaki düşünülmeyeni düşünmek sözünü aklımdan çıkarmamalıyım.

6 Haziran

Metnin yapısını, yöntemini ve hedefini (çünkü *ne yapmak istiyorum?*, esas önemli olan fikir) belirlemek için çok çalışmam gerekecek. Hep aynı mesele, "nesnel otobiyografi" ile tarihi, bütünselliği bağdaştırmak, bir de Proust'un bunu zaten yaptığını tabii akıldan çıkarmamak. Proust ile *Rüzgâr Gibi Geçti* arasında bir bağlantı var mı?

7 Haziran

Kendimle –gerçekle– mevcut edebî modellere göre ne yapmak istediğim sorusu kafamı kurcalıyor, bir hayatı ve tarihi göstermek yeterli mi? Gerçekçilik diye bir şey var mı?

Ben/o seçimi sorunu, sınıf atlama arzusu ve aynı zamanda *bıkkınlık*: Duyguların ve cinselliğin tahlili. (82'nin başını gözden geçir, şu "anlama" arzusu.)

8 Haziran

88'de ortaya çıkan mesele, biçime dair:

"Benim temel sorunum, eski ya da yeni, roman yazmanın imkânsızlığı, hissettiklerime, gördüklerime dayanarak kendi yazımı icat etmek zorunda olmam."

Önümdeki diğer engelse hayat, hayattan başka bir şey değil, belge. Bunu hiç yapmadım. *L'Etabli*[1] tarzı. Farklı bir yazı gerekli, sorgulayan bir yazı.

Sorun *temsil* ile *araştırma* arasında seçim, arayış: 40'lardan 90'lara genel manzara / bir kadının arayışları.

1. "Montaj Bandı". Siyasetçi, sosyolog, felsefeci, Fransa'da Maoist hareketin kurucularından Robert Linhart'ın (doğ. 1944) 1978'de yayımlanan otobiyografik romanı. Linhart'ın 1968'de Citroën fabrikasında işçi olarak çalışma deneyimini anlattığı kitap, 2023'te Mathias Gökalp tarafından sinemaya da uyarlandı. (Ç.N.)

Gerçek belge, yazarın özgün "ben"i ile *genel manzara*yı uzlaştırmak mümkün mü?

Fotoğraflar nasıl bir katkı sunar? Peki günlük? Kendi günlüğüm?

Proust'a yönelttiğim eleştiri: Her şeye rağmen roman biçimi, peki ama kitap güzelliğini buna borçlu değil mi?

"Hayat çizgileri": seks, ebeveynler, sınıfsal eşitsizlik, yazı VE tarih, dünyanın, fikirlerin, modanın değişimi.

12 Haziran

"Nasıl yazar oldum" – Duclair'de Matmazel Haquet'yle geçirdiğim o günü hatırlıyorum: dünyayı anlatmak; ve neden. Genç bir kız olarak bunun ne ifade ettiği: güç duygusu, bir konum, 62'de kendimi üniversitede üzerimde süet bir ceketle "görmem"le doruğa ulaşan (ilk romanım yayımlandıktan sonra), başka bir hayat. Benliğin onaylanması. Ama şimdi gerçekten yazarken, benliğimin olmadığını fark ediyorum, herkes gibi olduğumu ve hayatımın pek de değişmeyeceğini görüyorum. (Bu düşünceleri bir karaktere yükleyebilirim.)

Her halükârda birincil hedef "edebiyat fikri"ni yerle bir etmek (Rousseau gibi, Céline gibi, Proust çok daha az).

Önümdeki en büyük yapısal sorunların başında tarih ile hafıza ilişkisi geliyor.

Gerçekleşmekte olan tarihi metne dahil etmek mümkün mü? Örn. SSCB?

15 Haziran

Bir süredir, P., G.M., Ph. Ernaux'yla (erkeklerin de dahil olduğu) paralel hayatlar yazma fikri var aklımda.

Fakat bu bir arayışla nasıl bağdaştırılabilir? Metin yapısı // biraz fazla basmakalıp. Nasıl bir biçimle yenilenebilir? Gerçekliğe birkaç farklı açıdan odaklanma demek bu.

Hafıza ve görsel imgeler [yok olacaklar] hakkındaki başlangıcı yeniden okudum. Lirik ton hoşuma gitmiyor. Ama cinsel imgelere ağırlık vermek ilginç bir yön. Asıl önemlisi: Bütün bu sayım döküm nereye varıyor? Aslında hafıza ve yazı üzerine bir sorgulamanın başlangıcı bu. Dün gece rüyamda "ben" ve "o"yu dönüşümlü kullanarak yazdığımı gördüm ama nasıl olduğunu tam anlamadım. (Perec'in *W*'si ve Lisa Alther'in *Ginny*'sindeki gibi, bölümden bölüme değişen sesler.)

Sonuçta bu "hafıza" boyutu biraz kapalı, kişisel arayış.

Kronolojik sıralama sorunu.

Anafikirlerden biri geçmişin *başka* olduğu, çok önemli değişikliklerin (Tarih) gerçekleştiği, ama gerçek bir kopuşun (68 bile) yaşanmadığı ve aynı zamanda bir kimliğin (ben) var olduğu.

Tek şaşırtıcı hamle, erotik bir kitap olabilir.

Hafızayla ilgili lirik başlangıcıma pek uymayan şey, daha ilk cümlelerden itibaren *sesin* "rahatsız edici bölge"de, "edebiyatın aşağısı"nda olmasını, söylenmeyenlere bodoslama dalan sesi her şeyden çok önemsemem.

16 Haziran

Kendime daha önce sorduğum bir soru: D. Tanning'in *Birthday* tablosuna nasıl bir metin yapısı tekabül eder? İç içe geçmiş, dipsiz bir dehliz mi? İlerleyen bir anlatının tamamen zıttı? İlerleme, Zaman ve Tarih gerekli. İç içe geçiş, birlik anlamına geliyor.

Kürtaj hâlâ büyük *düğüm*, kesinlikle aileyle, annemle, kürtajcı kadınla bağlantılı.

V. Woolf'un *Dalgalar*'ının yapısı zamanı çok iyi yansıtıyor.

Benim sorunum, şu âna kadar birinci tekil şahıs (bir ya da birkaç neslin arayışı ve daha geniş özelliğiyle beraber) ile gözlemin kuruluğu arasındaki azımsanmayacak uyuşmazlık fakat bir "toplam" (sentez) ortaya koymak, illaki lirik bir dile yaslanmak anlamına gelmiyor.

Kesinlikle bildiğim bir şey varsa, o da ancak ve ancak tehlikeli bir şekilde yazabildiğim. Bunun dışında benim için başka bir şey yok. En azından başlangıçta – yola koyulurken.

20 Haziran

Bunca ön çalışmadan beklentim beni *gerçekten yazmak istediğim şeye* yönlendirmesi, yolumun üzerindeki engelleri temizlemeye yaraması. Kitaptaki "hayat rotası"nı (ya da yokluğunu), temel fikirleri gözden geçirmek gerek.

23 Haziran

Dün gece aklımdan bir an takma isimle bir kitap yazma fikri geçti, böylece sınırsız, total özgürlükten yararlanabilirim.

Hayatımın bütün safhalarını, sırasıyla her duraktaki "inançlar"ımı (öğrenmem gereken dili, yazıyı, ilhamı, yazmak için yaptığım çalışmaları – edebiyat lisansını) gözümün önüne getiriyorum. Y. artık benim yazımın "mekân"ı oldu. Bu da zamanla ilgili. Nasıl anlatabilirim? Arayış mı, roman mı?

26 Haziran

Henüz söylenmemiş olanlar, 54, cinsellik, cinselliğin hayatımdaki önemi. Başlı başına bir iş mi olmalı? Diğerlerinin içine mi yedirmeliyim?

27 Haziran

Bugünlerde yöntem "arıyorum" ama (S. yüzünden) öyle bir duygusal acı çekiyorum ki gerçekten aradığımdan emin değilim. Çalışırken geçmişteki acılar aynı şiddetle çöküyor üzerime, Kuzey'deki Eylül 61, St-Pol-sur-Mer'deki rutubetli ev, özellikle 64, gelmeyen kanama ve kaybettiğim aşkım, sonra bunu telafi etmek istememin "bedeli", tabii ki 58-59, Ernemont. Çözüm yolu, kurtuluş "o" kipini seçerek mesafelenmek galiba. Genette'e göre de "o", "ben"den daha imkânlı.

Her okur "o" ile özdeşleşebilir (ben de çok sık yapmışımdır).

Kendimi bir filmin, "dış sesli' bir filmin içindeymiş gibi hissetmem "o"nun doğru olduğunu gösterir mi?

8 Temmuz

En şiddetli acılarla doğan "fikir", iki (ya da üç) eksenli bir kitap:

şimdiki zaman, kitaba başladığım an, acı ve bekleyiş, S. ile olan hikâye ("senin hakkında bir kitap yazacağım" diyemeyişimin "senin hakkında bir kitap yazmayacağım"a dönüşmesi, ama yine de yazıyorum. İşte bu olmayan-kitap, kitaba dönüşüyor.

Hayat ile edebiyat arasındaki bağlantının olabildiğince ince olması, teyelle tutturulmuşcasına, hayat ile edebiyat arasındaki en uç sınırda durmak (peki ama bu

tam olarak ne anlama geliyor?). "Ben" yok, sadece benim için verili olarak ve yazının içinde erimiş halde var.

Kendiliğinden temayüz eden başlangıçlar (ölüm, yazı ve cinsellik arasındaki ilişkiyi belki kurabilir):

"Birkaç gündür geceleri uyanıyor ve ölmüş olmayı diliyorum. Yaşamışım, ölmüşüm umurumda değil."

Ya da: "Geçen gece ölsem daha iyi düşüncesiyle uyandım (gizli kalması gereken bu korkunç acıyı açıklamak.) Artık yazmak acıyı dindirmiyor. Bir fanusun içinde, birbirinden ayırt edilemeyen keder katmanlarının üzerinde yatıyorum. Ama her zaman böyle değildi. Arzuladığım şeyler oldu."

17 Temmuz, Pazartesi

Her zaman yazarlık konumundan hareket etme, şu konu yerine bu konu hakkında yazma (*Bir Kadın*'da yaptığım gibi) imkânı var (ama bu bana kolaycılık gibi geliyor).

80 yazı hakkında bir şey yazmak gerçekten içimden gelmiyor, çok fazla sınırlı, fazla "Fransız romanı" ve hayatımın başka bir dönemine dair olsa da *Ce qu'ils disent ou rien*'in[1] bir tür ikizi gibi olur. Tarih orada çok az yer tutardı. İlla yazacaksam, katışıksız bir anı kitabını (*Dette d'amour*[2] gibi mesela) ya da erotik bir kitabı tercih ederim.

1. "Onların Söyledikleri ya da Hiçbir Şey". Annie Ernaux'nun 1977'de yayımlanan ikinci kitabı. Roman, ergenlik çağındaki ana karakter Anne'ın ağzından okul ortamı ile toplumsal çevresi arasındaki uyumsuzlukları, ailesinin dilinden ve değerlerinden kopuşunu anlatır. (Ç.N.)

2. "Aşkın Diyeti". Peter Härtling'in (1933-2017) geçmiş ile şimdiki zamanın, gerçek ile muhayyelin, otobiyografi ile kurgunun iç içe geçtiği *Nachgetragene Liebe* romanı Fransızcada bu adla yayımlandı. Seuil, 1984. (Ç.N.)

15, Kasım

S. günlüğü tutmuştum, annem için tuttuğum günlük gibi: Ondan da acaba aynı şekilde "yararlanacak" mıyım? Yani, her iki durumda da, o günleri yaşarken bunun *hayatın kendisinden daha fazla* bir şey olduğunu biliyordum.

En güzel ve en erotik kitap.

Bir aşk – Bir tutku

Portekiz Mektupları[1]

Aşk dediğimiz şey aslında açlık [Karoline von Günderrode]

"Bir yıl boyunca hiçbir şey yazmadım – bir aşk romanı dışında"

HAYIR → "Yine yalnızım" – "O yine yalnız" (Bu nereye götürür? Yalnızca anılara) + "Yeni Şehir"'in tasviri ya da ön planda "Yeni Şehir", boşluğun mekânı – ya da mutluluğun?

ben anlatıcı, birinci tekil şahıs + diğer karakterler "o", "kız", vs.

Zorunluluklar

→ sayfaya bomba gibi düşen ve sesimi, cinselliği ya da ölümü ortaya koyan bir başlangıç
– tercihen
kulağıma çalındığında çakılıp kaldığım cümleler
Canal+'daki film: "o yaz falancayı seyretmiştim vs." + SSCB'den unsurlar, Doğu Avrupa'daki olaylar
erkek bedeni, güzellik nesnesi

→ tercihen, anlatıcının kendini sorgulayan sesi vb., aralarda yazı üzerine pasajlar

1. İlk defa 1669'da, Portekizli bir rahibenin bir Fransız subayına yazdığı beş mektubun çevirisi olarak anonim bir şekilde yayımlandı. Eserin Gabriel de Guilleragues'e (1628-1685) ait olduğu düşünülüyor. (Ç.N.)

→ en uç aşırı gerçekçilik, hayat ve edebiyat arasındaki ayrımı en aza indirmek (yazı açısından bildiğim bir şey ama kompozisyon, "biçim" açısından çok daha az bildiğim bir şey)

Bütün mesele şunu çözmek: Ne yapmayı arzu ediyorum (güzel kitap, bir nesil) ve ne yapabileceğim (derine gömülü olanlardan, arzularımdan doğan).

Belki de Doğu Avrupa'daki güncel olayları dikkate alarak yazmak, tabii kitabın genel, tarihsel çerçevesine girmezse

→ "teorim":
her birey şunların içinden geçer:
* kendi durumu
* sınıfsal geçmişi
* tarih, ilerleme, çevre
* aile ve cinsel geçmişi
* romanesk hayal gücü

→ bütün kadınlar açısından etik kodların tersyüz olması

→ benim durumumda cinsellik, anne, ölüm, yazı bağlantısı
+ kürtaj
ve sınıfsal yarılma

18 Kasım

S.'yle ilişkim hakkında yazamayacağımı, bunun olumlu bir yere varmayacağını hissediyorum. Üstelik sözümü tutmayacağım ve "güzel" bir kitap yazmayacağım. O zaman "iyileşmiş" olacak mıyım?

19 Kasım

S.'yi sevme şeklimi düşünüyorum: "Sevmek, parmağını onun kalçalarının kıvrımında gezdirmektir," vs. Bu

ancak bir hikâyenin, benim hikâyemin ve tarihin içine yedirilebilir. Ayrıca S. bir şeyin sonucuydu.

Grossman'ın cümlesi bunu vurguluyor. ["Birdenbire bugünkü günü, bugünkü adamın, o anda öptüğü adamın sözlerini geçmiş zamanla birleştirdiği ve o sayede hayatının gizli patikalarını anlayacağı, gözden uzak kalması gereken şeyi, kaderinin çizildiği yerin, kendi kalbinin derinliklerini görebileceği hissine kapıldı."]

(V. Grossman'ın bu cümlesini ona [S.'ye] söyleseydim bile, bunun bende yarattığı güçlü etkiyi, içimdeki çalkantıyı anlayamazdı – zaten bu yüzden yazıyorum, anlasın diye) ya tek başına, ya "o" ile, ya da çoksesli olarak. Başlangıçta da olabilir: Yaşadığım şey.

Kitabıma şöyle cümleler koyabilmek istiyorum

"Aşk hikâyesi."

Her gece onun bedenini yeniden yaratıyorum, vs.

"Yazmayı ... ayında bıraktım. Zaten pek de matah değildi, gereksizlik hissi. Hava sıcaktı."

Bunun hakkında nasıl yazılabilir, tek başına? Kişisel kipte, konuşur gibi.

Onun hakkında hiçbir şey söylemeden bunun çok iyi olması mümkün mü? Çünkü o evli, önemli bir mevkide.

Peki ne, tek başına? Sadece erotizm değil, her halükârda duygular, davranışlar, tavırlar, kıskançlık.

Bu hikâyenin neyle ilgili olduğuna bakalım:

* benim dönemim (arkadaşlarım, vb.)
* tefrika roman
* erotik filmler ve dergiler.

Hayatımla ilişkisi? (Sınıfsal durum dahil) Hayatımın devamı olduğu, tüm hayatımı, geçmişimi, yaşımı vs. içerdiği çok açık.

Ya da bunu nasıl sadece bir ön metin, daha doğrusu bir eşlikçi olarak nasıl kullanabilirim? Bunun yolu ne olabilir? (bkz. kitapların başlangıçları, hep bunun –ya da

kürtaj– hakkında konuşmak istiyorum, sıkıca sarılmak, sperm. Ve sonra başka bir şey.)

Ne olursa olsun, "acı" ile başlamamak.

Ya da erkekler hakkında başka bir kitap fikri geliştirmek, baştan sona itiraf, bu hepsinden korkutucu [ama başka şeylerle dengelenebilir].

S. hikâyesi, tek başına (kendime verdiğim sözü bozarak):

"Ayrılıkta", yaptığım her şey, –dış dünya– Tasarruf Sandığı

döküm – [bir erkeği sevmek ne demek?]

geçmişe doğru bir kapı açmadan çok zor –kürtaj vb.– erkekler

(bedenimin tarihi hiç yazılmadı). Bu durumda, Tarih, zaman sorunu.

(Tekrara dayanan bu "hikâye"yi tek başına yazmayı aslında istemediğimi biliyorum. Ya da biçimi tamamen değiştirmeli.)

Sonuçta *Çılgın Aşk*[1] gibi biraz, belki? Ya da birçok temel şeyi –anne, yazı, alkol– bir araya getiren *Sevgili*[2] gibi.

"Yabancı Adam" – "Doğu Avrupalı Bir Adam" – "Tarih" → bir erkeği sevmek ne demek?

"Ziyaret" – "Ziyaretçi"

Başka birçok şeyle birlikte, ama ne olduğunu henüz bilmiyorum.

Muhtemel devam:

* Leningrad ya da Moskova "anısı"
* Hayatın karmaşası

1. André Breton'un (1896-1966) 1937'de yayımlanan otobiyografik hikâyesi. Rüya anlatımları, gerçek olaylar, "fantazmagorik" bölümler, şiirler, fotoğraflardan oluşan, sıçramalarla ilerleyen metin gerçeküstücü yazının temel metinlerinden. (Ç.N.)

2. Marguerite Duras'ın (1914-1996) 1984'te yayımlanan otobiyografik romanı. (Ç.N.)

* Fresk

Bağlantı acı-aşk hikâyesi-yazı, başlangıçta. Peki, finalde?

S. hikâyesi, ön-metin:

Bu hikâyeyi ya da "ayrılık" tasvirini, her neyse, yazamamak, bütün hayatı kavrayan büyük kitap fikrine yönlendiriyor.

Oldukça çabuk bir şekilde yazar olarak kendini tanıtmak. Yazmak/yaşamak.

"Bu yaz bir porno film seyrettim" (ya da seyretmeden tasvir et)

20 Kasım

Kayıp Zamanın İzinde ile *Rüzgâr Gibi Geçti* arasında bir şey yazmak derken şunu kastediyorum:

– Tarih içinde bir kadın hikâyesi

– *Kayıp Zamanın İzinde*'nin karmaşık yapısı – belki de hafızanın rolü, "ben"in varlığı

S. hikâyesinin devamını getirmeye çalıştığımda, anlatının yetersiz ya da basmakalıp olduğu hissine kapılarak tıkanıyorum.

Ama belki de kendi sınırımı sonuna kadar zorlamak istemediğim içindir. Ya da belki henüz yazmaya başlamadığım için doğal olarak nasıl gelişeceğini bilemediğimdendir. (Makale bu gün)

Tarihin kendini hissettirmesi (nesnelerin, fikirlerin, vs. yazımı) ve aynı zamanda geniş bir dünya algısı yaratmak için nasıl bir metin yapısı kurabilirim?

Moskovalı bir başlık

Başlangıç, Moskova seyahatlerinden biri
Moskova 81: Yvetot'da geçirdiğim çocukluğun hissi

21 Kasım

– Çokseslilik (o dönemden başka insanların hikâyeleri, teyzem, öğretmenlerden biri vb.)

– *Kayıp Zamanın İzinde*'de olduğu gibi birkaç başlangıç: Yola çıkış, hafıza üzerinden bir şey arayışı, bütün bir dünya beliriyor, ama tarihsel –finalde yazının ve aşkın ifşası? ya da ifşa falan yok, Kafka'da olduğu gibi

– yine tek başına –"Yeni Şehir"– başlangıç noktasına dönüş (çoğu kadın gibi) – Macera'nın öncesindeki gibi. *Flashback.* Yvetot'ya dönüşlü ya da dönüşsüz. "O"? (Klasik, ilginç değil.)

24 Kasım

Düşündüm: Annemle babam hakkında yaptığımın aynısını "ben" üzerinde de yapmak istiyorum [yani kendi kendimin sosyoloğu mu olacağım? Sadece kendimin değil].

Ama aynı zamanda *Rüzgâr Gibi Geçti* arzusu, yani bir fresk, "o" ile bir kadın hikâyesi. "Ben" bununla uyumlu mu? Ailesel vs. freskte neden bunu, yani "içinden tarih geçen" bir kadın hikâyesi yazmak istediğimi nerede, ne zaman, nasıl söylemeli?

İki dünya var, biri tarihin dünyası, diğeri direnen iç dünya.

Başlık: "Hayat" (Maupassant'ın *Bir Hayat*'ına selam)

Hayat rotasını oluşturan her türlü bağlantı var, bunlar nasıl bir araya getirilebilir? 15 yaşında orospu olma arzusu ve Salamanca'nın fahişesi.

Sorun hep aynı, *otantik* olmak ya da olmamak.

Her zaman yazının, yazan "ben"in şimdiki zamanı → en uç noktaya kadar gitmek, orospu olmak, vs., yazmanın benim için ifade ettiği her şey – bizzat yazının tarihi.

Ve ayrıca: diğerlerinden farksız herhangi bir kadın temsili ile yazanın, yazmaya mecbur olanın temsili arasındaki sorun. *Babamın Yeri*'nde, "ben" yazan bir kadın, o metinde ayrışma geçmiş ile şimdi (yazının şimdisi) arasında. Bunu korumalı mı? Proust her ikisini de tutuyor, ama o öncelikle "yazmayan", yazmak istiyor, onunki bir istidat hikâyesi.

Bir hayatın tamamı, özü ve bu dünyadan "gelip geçiş" hikâye olarak nasıl kurgulanır.

4 Aralık

– S.'nin gidişiyle yazdığım başlangıç bölümünü okudum: Hiç ama hiç ikna edici değil, baştan sona dümdüz, yavan, ne devamı getirilebilir gibi, ne de ilgi çekici

– başka bir başlangıç

* tutkuya dair, çok daha etkili, asıl sorun devamda
* Canal+'da X filmi (başlarda değil)

Ama aslında gerçek bir sorun yok, çünkü iki başlangıç da aşağı yukarı aynı şekilde devam ettirilebilir: Hafıza, ardından ana tema (X filmi de).

6 Aralık

"O" konusunda hâlâ tam ikna olmadım, ipin ucunu kaçırmama neden olacak gibi geliyor. Öte yandan, odak noktası "o", dışsal ya da etnografik, başka bakış açısı yok.

Gerçeği en iyi şekilde aksettirecek uygun biçimi seçtiğime inanmıyorum.

1990

2 Ocak, Salı

Her şey baştan sona yeniden düşünüldü ve belirsiz
1) S.'nin hikâyesi, tek başına, imkânsız.
2) Bir hayat hikâyesi, "ben", kısaca
"o": Bu, tarihsel anlatımı kesinlikle benimsemek anlamına gelir. Ancak, uzun ve kısa versiyonlar arasında hâlâ net bir ayrım yok.

Yine de, biraz farklı bir bakış açısı seziyorum:

"Büyümek istiyordu, tek arzusu büyümekti, yani külotlu çorap giymek, ruj sürmek, tefrika romanlarda yazanları yaşamak. Büyükannesi perşembeleri gelirdi."

Böylece, ister istemez, tarihsel, sosyolojik, psikolojik, edebî (okunan kitaplar) bakış açılarının birbirini izleyeceği bir kitap olacak...

"O"nun yeknesaklığı.

Şimdilik kısa ya da uzun versiyon meselesine takılma. Her durumda, tarihsel, toplumsal vb. bağlamı oluşturmak gerekecek.

4 Ocak

Peter Härtling'in [*Eine Frau*] romanını sekiz yıl önce neden çok sevdiğimi biliyorum: Benim hikâyemin

ve arzu ettiğim şeyin, özgürlüğümün bir modeliydi. Bu arada, tarihsel unsurların var olmakla birlikte uzaktan uzaktan hissedildiği, oldukça geleneksel bir roman. İyi tarafı şimdiki zaman kullanımı, ferah yapısı, sıradan bir hayatın ayrıntıları, az psikoloji.

İki başlangıcın çakışması mümkün, "ben" olmadan "o" ve "ben" ile o.

Doğrudan "O"lu taslağı tekrar okudum → fazla edebî, daha net başlangıç seçenekleri olabilir: "Geceleri uyandığında vs." Diğer bir deyişle, kendimi gerçekten bu "o"ya yansıtmak aynı zamanda bir etno-metin yazmak demek. Bir klasik roman, elbette...

"Ben"li taslak yeniden okundu → tutku/tarih bağlantısı bariz değil, fikir çok kabaca ifade edilmiş,

Yarın: "o" versiyonunun üzerinden geçmem lazım,

"ben"/"o" versiyonundaki "o" ile farklı bir şekilde başlamayı dene

5 Ocak

"O" versiyonunda "ben" kullanabileceğimi de unutmamalı (ama aslında çok da iyi olmuyor, kesintiye uğratıyor – doğru tercih olduğunu sanmıyorum).

9 Ocak

Önceki versiyondan sonra yeni denemede tıkandım. Belki de geleneksel "o" modelini ne pahasına olursa olsun denemek zorunda olduğum için, öncekinden daha nesnel bir biçimde.

Öyleyse: Bu versiyonla bir sayfa yazıyorum –ve bugünlük gerçekten duruyorum → arzuyu koru.

13 Ocak

Salt "o" versiyonuyla yazdığım başlangıç sonrasındaki bu yeni tıkanma ne anlama geliyor? Özellikle de aslında iç içe geçirmeyi istediğim öznel bakış ile nesnel bakış arasında tereddüt.

İhtimaller, "o" beni sıkıştıracak gibi, tam olarak içime sinmiyor.

Bu durumda, "ben" arzusu çok güçlü bir şekilde öne çıkıyor.

Çok büyük iş, aşkla ilgili meselelere ancak çok daha sonra gelebileceğim?

15 Ocak

Versiyon 1'i ("ben") tekrar okudum: İçime sindi, başlangıçtan projeye kadar tam istediğim gibi olmuş. Sonrasında, proje, biraz hantal. Ayrıca başlangıç ikna edici değil. Şöyle olabilirdi: "Başlangıçta, her zaman olacaktır..."

Ben/o ikili kullanımından emin değilim. Özetle zorluklar şunlardan kaynaklanıyor:

1) genel olarak devamı, hikâyenin tamamı
2) ben/o meselesi
   ikili özne kafama yatmıyor, en azından bu haliyle. Devamının tıpkı günlüğe yazar gibi dümdüz olmasını istiyorum, en ufak bir mizansene girişmeden. Bu mizansen işi beni delirtiyor.

1 Şubat

En büyük rahatsızlık –yersiz mi– "o" versiyonuyla önceki kitaplarımdaki gibi gerçeği doğrudan yakalayamadığım hissine kapılmam.

5 Şubat

Niyetim değişmedi, yani *Portekiz Mektupları* kadar güzel, günümüze ait bir aşk kitabı yazmak için "ben" ile devam etme arzusundayım. Tutkuyu, bu tutkunun güzelliğini, yazıyla ilişkisini anlatmak istiyorum.

Buluşmalarımızın ertesi gecesi, metroda uyuyakalırdım, bedenim bitkin, havada süzülürdü, şimdi bana hakikaten en sahici "deneyim" gibi geliyor. Ama, her zamanki gibi, sığlık endişesi?

6 Şubat

"O" versiyonunda yazdıklarımı tekrar okudum: Soğuk geldi, ayrıca kendisiyle mesafeli ya da yakınındakiyle arasına mesafe koyan "ben"in sağladığı mesafe/duygu oyunu yok. Sadece mesafe var.

"S. Tutkusu"nu ve "ben"i yeniden okurken yoğun duygulara kapılıyorum, bu tutkunun, gerçekliğin bir hakikatine ulaşıyorum fakat henüz tarihselleştirilmediği için hâlâ eksik. Kitap daha hafif daha duygusal olabilir, daha az doğrudan ve soğuk. Öte yandan, metnin devamıyla arada hâlâ kopukluk sorunu var.

2 Nisan

İki versiyonu da bir daha okumadım

a) başlangıç aşk hikâyesi, tutku – yazıyla bağlantı, peki devamında?
bu hikâyeyi *yaşarken* yazıyordum, bu kitabı *yaşıyorum*
tutku bundan ayrı değil

b) zamanın kitabı, doğrusal
c) üçüncü bir yol var mı?
Benim için *tehlikeli*, dolayısıyla heyecan verici olan neyi yazmak olurdu? Haziran 52.
Bugüne kadar üç erkeğe anlattım bunu, hiçbir kadına bahsetmedim.

Tutku S. ve geri vites (yapay), tüm tutkular: Claude G. ile en başa dönme zorunluluğu

9 Nisan

- tutku S.
- yazı (aşk, yazı, seks ilişkisi)
- 1952 (büyük ihtimalle, 1958, 1964, aynı zamanda bir şekilde ölüm)

Peki bütün bunlar nasıl bir araya gelecek: Yaşanan yazı olarak aşk, yaşanan aşk olarak yazı mı? Ve bir anlatıyla mı?

Yaşanan tutku ve yazılan tutku olacak, ama "yaşanan" hiçbir yerde mevcut değil. Olsa olsa o tutku ile kitap yazmak arasındaki benzerliği anlatan bir hikâye kurabilirim.

O tutkuyu kitap yazarkenki gibi, aynı mükemmellik arzusuyla yaşadığımı fark ettim.

Bana öyle geliyor ki, *Vivere una favola*'nın[1] yapısında ve yazıda *Kayıp Zamanın İzinde*'den bir şeyler var, yani bunu ifade etmenin bir yolu olacak bu. Ama benim açımdan her şey hâlâ çok bulanık.

1. (İt.) "Bir peri masalı yaşamak istiyorum." Floransa'da Santa Croce Bazilikası'nın merdivenlerindeki imzasız yazı. (Ç.N.)

11 Nisan

İlerledikçe, tutku S.'nin başlangıcı için işte bu diye *hissediyorum*, bu çok güzel. Bunun öncesinde bir tek "Canal+" [evet, Kasım 90] olabilirdi.

Geçiş için, bağlantı olarak, henüz görmeyi reddettiğim gerçeklikle ilgili bir şey var.

13 Nisan

Birinden biriyle bağlantıyı kurmaya çalışacağım:

52 arayışı

zamanın içinde bir kadın arayışı

5 Temmuz

Tekrar okuma

→ başlangıç, müdahaleler fena değil

→ ardından, anne babanın hikâyesi dışarıda kalıyor, tekrar romana dalıyoruz, babamla ilgili taslakları hatırlatıyor. Burada da bir mesafelenme ya da başka bir şey gerekiyor

cümle de biraz fazla edebî

Metnin yapısı vs. hakkında pek düşünmeden, biraz aceleyle yazdım.

Başlangıç fazla kısa: zaman, seks, ölüm...

Anlatımın kuruluğu ve nesnellik açısından yazı yeterince çalışılmamış.

Kural: Her şeyden önce arzunu bileceksin. Eski, yenilenen arzu: Bir dönem hakkında yazmak, kendi içindeki ve dışındaki değişimleri, aynı anda birlikte ve farklı şekillerde değişen şeyleri yazmak.

85'te yazmıştım: Okuru derhal zamanın, cinselliğin,

ölümün içine çekmek (bunun hâlâ çok doğru olduğunu düşünüyorum).

Bir kitaba başlamak etrafımdaki dünyayı hissetmek ve kendimi onun içinde eriyormuş gibi hissetmek, dünyanın karmaşıklığını kavramak ve ifade etmek için eriyip yok olmayı kabul etmek demek.

6 Temmuz

Arzum-projem ("ne"):

a) 1945'ten 1990'a dışsal zamanın, tarihsel zamanın geçişini, fikirlerin, modaların, değerlerin değişimini yakalamak ve göstermek, "kamusal zaman"

b) ayrıca cinselliği, sınıfsal farkları, belki yazıyı, bir kadını göstermek. Tüm etkiler, duygulanımlar, kalıcılık, *boşluk*. "Ölümlü zaman."

Tarih ve birey. Dünya görüşü: Kapladığımız yer aracılığıyla *olayların nasıl yaşandığı* – içinde bulunduğumuz çevrenin değerleri, artı dönemin değerleri, kısacası toplumsal boyut ve tarihsel boyut

Bireysel rota: *Kör* nokta

→ odalar, cinsellik, vb. Bu en belirsiz kısım, yine de var.

Zamandan, hayattan, "işte böyle"den gelen bir güzellik duygusu vermek.

Bu nasıl ifade edilebilir, anlatı nasıl düzenlenebilir:

a) esas olarak "o" öznesiyle mi "ben" ile mi? "dışsal tarih" bölümleriyle mi? İçeriden ve dışarıdan bakışla "o". Başlangıçta, şöyle: O kendine bakıyor, vs. Halihazırda yazılmış başlangıçtaki gibi, kendi kendisinin araştırmacısı? Bunun ben olduğum nasıl belli edilebilir? Sadece yazar olan "ben" mi mevcut hikâyesi olan "ben" mi (zor)?

b) tarihe çok yer vermeden, sadece "ben" kullanımı geleneksel otobiyografi olur? Diğer hikâyeler? Bütün aileden bahsetsem? *Kindheitsmuster*[1] [Christa Wolf] yeter.

Eğer yazmazsam, eğer bu kitaba kalkışmazsam, bunun nedeni yapamayacağımı düşünmem, buna inanmam, özellikle de kadın olduğum için.

25 Ağustos

Daha önce yazılmış şeyler hakkında düşünmeyi, yazılacaklar hakkında düşünmeye tercih ediyorum. Hal böyle olunca da boşlukta, soyut bir şekilde çalışıyorum ve ortaya çıkacak olanın öngördüğüm fikre benzemeyeceğini biliyorum.

Proust hayli ağır, bazen kötü yazılmış, yer yer çığlığı basacak kadar sıkıcı ya da anlamsız (akdiken dalları mesela, ilk bakışta), ama bütün güzelliği, önemi *iz sürme*sinden, *araştırma*dan, edebiyat tarihini dönüştüren bilgiye ulaşma niyetinden geliyor.

1 Eylül

Tam manasıyla anlatı denen şeye, her şeyin ortaya döküldüğü noktaya geldim. Anlatıyı kısa tutmak için "ayrılık" "Yeni Şehir" kısmına tekrar kafa yordum, ama gönlümden geçen bu değil sanırım. Uzun versiyondaki "o"yu tercih ediyorum, gözden geçirilmiş, daha sosyolojik hale getirilmiş şekilde.

1. "Çocukluk Hali", Christa Wolf'un (1929-2011) 1976'da yayımlanan, anlatıcının Nazi Almanya'sındaki çocukluğu, yetişkin olarak memleketine dönüşü ve bunları yazarken zihninden geçen düşünceler etrafında dönen, birden fazla zaman diliminde ve mekânda geçen hafıza, Nazizm, suçluluk temalarını ele alan romanı. (Ç.N.)

T[otal] R[oman]'nin şu âna kadar yazdığım hiçbir "devam"ı bir türlü oturmuyor. "O" seçeneğinde başlangıçta, her şey içe odaklanıyor. Sonra, tarihçi bakış açısıyla dışa dönüyor, pek ikna edici değil.

Tekrar 52'yi düşündüm. Drummond Olayı'yla[1] paralel olarak.

Tutku üzerine yazdığım başlangıçtan hemen sonra: Temmuz 1952 gazetesinde bir cinayet vardı, vb., sonra benim 1952 yılıma geçiş.

Hangi hayalî hikâye 1952 ile uyumlu olabilir? Bir fantezi? (Dominici Olayı gibi bir adli haberden başka bir şeyin olabileceğini sanmıyorum.) Her halükârda, defterlerimde yaptığım gibi, dönemlere, değerlere vb. göre sınıflandırmak faydalı olacak.

17 Eylül

Önceki sayfaları henüz tekrar okumadan, geriye sadece iki çözüm yolu kaldığını düşünüyorum. Ya 52 ya da bir neslin kitabı, ikincisine daha büyük bir arzu duyuyorum – sanırım artık şunları yapmalıyım:

- başlangıca karar ver, başlamaya demek daha doğru
- yaz
- sonra "bölümlere" ayır: Olabildiğince kesin çerçeveli dönemler
- yine de hızlı yazmaya bak

1. Ağustos 1952'de Güney Fransa'da meydana gelen olayda, İngiliz biliminsanı Sir Jack Drummond, eşi Anne Wilbraham ve kızları Elizabeth, Dominici ailesinin çiftliği La Grand'Terre yakınlarında, arabalarının başında öldürüldü. Polis soruşturmasındaki boşluklara rağmen, Gaston Dominici suçlu bulunarak 1954'te ölüm cezasına çarptırıldı. (Ç.N.)

18 Ekim

Tutkuyla ilgili başlangıcımdan hâlâ çok "eminim" – ama devamında, "biyografi" denemesi konusunda hâlâ aynı derecede kararsızım. İhtimal: Tutkuyu yazma-yaşama noktasına nasıl geldiğimi araştırmak, çemberi, "çemberin doğuşu"nu arayıp bulmak, erkek-yazı aşkı – bu mutlaka 1958, bulimia, İngiltere olurdu, ama bunların hiçbiri yazı bakımından pek yenilikçi değil. Bu açıdan 52 daha ağır basıyor.

1 Kasım

İlk başta "52"yi yazmak hiç anlamlı gelmiyordu. Giderek, bunun gayet kolay ve iyi olacağını düşünür oldum. Sonra bu fikir yine gözümü korkuttu.

Şimdi *Tante Suzanne*[1] üzerine bir tür devam yazmak geliyor aklıma, hikâyenin bildiğim kadarıyla sonrasını anlatacağım. Suzanne Teyze tehdidi, bu kadın bana çok yakın.

Ya da kitabı yazabilmek için, kürtajcı kadınla Cardinet Sokağı'nda yaptığım "yolculuk"u anlatabilirim, peki ama sonra?

Bir de bazı bölümleri "o" olarak yazmayı düşündüm – sonuçta üçüncü tekil şahısla nesnel anlatım kafama yatmıyor.

17 Kasım, Cumartesi

Neyin peşindeyim? Nasıl yazar oldum? Neden bu denli sevdim? Nereden geliyor bu? Bu tutku, bu "lüks"?

1. Maurizio Catani ve Suzanne Mazé'nin, 1982'de yayımlanan *Tante Suzanne* kitabına gönderme. (Ç.N.)

Ya da içimde ne değişti, ne aynı kaldı? Bunların hepsi kafaya yormaya değer, ama çok daha kesin "sert" bir tonla, "ben" öznesiyle, romansı edebiyata kaçmadan. Şimdi artık, örneğin notlarımı kullanarak, epey hızlı ilerleyebilirim.

En azından kesin emin olduğum şey, tarihsel-toplumsal-romanda "o" kipi kullanmamak.

26 Kasım, Pazartesi

Önce yazmak, sonra gelişen fikirlere göre (hafızaya dair, vs.) eklemeler, düzeltmeler yapmak gerektiğini görüyorum, ya da tersi, en azından şimdi (tarih, zaman vs. hakkında zaten çok düşündüm).

"Nasıl yazar olduğuma cevap aramak" soruyu yanlış sormak olur. Bunun yerine, zihnimdeki yazı *tahayyül*ünü açığa çıkarmalıyım (ve böylece, yazar olarak kendini aramanın narsistik yönünü bertaraf edebilirim).

3 Aralık, Pazartesi

"O" kipiyle yeni deneme ("Hıristiyan bir terbiye almıştı..." gibi). Hayır, sakın buna teslim olma, saçmalık. Ama alttan alta, başlangıçtaki "tarihöncesi" tablo için, belirsiz özne kullanmak da geçiyor aklımdan.

Yaptığım her şeyi bırakmak [*Yalın Tutku*], "Çılgınlıklarımdan birinin hikâyesi"[1] demek olur. Yayınevine aralarda boş sayfalar bırakmasını söyle? [Okurlar] not alabilsin diye.

Her şeyi tersine çevir: Başlangıçta tutku dışında başka bir şey: Bir Yvetot seyahati. Ya da mesela 52? HAYIR, aşırı dramatik. Sadece "Canal+".

1. "Bana. İşte, çılgınlıklarımdan birinin hikâyesi." Arthur Rimbaud, "Sayıklamalar", *Sözün Simyası* (1873). (Ç.N.)

Aslında sadece üç çözüm var:

- tutku tek başına, birkaç değişiklikle, ve ayrı olarak 52
- YT (Yalın Tutku) + 52'de sona eren ya da devam eden bir neslin hikâyesi
- ya da 52 ve sonra her şeyi baştan yazmak üzere bir tarih

Eğer YT + nesnel romanı da YT + 52'yi de yapamazsam, birbiriyle bağlantılı iki kitap, birbirini tamamlayan iki metin yazabilirim.

4 Aralık, Salı

Dolayısıyla, şimdilik, Y. seyahatini yazıyorum, oradan "total anlatı"ya geçiyorum.

Bir de 52 üzerine ayrı bir kitap yazmak geçiyor aklımdan (canım istediğinde ve vaktim olduğunda).

12 Aralık, Çarşamba

(Erkekler yüzünden kesinti, L.L. ve C.L. işleri aksatıyor, ayrıca Athénée için yazdığım yazı, o da aksatıyor.)

Hâlâ → yolculuk + proje devam

52'yi şöyle tasarlıyorum, öncesinde bir tutku ilişkisi ve/veya 89'da yazılmış envanter

13, Perşembe

YT'de durursam: final "hakiki lüks" üzerine olur – yazı da bir lüks.

14 Aralık, Cuma

"O" kipi ve nesnel anlatı kurma arzusuyla yeniden başa dönüyorum, şimdi, hangi biçimde olursa olsun YT'yi sonuna kadar ***kullanma*** niyetindeyim.

Başka kitap fikirlerini baltalamamak için bunu boş zamanlarımda yapacağım. Tek yapmam gereken kendimi bir sese, "mesafe"ye yerleştirmek.

1991

8 Ocak, Salı

Kafa karışıklığı, *hızlı* ilerleyememenin yarattığı yılgınlık (finansal mecburiyetler).

TR'yi yeniden okuyorum, "o" versiyonu tatminkâr değil (belki de yanılıyorum?), duygu az, güçlü de değil.

1 Şubat, Cuma

Savaş. Büyük kırılma. Bir şeyin sonu. Yazıda beklenmedik bir şekilde, S.'nin geri dönüşü. Sanki hiç öyle bir şey yaşanmamış gibi, sanki şimdi yazı gerçek tutkumdan daha güçlüymüş gibi. Onca beklenen bu geri dönüş zamanın hiçbir yerinde yok.

Bunu, bu metni [Sergueï Tutkusu] yeniden okumam, üzerinde çalışmam gerekecek.

Devamı nasıl gelecek? Yoksa kapanış mı?

Kitap ihtimali, savaştan yola çıkarak ve iki savaş arasındaki hayatım.

[Ağustos 1991'de *Yalın Tutku* tamamlandı.]

1992

21 Ekim

89'dan 90'a kadarki yazı günlüğünü tekrar okudum.

1) 15 Kasım 89'da, anlatmak istediğim şeyi kesin olarak bulmuşum: YT. Sonraysa, zihnimde çakan şimşeklerle, tereddütlerle yalpalıyorum: İÇİMDEKİ ARZUYU TANIMAK
2) Aylar boyu çalışmama rağmen eksik bağlantı halkasını asla bulamadım.

Yapmam gerekenler: 52'yi ve TR'yi tekrar oku

TR notları, farklı bir fikir geliştir

Yazma biçimiyle ilgili bir mesele olabilir mi, kişisellikten arındırmaya yönelmek gibi?

Giriş için hâlâ etkili bir şey lazım.

İlk sayfa her zaman belirleyici.

10 Aralık

82'den TR'nin bir taslağı, mesafeli, ironik, Böll'vari bir üslupta: Açıkçası nereye varacağımı pek bilmiyorum, ama *ben/o* seçiminin yönlendirdiği *nesnel* yaklaşım fikri ağır basıyor gibi. Yvetot tasviri, savaş atmosferi iyi yakalanmış. Yeterince yeni değil mi? Anlaşılan, genel Tarih ile bireysel tarihin etkilerini kesiştirmek istiyorum.

Artık hiçbir güncelliği olmayan "Ziyaret"i de tekrar okudum: Ana baba, sınıf ihaneti, ama Yvetot teması hâlâ geçerli, hikâyemi barındıran şehir.

Kürtajla ilgili başlangıç şiddeti ve sahiciliğiyle hoşuma gidiyor, *Yalın Tutku*'daki gibi. "Sene 63", Roma, Bordeaux, Kennedy suikastı.

Hoşuma giden başlangıçlardan biri de P. hakkında olan, spermli mektup. Beni motive eden şeylerin ilk sırasında her zaman seks ya da ölüm.

"52"de hoşuma giden şey açık olması (gerçekliğin yazısı) ve döküm ("tutku dönemim" sırasındaki yerlerle bağlantı kur).

Beni rahatsız eden, malzemenin sadece hafıza olması (her ne kadar mekânlara geri dönebilme imkânı olsa da). En önemlisi, zamansallık bakımından çok dar, anlatı yok, sadece çocukluk anıları dökümü.

Aslında 15 Haziran 52'yi önce sadece şu soruya cevap vermek için yazmıştım: Benim için yazması en zor şey nedir? Yani, bir 52 envanteriyle alakası yoktu, dolayısıyla bambaşka bir yere sürüklenebilir.

15 Aralık

Tutku bunun neresinde? TR projesiyle ilgili bu soru aklıma takıldı. "Şimdiye kadar asla sadece bir erkek yüzünden yazmadım..." cümlesiyle başlayarak.

"Şununla başlayacağım..."

Hafıza, hafızanın birey için önemi, modern bir olgu. Bireysel hafıza benliğe el koyuyor. Hafızanın öneminin kalmadığını tahayyül edelim, benlik nerede kalır?

Mesele: Hissettirmek ve açıklamak? Aynı şekilde, 1945'in ortak değerleri ve mekânları nasıl dile getirilir? Gazetelerden, ifadelerden mi? Gözümün önüne daha ferah tipografik düzenlemeler geliyor.

Başlangıçta travmatik imge dediğim şey?

Bütün başlangıçları tekrar okumak gerekecek, ama hemen değil.

Şimdi TR notlarını gözden geçir ve bunun hakkında düşün.

18 Aralık, Cuma

"La Maison près de la fontaine"[1] şarkısını duyduğumda aklıma hemen "70'li yıllar" ve dolayısıyla uzun erimli bakışa, değişim dönüşüme (ve değişmeyene) duyulan arzu geldi, çünkü bu iki duyguya genellikle hemen hemen aynı anda kapılıyorum (ama ne şekilde?). Paskalya sabahı "kulübe"de duran küçük, kırmızı kömür kovasını düşünmek, bu ne anlama geliyor? Süreklilik mi, zamandaki uçurum mu? Klasik, kastettiğim o değil, 58'de elinde bir şişe Damis olan kız, kendimi onunla aynı hissediyorum, ama öte yandan, onunla aynı donanıma ve aynı değerlere sahip olmadığımı, geleceğinin de şimdi benimkinden farklı olduğunu, o zaman içinde bulunduğum dünyanın farklı olduğunu biliyorum (hayat bir kitap, bir roman değil, insanları kişisel hayatın romana benzeyebileceğine inandıran şey romandır, genel olarak anlatıdır). Süreklilik imgesi (arzum, bedenim, havanın hissi) ile tarihsel boyut (dışsal değil, o da aynı zamanda içsel) arasındaki ilişki nedir: Bunu nasıl ifade edeceğimi henüz bilmiyorum, aynı ile farklı olanın birbirine kavuştuğu bu noktayı *deneyimle* keşfedeceğim herhalde.

Diğer bir sorun ise, "temsil" sorunu: Uzun erimli ba-

1. "Çeşmenin Yanındaki Ev". Nino Ferrer'in (1934-1998) seslendirdiği, sözleri ve müziği ona ait olan 1971 tarihli şarkı. Fransız toplumunun hızlı kentleşme ve tüketim toplumuna dönüşmesiyle yaşanan derin dönüşüm bağlamında, silinip giden zamana duyulan nostaljiyi dile getirir. (Ç.N.)

kışı temsil etmek ya da temsil etmemek, "alamet"leri arayıp bulmak, ama burada neyin alametleri? Doğru tarihsel vs. vizyon ile duyguyu koruyarak romantizmden kaçınmayı bağdaştırma sorunu. Proust'ta bu eksik ve onu Flaubert'e göre zayıf kılan da bu.

23, Çarşamba

Kitabın kullanımı: *Yalın Tutku*'yu insanlar anlaşılmak ya da cesaret bulmak için birbirine öneriyor. Kesinlikle (ya da neredeyse) bilinçsizce arzu ettiğim şey (hayır, tam olarak değil, bunu herkesin kendine saklayacağını, baş harflerini yazacağını düşünüyordum). Cevaplamayı deneyebileceğim soru şu: "Bir kitap ne için yazılır?"

Beni yazmaya yönelten şey her zaman şiddetli duygular.

1993

1 Ocak, Cuma

Bu sabah radyoda, ne tesadüf, çoğunlukla 1952 yapımı müzikal filmlerden parçalar çalıyordu.

Henüz karar vermedim. Belki de 1952'yi çocukluk hikâyesinin bir parçası olarak TR'ye dahil ederim.

TR projesine ilişkin bu katılığı kırmam gerektiği hissine kapılıyorum. Üç yılın sonunda fazla "köşeli" bir hal aldı.

"Şu ya da bu kitap ne için kullanılacak?" (52 mi yoksa TR mi?) sorusuna cevap verebilir miyim? Dene bakalım.

Sorun her zaman, (benim ya da başkalarının) düşünülmeyeni düşünmesini mümkün kılacak bir biçim bulmak.

7, Perşembe

"52"nin kullanımı gayet açık: Çocukluğu araştırmak için bir yöntem sunmak. TR ise, insanlar "işte böyleydi" diye düşünsünler, kadınlar tamamen özdeşleşebilsin diye, bir neslin hikâyesi.

"Ortalama bir kadın" olarak özdeşleşilmeye mahkûmum.

8 Şubat, Pazartesi

Mandarinler'le bir alakam olmadığı çok açık, benim için fazla afilli.

Manhattan Transfer → çoklu hayat hikâyeleri izlenimi veren yeni teknik böylece dünyayı genişletiyor, çok genel (Jules Romains, aynı teknik ama deha yok, dar, sistematik).

Bir "nesil"e, tarihe (hem bireysel hem kolektif olana, bireysel üzerinden kolektife) bakmak için *yeni bir yaklaşım* geliştirme zorunluluğuna geri geliyorum.

Kendimle ilgili haber almak için sabah gazeteleri bana her zaman yetecektir. André Breton → belgeler, fotoğraflar.

Başlangıç çok önemli, her şeyin başı: Kafka'nın "doğru kapı"sı gibi.

Başlangıçta uzunluğu kafaya takma.

Birden fazla karakter? Aile, yakınlar? Aile harici? Buna yatkın değilim.

Aslında Peter Härtling'in *Eine Frau*'su (82'de beğenmiştim) bana bir döneme ait tarihsel gerçekliğe ulaşmış gibi geliyor hep. Aynı zamanda yazım tarzını geleneksel buluyorum. Fakat olaylar üzerinden başkarakterin yapısı çok temel unsur. Bu, belgelerle vb. zenginleştirilebilir.

"Ben" kipiyle mümkün mü? Kendimden, dışımdaki bir kişi gibi bahsedebilir miyim? YT'de bunu yaptım, ama geçmiş söz konusu olduğunda? Bu durumda "ben" başka biri, "ben"in rolü ne? Sadece anlatıcı mı? Yoksa söylemi mümkün olabildiğince genelleştirmeli mi? Öyle ki, "ben" örtük biçimde "o"ya, belirsiz özneye dönüşse?

Rousseau'nun *İtiraflar*'ında yaptığı yenilikle aynı mı?

Bu keşiften ne çıkarabiliriz: "Benliğimiz seyrettiğimiz filmlerde, okuduğumuz kitaplardadır" → bunlar bizi şekillendiren etkilerdir...

Şöyle: Hayatım anonim insanlarda, birtakım yerlerde, mekânlarda birikip duruyor.

Bu hayat sadece yaşayarak bir yerlere yazılıyor, kaydediliyor: Sonuna gelmişiz ve onu yazmamışız.

13, Cumartesi

52'yi "saklamak" istiyorum. Neden bilmiyorum, belki de şu an bunun cevabını aramak gereksiz. Belli bir yılı keşfe çıkma fikrinden giderek uzaklaşıyorum, esas olarak "ben"i ya da "o/ben"i –bir nesli– keşfetmek için başlangıç noktası bu.

Neyi arzu ettiğimi çok iyi biliyorum, büyük tarihin içindeki küçük tarihi bulup çıkarmak vs. Ama henüz hakikatin biçimine, hakikatin dişlilerine girmiş değilim. Henüz "sanatsal samimiyet"e, çıplak hakikat arzusuna inmedim, "52" hariç.

Yöntemimi (şarkılar, reklamlar, fotoğraflar vs. biriktirmek) ortaya sermeli miyim, bilmiyorum. *Babamın Yeri*'nde, *Bir Kadın*'da yaptım bunu.

Nefret ettiğim "sahneleme" sorunu: Şu ya da bu şeyi yapma arzusu, ama öyle bir arzu olduğunu sanmıyorum.

16 Şubat, Salı

Härtling'in kitabında beni cezbeden şey temasıydı, bir kadının tarihe ayna tutan hayatı, özgürleşmesi (ama özgürleşme ona göre toplumla bağlantılı değil), fakat yazım tarzı ve yöntemi birkaç pasaj hariç, bana çok uzak. Ben dünyaya da edebiyata da öyle bakmıyorum, gerçeklik bu *psikolojik* formatla yakalanamaz.

Örneğin savaş sonrası yıllara ait şarkıları (bayramları, şenlikleri, deniz kıyısına gezileri, sirkleri vb.) not ederken, zihnimde kendiliğinden "ben" değil, "o" geçiyor. Ço-

cukluğumun hayalî hikâyelerindeki gibi, daha sonra 60'ta, yazmak istediğimdeki gibi, "o", dublörüm.

Kişisel anılar bana neyi *geri veriyor*? Örn. 46'daki Fécamp seyahati:

- dönemin simgeleri → çavdar ekmeği, kapıları perona açılan kompartımanlarıyla kara tren, "storlar"
- yüzler, artık aramızda olmayanlar, büyükannem, annemle babam, Claude, belki Serge B. (hikâyesinin düğümlerini çözebilirim böylece)
- kültürel simgeler: ailece çıkılan seyahatler, toplu eğlence arzusu

Kendimle ilgili hiçbir şey. Şu hariç: Bu anı bana ait, başka hiç kimseye değil. Bu imgelerin bir eşi daha yok ve yaşanmış şeylerin kalıntıları olarak beni onlar oluşturuyor. Benliğim bu imgelerden, dönemin herkese ait simgelerinden vs. oluşuyor. *İnsan kendi tarihinden oluşur ama bu tarih ona ait değildir* (Ortega y Gasset).

Anı ya da imge bir fotoğraftır, o kadar. "Kazı" yapamazsınız, anlamsızdır, oysa bazı açılardan hayatım bana anlamlı görünüyor.

(Ama bazı anılardaysa "ben" var: Paulette'in kaba saba kız arkadaşı. Fécamp'ta da: Denizi ilk kez görüyorum + kuzenim Claude ve "oyuncak"ı.)

19, Cuma

Bu sabah 52 hiç içimden gelmiyordu, "kader" ve "tarih"e müthiş ihtiyaç duyuyordum. 52'nin bir neslin hikâyesine doğru genişleyemeyeceği, sadece çocukluğa açılacağı kanaatim değişmedi [evet öyle sanıyorum, Kasım 94].

26, Cuma

52'nin "bir nesil" hikâyesinin açılışı olamayacağı açık, en azından başladığım haliyle.

Bu sabah içime "nesil" için dolaysız bir biçim "sezgi"si doğdu, henüz zihnimde netleşmiş değil (muhtemelen Reggiani'nin söylediği, sözlerinde "üçlü bahis" geçen "L'homme fossile" şarkısını dinlerken, bir de belki dün Gisèle Halimi'nin de yer aldığı kürtaj tartışmasıyla ilgili filmden dolayı).

11 Mart, Perşembe

"Nesil", zor da olsa kesinlikle ilgimi çeken şey bu. Yazdıklarımı sonradan okuduğumda "iyi olmuş mu?" diye düşünürken, beyhude bir çaba diye geçiyor içimden. Derin bir arzuya kendimi kaptırmak, aşağılara inme cesaretini göstermek, doğru yol bu.

2 Mayıs, Pazar

Doğru düzgün bir sayfaya bir türlü "gerçekten" yazamamak ne anlama geliyor, merak ediyorum doğrusu. Küçük kâğıt parçalarına, birtakım sayfaların kenarlarına yazıp duruyorum, habire müsveddenin de müsveddesi, sonu gelmiyor. Yazma korkusu. Bir buçuk aydır hiçbir şey yazmadım. Birden her şeyin netleşeceğini umuyorum.

5 Kasım

Asıl soru: "Ben nerede?" Ve şu kesinlik: "Tarihimiz, sahip olduğumuz en değerli şey, ama bize ait değil." Ancak bu konu hakkında sadece temsil, anlatı, kurgu, vb. gibi dolaylı yollardan yazabilirim. Bir de soruyu unutarak.

Bireysel hafıza → kimlik bir duyumsama değil midir, bilinçdışı, cinsiyet, "travma"?

Kolektif hafıza → öteki, tüm kültürel birikim, Tarih ve hikâye, dil, değerler.

İkisi birbiriyle çakışmıyor (anlatı hariç? Örn. *Bir Kadın*).

Aslında bu iki düzlem iç içe (cinsiyet konusundaki bakışım tamamen değişti). Tarihsel zaman ve kişisel zaman hissi nasıl verilebilir?

Henüz bilmediğim (ya da henüz görmek istemediğim) bir "sıçrama" yapmam gerekiyor.

Belki de bu yaklaşımın uygunluğunu test etmek için, geçmişe, örn. 50'li yıllara dair "etnolojik" bir sayfa yazmalıyım.

"O" versiyonunu gözden geçirdim: "... olacak"lı birinci sayfa çok kötü, ama görüntülerle ilerleyen devamı fena değil (hafızanın görüntüsü – savaşla ilgili tele-belge).

Ebeveynlerin hayatı iyi oturmamış. Başka bir yöntem: Fazlasıyla roman (benlik değil). Kendimi içinde hissetmiyorum.

Tek başına projenin tekrar okuması → her şey aslında söylenmiş ama herhalde başlangıçta olmamalı

(ayrıca: süpermarket, fena değil, modernliğe geçiş – "Her şey bizimle birlikte yok olacak").

"Yine yalnız" bölümünün tekrar okuması: Yatak odaları bahsi "o" ile de "o yine tek başına..." ile de olmuyor. Daha çok nesnelleştirmek gerek. Beni en çok hayal kırıklığına uğratan versiyon bu.

52'nin (ve o kadar olmasa da "Venedik 90"ın) başlangıcının iyi yanı, bir düşünce değil, bir sahne/öykü, yaşanmış bir deneyim olması.

Sanırım, biri bir sene (52-58-63), diğeri de bir nesil hakkında iki metin birden yazmaya başlayacağım.

6 Kasım

Tek handikapı belki uzunluğu olan "Nesil" projesi giderek daha ağır basıyor.

Belki de Proust'un *Swann'ın Bir Aşkı*'nda yaptığı gibi, ben de "bir sene"yi "Nesil"e dahil edebilirim.

Şu âna kadar elimde hakiki denebilecek iki proje var: "Nesil" ya da "nesnel otobiyografi". Ph.'yle ayrılık hikâyesini tek başına zihnimde canlandıramıyorum.

8 Kasım

Bir sene için ön çalışma yapmak beni motive etmiyor. Ama "total" kitap öyle değil, hangi biçimde olursa olsun heveslendiriyor.

Babamın Yeri'nin, *Bir Kadın*'ın, *Yalın Tutku*'nun ilk sahneleri hep çok sarsıcı, yaşanmış deneyimler, sınav, ölüm, seks. İçsel olmayan bir deneyim, beni rahatsız eden işte bu, başlangıçta bir içsel deneyim olmalı.

52 içsel değil. Ancak sonra içe doğru gidebilir.

Pontoise'daki hastanede yatan annemle kürtaj arasındaki bağlantıyı düşünüyorum, ama bu beni "annelik" ya da "öğleden sonra beşte bir erkekle yatakta olmak" dışında bir yere vardırmıyor, içgüdüsel bir şeye dalmak.

Aslında girişte, kitabın kurucu eylemiyle, yazı ile hayatı çok etkili, ama üstü kapalı bir şekilde birbirine bağlayarak başlamak istiyorum. "O" kipiyle bu mümkün mü? "O" kipi bugün hoşuma gidiyor, nesnel.

Şu âna kadar yazdığım başlangıçlarda ortaya çıkan sorular ve tespitler: "Ben" ve tarih ayrı ayrı – benim tarihim nerede?

Tarih ile benim tarihim arasında bir bağ yok.

Süre, uzun dönem duygusu (süpermarket).

Kendini aynı anda iki zamanda birden "hissetmek".

[Ocak 94'ten itibaren bunu yaşayacaktım, çok iyi biliyordum.]

→ kendi hikâyemin arayışını, her şeye rağmen, (karakterin ben olduğum) roman formatında "tahayyül ediyorum". "O" ile daha da iyi oturuyor. *Yaşam ve Yazgı*[1] duygusu uyandırmak.

Başlık: *Şenlik müziği*

Dükkânın kraliçesi (herhalde kendim için uydurup yaratabileceğim tek karakter, muhtemelen alttan alta imrendiğim sınıfsal, hafiften utanç verici bir rol)

→ ya da sadece 52, yaz? Yapılması gerekenler listesine ekle, ikisinden birini değil, sonuçta ikisini de.

85 notlarının tekrar okuması:

- bekleyiş, "öğleden sonra yatağa vuran güneş", erkekler (bekleyiş, aslında benim tüm hayatım. Sadece yazı – çocuklar? – aşk)
- *ben* olmayan bir *ben* kipi

Bir hayatın –bir ben'in– sürekliliğini en iyi yansıtan şeyin anlık ya da tekrarlayan *görüntüler* olduğunu da not ediyorum.

9 Kasım

Belki de en azından başlangıç için bir akış planı olmadan çalışmak.

Bir hayat nedir? Benlik nedir? Buna cevap aramak.

13 Kasım

En zor olan, kendimi soymak, toplumun "bakış"ından, toplumun benden beklediğini varsaydığım şeylerden kur-

1. Vasili Grossman'ın (1905-1964) 20. yüzyılın *Savaş ve Barış*'ı olarak nitelenen şaheseri. (Ç.N.)

tulmak ve sonuçta bu beklentilere ancak onları reddederek, hatta ona karşı çıkarak cevap verebilmek. Yazının kitapla sonuçlanıp sonuçlanmayacağına aldırmadan o arzuya yönelmek. Kendimi, bir nevi toplumsallık olan, bir nevi kurum olan kitabın dışında konumlandırmak.

Ne yapmak istediğimi biliyorum, bu tam da 89'da belirlediğim proje.

Yazarken, bütün yazı geçmişim peşimden geliyor, başlangıçta, önceki yazıların başlangıçları, vb. 72'deki "masumiyet"i yeniden yakalamak.

AIDS testi başlangıçta mı olsa? Devamında olması bir fark yaratmıyor sonuçta.

Bir de şu var: Bir kitaba başlamadan önce hep bir şey yapmak istiyorum: Lillebonne'a gitmek ya da AIDS testi yaptırmak gibi. Bu kurucu eylem mi? Ya da hikâyenin çıkış noktası mı? Bir geçiş, inisiyasyon tecrübesi?

14, Pazar

Neyi arzuladığımı sanırım biliyorum: TR, 52 değil, o çok dar.

Ama, babamla ilgili kitapta olduğu gibi, yazım tarzı konusunda hâlâ kararsızım. Yarın, "o" ya da "ben" ile başla. 52 değil kesinlikle, (bir yere varmıyor) – *ben* giderek *o*'ya varabilir.

15, Pazartesi

Bu sabah yol ayrımına geldim. Doğruca Sées'e[1] gitmek yerine, Sées'ten ayrıldım. 58'i yazmak içimden gelmiyor, orası kesin. Başlangıç da böyle olmuyor. Yani yarın, gerçekten kaçış yok.

1. Normandiya bölgesinde, Orne şehrine bağlı kasaba. (Ç.N.)

21, Pazar

Kafamdaki kitap fikriyle Roubaud'yu, onun *La boucle*'unu (henüz 50 sayfa kadar okudum) kıyaslarsak, o hafızayı mercek altına alıyor. Aynı *Le grand incendie de Londres*'da[1] olduğu gibi burada da üslup yokluğu, bir sürü lüzumsuz cümle dikkatimi çekti, hepsi bir yana, bana ne bütün bu hikâyeden demek geliyor insanın içinden, üstelik yerdiği "çocukluk anıları"ndan kesinlikle hiçbir farkı yok sonuçta. Her şey doğru ve zekice yazılmış olmasına rağmen. Tarih yok, somut bir şimdiki zaman yok (sadece yazarın yazdığı ânın şimdiki zamanını görüyoruz). Tıpkı onun gibi, benim de büyük bir projem var, "büyük total roman", ama ben bunu gerçekleştirmeyi isteyecek kadar gururlu, iddialı ya da aptalım.

27, Cumartesi

Zor olan itiraf etmek değil, bir yazma projesinin peşinden gitmek, onun içinde kaybolmak.

29, Pazartesi

20 yaşındayken, söyleyecek onca şeyin olması beni bunaltıyordu, kafam karmakarışıktı. Sonra sadeleştirdim ve kalıpları kabul ettim. Şimdi kafa karışıklığına, bütünselliğe geri dönüyorum. Peki, buna nüfuz etmenin yollarını keşfettim mi?

1. Jacques Roubaud (1932-2024) düzyazı, şiir, otobiyografik eserler ve denemelerden oluşan renkli ve zengin külliyatı olan şair, yazar ve matematikçi. Oulipo Edebiyat Çalışmaları Grubu üyesiydi. *La Boucle* (Döngü), düzyazı, Seuil, 1993. *Le grand incendie de Londres* (Büyük Londra Yangını). "Kesik ve çatallı anlatı", düzyazı, Seuil, 1989. (Ç.N.)

1994

11 Ocak, Salı

Neredeyse bir ay hiç yazmadım, her şeyi sıfırdan alıp, tereddütlerle dolu yolu tekrar gözden geçirdim. Hayır, 52 olmayacak, çok açık. "O" ile "ben" arasında tereddüt ediyorum. "O" seçimi kendimi bir karaktere dönüştürmek, "kendimi görünür kılmak" demek, imkânsız değil?

12, Çarşamba

"O" ancak ikincide mümkün olabilir (belli değil). Her halükârda vazgeçmek zorundayım, çünkü bu versiyon üzerinde çalışmak eziyet gibi geliyor, sanki gerçeklik temeli eksik gibi, "ben"e dönüş şart. Aşağı yukarı birbirinin aynı iki başlangıç kalıyor geriye. Aynı noktaya gelmek için test hikâyesini bitirmek gerekiyor.

Sonra da eşiği aşıp hikâyeye girmek.

5 Şubat, Cumartesi

Elimde başlangıcım var ama devamını getiremiyorum ve neden yapamadığımı hâlâ bilemiyorum. Açıkçası, bilseydim burada yazıyor olmazdım. Beni yazmaktan alıkoyan şey şu anda "hayat" değil. Peki, tıkanmanın nedeni ne? Sabırla hafızanın derinlerine inmeye çalışma-

nın tembelliği mi? Geleneksel olmayanı arzulamak mı? Hikâyeye başlama biçimi mi? Hikâyeye hâkim olmanın başka bir yolu yordamı var mı?

Yoksa başka bir konu mu? Hangi konu? Utançla ilgili bir şey ama hangi başlangıçla? 52 mi? 52'yle başlayınca da tıkanıyorum (ya da toplumsal-tarihsel bir yaklaşım mı tasavvur etmeli?)

Yazıya dair, anne, seks?

AIDS testi girişi taşıyabilecek güçte, ölüm tecrübesi.

Ayrıca "lekeli elbise"

Peki sonra?

Bunun netleşmesi için belki de gerçekten yazmaya koyulmam yeterli, şu anda dört sene önce yaptığım şeyleri tekrar yapıp duruyorum.

28 Mart, Pazartesi

Yazdıklarımı tekrar okudum, hiçbir şeyden tam olarak memnun değilim: Ne "odalar" ne de "proje" (ağır olan), çocukluk başlangıcıysa fazla kişisel ve hikâyelerin ayrıntılarına fazla boğulmuş.

Soru olduğu gibi yerli yerinde duruyor: Tarihi, kolektif olanı ifade etmenin daha iyi bir yöntemi var mı?

Ya da diğer soru: Bu metnin arkasında saklı başka bir metin mi var?

24 Ekim

Yazmadan geçen altı ay.

Ph. hakkında yazabilir miyim bilmiyorum. Belki. Ama hikâye şeklinde değil. Ya da *Yalın Tutku*'nun *remake*'i[1] olarak da değil. Ama yine de "biz", "o", "ben" hakkında somut

1. (İng.) Yeniden yapım. (Y.N.)

ayrıntılar içeren bir şeyler. Zaman sorunu, aynı şeyi tekrar yaşama.

Bütünsel projeyle bağlantı? Total romanla? Konuya giriş? Daha ziyade "palimpsest[1] hayat"?

İkinci hayat karşısında duyulan, o çok sevilen baş döndürücü hal, "İnsan sadece iki kere yaşar."

Yalın Tutku'daki zorluklar: İsimleri açık etmek-etmemek, onun tanınmasına yol açabilecek ayrıntıları vermek?

Antimodel, *Cicim*.[2]

Onun barındırdığı her şey. Kültürel mesafe, gençliğimin "kopya"sı, Normandiya. Yine de bir açıklaması yok.

En büyük değişiklik, bir sonraki adımın ne olacağını bilmeden, hikâyeyi yaşarken yazmak. Dolayısıyla zamanla kurulan ilişki YT'dekinden çok farklı.

Seks, zaman ve yazının tamamen iç içe geçtiği bir şey.

Seks zamanın tersidir, tekrardır, şimdiki zamandır. Öyle ki bir yanda benim hikâyem, diğer yanda da kalıcı bir şey var. İkincisi (seks?) aracılığıyla birincisini yeniden keşfetmek mi?

TR: Doğru yolu bulabildiğimi sanmıyorum. Belki de roman mümkün değildir, düzenlenmiş gerçeklik olduğu için imkânsızdır?

"Tarih" ile tarihi inkâr eden bu anlar arasındaki ilişki? Seks, ama belki başka bir şey? İkisi arasındaki bu gerilim.

25 Ekim

Ph. hakkında yazmaya pek istekli değilim. S.'den farklı olarak, bu daha çok hayatımın tamamının hakikatine ulaşmanın bir yolu, bir ânın yoğunlaşması değil. Ve kısıtlanmaktan, çıkmaza saplanmaktan korkuyorum.

1. Yunanca tekrar çizilmiş anlamına gelen *palimpsêstos*'tan, üzerindeki yazı/çizim silinip tekrar kullanılan parşömen. (Ç.N.)

2. Colette'in 1920'de yayımlanan romanı. 50'li yaşların başındaki Léa de Lonval ile 25 yaşındaki yakışıklı Fred Peloux'nun tutkulu ve gerilimli ilişkisi. (Ç.N.)

Kalıpları aşmak, her zamankinden daha fazla kalıpları yıkmak istiyorum.

17 Kasım

82'den beri hiç değişmeden kalan "proje" için 12 senedir biriken notlar karşısında afalladım. "O" ihtimalini henüz kesin olarak dışlamış değilim. Ama yazıda roman üslubundan (ilk versiyonlarda olduğu gibi) hiç hazzetmiyorum. "Etnoloji" yapmak. Öznel-nesnel. Genel bölümler – belirsiz özne, insanlar vb. – ve kişisel anlatı. Dönüp dolaşıp hep bu noktaya geliyorum.

Öte yandan aşırı bir kolektif döküme kaymaktan nasıl kaçınabilirim?

Şu kesin: Duygusal olanın (anlatı, kişisel görüntüler, imgeler) tarihsel dökümle iç içe geçtiği bir biçim *seziyorum*. Farklı bir tarzda *Rüzgâr Gibi Geçti*'yi yeniden kurmak, farklı bir yazı tarzıyla elbette.

Bir de şu var: Geçişi, değişimi, farklı *görüntüleri* hissettirmek "... ben miydim".

6 Aralık

Aciliyet, her açıdan.

İçimin rahat etmesi için iki metne de başlamak ya da devam etmek zorunda olduğum duygusu, maddi bakımdan da.

Büyük proje, hâlâ gözden geçirilecek. Özellikle "o" meselesi ve sonuçta tüm yapı, hareket noktası, notları incele.

Küçük proje – hareket noktasını tam bilemiyorum, neresi olmalı, mümkün olduğunca özgürce yaklaşmak (52, 58 var –aşk, sanat ve zaman– benim "hareketim"? şüpheli). Utanç.

Bana öyle geliyor ki, büyük projenin kısa ve mesafeli versiyonunu seçmek (peki seçebilir miyiz?) yazık olur, çünkü söyleyecek çok şeyim var.

Maksat: "Ben"in bütün bu "süreci", bu tecrübe, fikir ve imge birikimi, bu "yer", bu "hafıza" benim.

Ve tüm Tarih, etrafımdaki şeyler, değişimler, ben bu "yer"im. Rousseau'nun dediği gibi, Tarih içinde bir kadın ve o kadın benim.

Malzeme: Anılar – görüntüler, anekdotlar
Dil
Aktarılan hikâyeler
Okumalar, filmler

Bir tür döküm, ama kronolojik sırayla, bu zorunlu.

Öncelikle en önemli şey ifade mi?

7 Aralık

52'ye "küçük proje" gözüyle tekrar baktım. Hâlâ biçim üzerine çalışmam, hatta biçimi sıfırdan icat etmem gerekse de (19. yüzyıl tarzı bir çocukluk anlatısı mümkün değil), bence yapmaya değer. O seneyi araştırmam şart değil. Amaç çocukluğu başka bir açıdan kavramak, utanç açısından.

"Seks, utanç, yazı" bahsini yeniden gözden geçirdim: çok muğlak, yukarıdakinden bile daha muğlak, belki daha teşvik edici, maceralı. Tüm hikâye 58 (C.G. + bulimia) ve 52, iki utanç kaynağı üzerinden aktarılabilir. Ya da Ph. üzerinden (daha şüpheli).

"Nesil" konusu, kısa? Beden başlangıcını gözden geçir, "o" (mutlaka "o"), tam ikna olamıyorum.

Büyük konunun yanı sıra kısa bir TR konusu yazmak mümkün değil. Metinleri harmanlayacağım, daha da şüpheye düşeceğim.

8 Aralık

İki ihtimal:
52'nin utancı (+ 58'in utancı, şüpheli)
58'in utancı (geriye doğru, 52 buna dahil edilebilir)
Velhasıl, "Utanç Yılı".

Nasıl bir utanç poetikası? Tutkunun poetikasını gayet doğallıkla bulmuştum, ama bu sefer daha zor. Sanırım 52 senesini yakalamaya, o dönemin atmosferine, "büyük proje"de yapacağım şeye odaklanacağım, ama daha çok utanca, cinselliğe, sınıfsal olana ağırlık vererek. Yazıdan yola çıkmak. Yani hem cinsel hem sınıfsal hem ailesel, üçünün kesişme noktası. Yoksa 58 hakkında yazarak mı başlamalı? Her durumda başlangıç güncel olacak.

13 Aralık, Salı

TR gözden geçirildi (kim bilir kaçıncı defa!)
- "Odalar" başlangıcı, çok iyi değil. Daha doğrudan başlamalı, henüz bilemiyorum
- Farklı bir şekilde yapmaya karar verdim, seslerle ya da fotoğraflarla, davranışlarla dosdoğru hikâyeye gireceğim
- Olabildiğince etno-kolektif yaklaş, lirizm tekrarına düşmekten kaçın, bilimsel ol

21 Aralık, Çarşamba

Bunu, bir kadının, habitus'ların, ideolojilerin hikâyesini ancak ben üstlenebilirim diye geçiyor aklımdan, çünkü sınıfsal kopuş nedeniyle kendimin seyircisiyim. Toplumsal ve tarihsel unsurlar varlığımın hammaddesi.

1995

3 Ocak, Salı

Bu sabah "bir kadının hikâyesi"nin başlangıcını tekrar okurken hâlâ şüphelerim var, bu malzemeyle başka bir şey yapılabileceği hissi içimi kemiriyor. Başlangıç fazla gevşek, fazla romansı geliyor. Takıntım, arzum: Hafıza ile, gerçekliğin temsili ile bunun yazımı arasındaki mesafenin asgariye inmesi.

Şu anda nasıl yazmak istemediğimi bulmak için okuyorum (Olivier Rolin'in *Port-Sudan*'ı mesela).

31 Ocak, Salı

1) Aynı anda iki metin birden yazacaksam bunlar birbirinden uzak olmalı, kesinlikle çakışmamalı. Örn. "Utanç" ve "Bir Kadının Hikâyesi", kısaca, ya da daha kültürel bir şey, "İlk Seneler". Ya da "utanç 58" ve "utanç 52".

2) Çok özgür ve çok açık, ve daha "kurallı" bir metne ihtiyacım var.

3) Yıllar boyunca biriktirdiğim bütün notları toparlayıp temiz kâğıtlara geçirmeyi düşündüm.

4) Hülasa:

a) Kısa hikâye dönemleri sınırlandırarak mümkün (bir şeyleri "kaybetme" farkındalığı)
b) "52" hikâyesi, henüz net değil
c) "58" hikâyesi, "utanç"la birlikte, daha net
d) "genç adam", daha tehlikeli, "iki hayat yaşamak", "hayatımı romana dökmek", seks vb.
e) hayatımın tarihöncesi: kültür, savaş, AIDS testiyle başlangıç

hızlı projeler: 52, 58, genç adam

(ortak nokta, utanç ya da günah işlemek –çünkü bunlar birbiriyle bağlantılı– ve yazı).

Ayrıca, "utanç"ın sadece benim konuşabileceğim bir şey olduğunu biliyorum.

6 Şubat, Pazartesi

Şöyle matrak bir şey var, günün birinde bu yazı günlüğü–aslında yüzde 99'u araştırma– yayımlanırsa sonuçta biçimi ne kadar çok dert ettiğim de görülmüş olacak. Kısacası, edebiyat dedikleri şeyi. "Tarihöncesi" bana tatminkâr gelmedi, ait olduğum sınıfın davranışları, hareketleri. Neden? Doğru olduğunu "hissettiğim" şeyle uyuşmuyor?

28 Ağustos

Yakın bir zamanda her şeyi baştan sona yeniden gözden geçir. "52"nin etrafında dönüp duruyorum, Lourdes seyahati vs. bir yandan da şimdiki zamanı, güncel olayları (Saraybosna'da 1994 Şubat'ındaki yerde, *aynı pazar yerinde* 34 ölü) metne dahil edememenin, beni ben yapan tarihsel varlığı, tarihin bütünselliğini olduğu gibi yakalayıp aktaramamanın vicdan azabını ve huzursuzluğunu duyuyorum. (Rouen'a giderken, 1960'ın öğrencileri-

nin kırlaşmış saçlarıyla bu insanlar, yaşını başını almış tanımakta zorlandığım bu kadınlar ve erkekler olduğunu düşünmek çok sarsıcı bir duyguydu.)

"52"yi bir şeyin başlangıcı ya da daha büyük bir çalışmanın malzemesi haline nasıl getirebilirim? (bu geceki düşünce)

2 Kasım

Günlüğümde nakarat gibi tekrarlanan utanç teması.

Dün gece, "Genç Adam" hakkında ne söyleyeceğimi pek göremiyordum. Olsa olsa bir retrospektifin başlangıcı olabilir gibi geliyordu.

3 Kasım

Giderek daha fazla ağır basıyor "52", tek başına, değil, yazıyla birlikte, diğer şeyler hâlâ muğlak. Beş yıllık olgunlaşma süreci (90'ların başı) bana henüz bir iskelet, bir *akış* sağlayabilmiş değil.

Bu bir çocukluk hikâyesi değil. *Tanımlamak.* Etnolojik anlatı.

"Lourdes seyahati" giderek ayrışıyor.

Çocukluğun *kişisel* olayı geri kalan her şeyden kopuk, aslında öyle. Her şeyi yeniden kurmak gerekiyor, onun etrafında:

Tarih

Sahip olmam gereken hafıza.

O zamanki "ben"i algılama sorunu = beden (fotoğraf) hem *başkası* hem de ne kadar da "ben". Dolayısıyla yazıda da aynı şey geçerli: Belli bir mesafeden, uzaktan yazıyorum. Hiçbir zaman olmadığı kadar.

4 Kasım

Beni "52"den uzaklaştıran düşünce: İçi boş otobiyografi, tamamen dışsal, neredeyse kişisiz, *Journal du dehors* gibi. Gösterilmeyen fotoğraflardan hareketle, anekdotlar (az sayıda), tavırlar, dönem, şarkılar, radyo programları. Belki yer yer daha özel bir şeyler (ama bu ekstra iş çıkarabilir, örn. her hafta bir fotoğraf – bu da az iş değil.)

Yer yer kartpostallar, eşyalar, dua kitabı gibi nesneler

"Hayalî" görüntüler

Bu proje elbette matruşkalar gibi iç içe geçmiş "ben imgeleri"yle, "kendim hakkındaki görüntüler"le ilgili, etrafımızdaki dünyayı ifade etmenin imkânsızlığı.

6 Kasım

"AIDS tahlili" başlangıcını tekrar okudum. "Nesil", çocukluk, vs. ile devam etme arzusu uyandırıyor (bkz. yukarıdaki notlar). Zamanım olacak mı?

Sorun şu, ana yapısı henüz tam oturmamış "52" (utanç, vb.), günlükler vb. ile akışı neredeyse tamamen belirli büyük proje arasında hâlâ gidip gelmem.

90'a kıyasla, "52" projesi dönüştü. Kendi içine kapalıydı, Drummond ailesi vakasıyla birlikte büyük projenin başlangıcı olarak düşünülmüştü. Sınıfsal, cinsel utanca dair hiçbir şey yoktu.

92'de, "52"yi bir *hafıza envanteri*, bir seneyi nesnelleştirme yönteminin manifestosu olarak tasavvur etmeye başlıyorum. Bana zamansal olarak dar geliyor.

Fécamp anısından itibaren kendime ait hiçbir şey *görmüyorum* diye düşünüyorum, sadece *dışarısı* var, ben bir bakıştan ibaretim, bu bakışın *sürekliliğiyim*. Fécamp anısı beni oluşturuyor, bana ait. Ama diğer her şey, 46-47'de, başka herkes tarafından görüldü.

7 Kasım

Her gece olduğu gibi dün yine uykum kaçınca, "52"nin, zaman nedeniyle, tek başına olabileceğini düşündüm. Evet, şimdi de öyle geliyor, eğer gerçekçi olmak gibi bir niyetim varsa.

85-86 notlarında TR için plan taslaklarını tekrar okudum. *Hayal gücünün arkeolojisi*nden ilginç bir *fikir*: Benim tarihim kitaplarda saklı. Hayatlarımızı kitaplara göre yorumlamayı –hatta yaşamayı– seçiyoruz. Ya da olaylar: Azize Teresa, ölmüş kız kardeşim, annemin çocukluğu. Ya da şarkılar: "Les amants d'un jour"[1].

Hepimiz hikâyelerden ve tarihten oluşuyoruz. "Tarihimizden daha değerli bir şey yok, ama o da bize ait değil".

Hafızanın arkeolojisi: Her şey gerçeğin içinde barınır, örn. taşınmak [bir evden].

52 için, hayal gücünün arkeolojisi: Drummond olayı, romanlar.

Hafıza bize kendimiz hakkında hayal gücünden çok daha fazla şey öğretir: Doğru mu, yanlış mı?

Koca TR dosyasını karıştırırken, fotoğraflara vb. şeylere dayanarak etnolojik bir şey yapma imkânı görür gibi oluyorum. Aynı zamanda, söylemek istediklerimin hepsini anlatabilmek için çok fazla zamana, çok fazla sayfaya ihtiyacım olduğunu hissediyorum. Bu yüzden, projeyi *daraltmak* yazık olur. En iyisi önce biraz açıyı küçültmek, 52 gibi.

8 Kasım, öğleden sonra

Dün gece yine, zamansızlık yüzünden, 52'den başka seçeneğim olmadığını düşündüm, yazı ile utanç arasında

1. Bir Günlük Âşıklar. (Ç.N.)

bağ kurabildiği için beni en çok motive eden tek kısa proje bu. Şimdi iş ana çatıyı kurmakta, çok önemli, elbette.

Daha önce birkaç kez yaptığım gibi, "52" anlatısını "sürükleme", "yapmam gerektiğini düşündüm" vb. girişte "sahneleme" falan yok.

Yazıya dönmenin, başlangıcın çok *sıradan* geleceği düşüncesine kendini alıştır.

1996

7 Mart

Yazı günlüğünü tekrar okudum (en korktuğum iş), 52 öncelikli, giderek daha fazla utançla ilişkili. Geçen kasımdan bu yana aralıksız üzerinde çalıştım ama yine de tatmin olmuş değilim, (ana yapıda, anlatı zamanının düzenlenişinde) sanki bir şey bir türlü oturmadı.

9 Mart

52 için gereken her şeyin parça parça da olsa hazır olduğu, bunları derleyip toplamak ve uyumlu hatlarda işleyen bir manyetik alan yaratmak için mıknatıs etkisine ihtiyaç olduğu kanaati. Bir metne devam etme isteğinin –şu anda 52– arzu ile gereklilik (ya da imkân) arasındaki dengeye bağlı olduğu hissi.

3 Mayıs

V. de Gaulejac'ın *Les sources de la honte*'unun[1] bir nüshasını aldım. Çok şaşırtıcı tesadüf, elbette. Yüzeysel

1. "Utancın Kaynakları". Vincent de Gaulejac'ın (doğ. 1946) 1996 tarihli kitabı. Gaulejac bireylerin deneyimlerinin benzersizliğinden yola çıkarak ve yaşam öykülerine odaklanarak, sosyal ve psikolojik boyutların bağlarını kuran, sınıf nevrozu, toplumsal konum mücadelesi, negatif kimlik gibi kavramları sosyolojiye dahil eden klinik sosyoloji akımının Fransa'daki önemli temsilcilerinden. (Ç.N.)

kaldığı izlenimi uyandırdı, daha doğrusu nedenler ve açıklamalar veriyor. Bir arayış olarak yazmanın ortaya çıkarabileceği bir şey sunmuyor.

Aşağı yukarı 20 Mart'tan beri elimi sürmediğim taslağa bugün geri dönüyorum. Tema kesin, utanç duygusu ama zamansal çerçeve o kadar belli değil (sadece 52 mi?).

Her şey düzenleme aşamasında.

Henüz taslağı yeniden okumadım (korkudan?).

Ertelemek için, Kasım 95 (52'yi yazmaya karar verdiğim zaman bu) yazı günlüğünü tekrar okudum.

Bunu metne dahil etmeyi bir düşün? Gerçek bir günlük?

"Lourdes seyahati giderek belirginleşiyor," gibi bir cümle okuyan okur, bunun ne anlama geldiğini merak eder – istenmeden yapılmış bir duyuru etkisi.

Alttan alta beliren, fotoğraflı vs. boş otobiyografi isteği mi?

23 Mayıs

82'de, tıpkı şimdi ve her zaman olduğu gibi, çeşitli projeler arasında bocaladığımı fark ediyorum. Hep fazla büyük planlar yapıyorum. Üstelik işin başında, mesela seyahat gibi, çok bildik, aşınmış şemalara saplanıyorum.

"En iyi yazar edebiyatçı olmaktan utanç duyandır." Nietzsche

[*La Honte* Ekim 1996'da tamamlandı.]

1997

5 Kasım, Çarşamba

Yeryüzünden geçip gideceğiz. Saint-Just

Buna eklenebilecek başka bir söz yok: 1940'tan 2000'e bir kadının hikâyesi

Seçim: *Ben* mi *o* mu, yoksa ikisi birden mi?

Uzunluk, geniş mi, kısa mı?

Yazının müdahalesi? Yazmanın benim için tarihi? (ama bir istidat olarak yazının hikâyesi değil, Proust'ta olduğu gibi).

Kesinlik, doğrusal zaman, kişisel olmayanın önemi.

6 Kasım, Perşembe

Metnin yapısı benim zaman algıma uyarlanmalı ya da daha doğrusu, benim zaman kavrayışımı çağrıştırmalı, hissettirmeli: Ayrı ayrı görüntüler, nesneler? Henüz net değil.

97'de zamanı ayrılık ve çarpıtma, kendimden sonsuz ayrılık şeklinde algılıyorum, Rus bebekleri, geçmişe dönüşmeyen şimdinin buharlaşması. Bunu söylemek mi yoksa temsil etmek mi?

Hafızaya acı olarak kazınmış şarkılar (Platters[1] analizi) ve filmler: *Düzenbazlar*, *Geçen Yıl Marienbad*'da, fotoğraf.

Basit çözüm, en baştan itibaren görüntüler üzerinden kalıcılığı ve çözülmeyi, bireysel ve kolektif aidiyeti vurgulamak. Sonra tarih... Kısacası, yöntemin ortaya konması?

Belirli bir zaman diliminde, 1940-2000 arasında buradan geçip gidişin izini sürmek istiyorum, tarihsellik.

→ Güncel olayları dahil etmek?

→ sembolik karakterler: Sœur Sourire[2], Scarlett O'Hara, Dalida?

→ kısa bir özet? Zihnimde canlandıramıyorum.

Seks kalıcılıktır, zamanın karşıtıdır (buna rağmen o da yok olabilir).

Yazarken "o" kipi beni hep hayal kırıklığına uğratıyor. Ben/o da içime sinmiyor. Sonuç?

"Sahneleme" tiksintisi berdevam. Bir an, *Bir Kadın*'daki gibi fazlasıyla nesnel bir "o" aklımı çeldi.

Her zaman yaptığımdan daha büyük bir şey planlayarak yola çıktım. Şu anki projede beni endişelendiren bu.

7 Kasım

Ekim 94'ten 95'e, 96'ya kadar araştırma günlüğünü tekrar okudum.

Hâlâ iki projem var, biri "büyük", diğeri küçük. 58 utancı da ayrı.

1. 1952'de Los Angeles'ta kurulan The Platters 1950'ler ve 1960'larda sadece ABD'de değil, dünya çapında yankı uyandıran rock'n'roll esintili doo-wop vokal grubudur. (Ç.N.)

2. Sœur Sourire, Rahibe Tebessüm: Belçikalı rahibe ve şarkıcı Jeanne-Paule Marie Deckers (1933-1985). (Ç.N.)

"Odalar" başlangıcından memnun değilim. Aşırı mahrem.

Lirik girişlerden nefret ediyorum.

İlginç bir fikir: "Boş otobiyografi", fotoğraflara (gösterilmeyecek), belki şarkılara – sadece ve sadece maddi kanıtlara ve aynı zamanda tavırlara, hareketlere, ifadelere dayanan bir otobiyografi? Hayalî: Azize Teresa –kız kardeşim– diğerleri.

Bu beni tatmin eder mi? Çok baştan çıkarıcı.

Sorun şu: Dünyayı tasvir etmek, kendini tasvir etmek için yeterli mi? Öznenin tümüyle yokluğu mümkün mü? 52'deki en etkili unsur Lourdes seyahati, galiba.

Her aşamada dünyayı nasıl düşünüyorum?

İşin tuhaf tarafı, sonuçta 58 ve 63'teki olayları 1. tekil şahısla yazabilirim ama bir kadın olarak hikâyemin bütününü böyle yazmakta kararsızım. Hâlâ Flaubert tarzı romanın etkisi altında mıyım?

→ Nesillerin döngüsü ve inançların daimi değişimi tamamen bireysel olay örneği: Merhum kız kardeş

→ başka bir bakış açısıyla, dışarıdan bir araştırmacının bakışıyla yeniden düşün (Heinrich Böll'ün *Fotoğrafta Kadın da Vardı* kitabındaki Leni'de olduğu gibi, ama o roman: Bense roman fikrine hiç sıcak bakmıyorum.

Sorun şu ki bu fikir beni cezbediyor ama yapamıyorum, duyulan güçlü bir arzuya ters düşen entelektüel tasarımlar gibi.

11 Kasım

Önceki başlangıçları tekrar tekrar okumanın ve araştırmayı sürdürmenin gerçekten çalışmaya başlamayı, kolları sıvayıp yazmaya koyulmayı ötelemeye hizmet ettiği açık. Bir yandan da bunu yapmaya mecburum, yazı

denen şeye tamamen kendimi kaptırmak için, hiçbir yasasının bilinmediği, rüyalarda olduğu gibi yerçekimine karşı mücadele ederek el yordamıyla ilerleyebildiğim bambaşka bir dünyaya ait bu yabancı topraklara ulaşmak için bunu kesinlikle yapmalıyım. Ayrıca pek ışık yok (ama örn. bu üslup, yazı değil).

Bu nedenle (*La Honte*'da yer yer yaptığım gibi) geçmişi ararken şimdiki zaman kullanmak kafama yatmıyor (*Bir Kadın*'ın ilk taslağında düpedüz kötü).

Bir de Cardinet Sokağı'na dönüş var (Comptoir Cardinet, kafe, 421 oynayan üniversite öğrencileri. Çay içiyorum ve aynada kendime bakıyorum). Şimdi kafeyi ara? Ne arıyorum ben orada?

Hafızayla ilgili bu kitap projesinin ciddi bir hafıza gerektirdiğinin farkına varıyorum. Çünkü niyetim geçmişi belgelerle "yeniden inşa etmek" değil.

→ Ama aynı zamanda algılara ve duygulara dair, örn. "Les trois cloches"un[1] ya da Patrice ve Mario' nun, *Montagnes d'Italie*'nin[2], daha sonraları Platters'ın uyandırdığı duygular döneme dair pek çok şeyi yansıtıyor.

→ Bir de şu var: Hafızamız başkaları tarafından oluşturuluyor ("L'amour c'est comme un jour"un[3] arkasındaki adamlar) ve o anları yaşarken başkalarında oluşuyor, annemizi filanca kadında bulmamız gibi.

1. "Üç Çan". Sözleri ve müziği Jean Villard'a ait 1939 tarihli şarkı. Bir köyün çanlarının ritmiyle doğum, evlilik, ölüm gibi olayları haber veren, zamanın geçişini anlatan şarkı savaş sonrasında Édith Piaf yorumuyla ünlendi. (Ç.N.)

2. Patrizio Paganessi ve Mario Moro 1940-1950 yıllarında çok popüler ikili. "Montagnes d'Italie" (İtalya'nın Dağları) en popüler şarkılarından biri. (Ç.N.)

3. "Aşk, Bir Gün Gibi". 1962 tarihli Charles Aznavour şarkısı. İngilizce versiyonu "Tomorrow is My Turn" 1967'de Nina Simone tarafından seslendirilmişti. (Ç.N.)

Kendimi sadece birtakım inançların, duyguların gelip geçişi olarak tanımlamak da doğru gelmiyor: Sadece nesnelleştirilebilir değilim.

12 Kasım

"Yapı kurucu" fikir, en azından bir tanesi: Benim yaşımdaki birey, hafıza vasıtasıyla 19. yüzyıla (ya da neredeyse 19. yüzyıla) dalmış, Birinci Dünya Savaşı hatıraları, kadınlar, âdetler... aynı zamanda tarihi ve zamanın değişimini yaşıyor, çocukları aracılığıyla 21. yüzyıla uzanıyor.

İşin tuhafı, ana hatlarıyla 62'deki ilk yazı projeme dönüyorum, ama tamamen farklı bir bakış açısıyla, beşeri bir derinlikle, tarihle, sosyolojiyle, vb. Bu da nesnel ile öznel arasında bir sorun çıkacağı anlamına gelir (mi)? Şart değil, 95'te yazdığım başlangıç hepsini birbiriyle bağdaştırıyordu. *Geçiş* iyi.

Tespit [Venedik sahnesinin merkezinde]: duyumsama (hatırlar gibi olma) tarihi (ne kendi tarihini ne de dünyanın tarihini) geri getirmez, o anda "oradasınız"dır (Boisgibault'yu, Moskova'daki odaları veya başka bir yeri hatırladığımda).

Bugün kafamda canlandırdığım metin yığınları şunlar:

Bütün "önceki hayat", yaşanmamış şeylerin hafızası

zamanla, tarihimle, benliğimle bir bağlantı hissedildiği çeşitli deneyimler.

Sorular: Ben nerede? Yerler, mekânlar, kitaplar, vs.

Benim tarihim nerede? Dünyanın değişiminde mi? üst üste kayan görüntülerde mi?

Önceki fikir belki de geçerli: *Ben* sürekliliktir, *o* ise tarih.

Şu anki kültürel birikimle kendimi kavrıyorum.

Her döneme dair, o zamanki bilgimi nasıl yansıtabilirim?

Bir yanda Ettore Scola'nın *Balo*'su, diğer yanda *Kayıp Zamanın İzinde*, "bir bilince varma" (G. Duby).

25 Kasım

79-83 günlüğünü tekrar okudum, bir ayrılık günlüğü. Bunu yazmak geçti aklımdan, kısa bir süreliğine, ama aslında canım istemiyor. Önceki gün yaptığım şeyin devamını asla hemen getiremiyorum, açık seçik üzerine düşünmüş olsam bile (hatta tam tersi). Etrafında "dönüp durmam", başka şeyler yazmam, o özgül "hale" girmem, "eser"e girmem lazım (bunca gelgitli, tesadüfi bir brikolaj için, kendinle oynadığın bir oyun için ne biçim bir kelime).

1 Aralık

Başladığın metnin devamını getir, Rouen'da palimpsest hayat. AIDS'le ilgili bölümün üzerinden geç?

1998

27 Ocak, Salı

Bir haftalık mola. Yeniden düşünüp tart. Benim sorunum şu, kendimi bazen üzerinde çalıştığım kitabın içine, bazen de tamamen dışına yerleştiriyorum, sanki her şey baştan sona sonsuza kadar değiştirilebilir, tekrar tekrar gözden geçirilebilirmiş gibi. Bugün, 64'teki kürtajı düşündüm yine, total bir deneyimdi. Yeni bir başlangıç fikri olabilir mi? Ya da sonradan metne dahil edilecek bir şey?

29 Ocak, Perşembe

Yukarıda yazdığımla bağlantılı olarak: Bir dönemin sınırlarını belirleme ve sonra buradan hareketle yazma sürecini ilerletme niyeti. Kitaplarımın birçoğu böyle yazıldı, ancak bir farkla, yaşanan tecrübe yazmaya başlamanın hemen öncesindeydi (*Bir Kadın, Yalın Tutku*, özellikle). *La Honte*'da doğrudan bir yaşam tecrübesi söz konusu değil, o bir anıya dayanıyor, finaldeki Ooka'nın cümlesi[1] de zaten bunu söylüyor. Şu aralar hiçbir

1. Annie Ernaux kitabın finalinde, Japon romancı ve edebiyat eleştirmeni Şohei Ōoka'nın (1909-1988) meşhur *Anız Ateşleri* romanından şu alıntıyı yapıyor: "Bütün bunlar belki de bir yanılsamadan ibarettir, ama hissettiklerime dair şüphe duymam mümkün değil. Anı da bir tecrübedir." (Ç.N.)

şeyin içine girmiş değilim, etrafı koklayarak dolanıp duruyorum.

25 Şubat

Tekrar tekrar başladığım, defalarca sil baştan yaptığım hikâyede (ta 75'te karar vermiştim "bütün hayatımı kitaplaştırma"ya, şimdi 20 yaş daha yaşlıyım!) hâlâ tıkanıp kalıyorum. Doğru tonu, doğru yolu "tutturamadığım", tanımlaması zor, "olmadı" hissi. Örneğin odaları, sınıfımdaki öğrencileri gözümün önüne getirirken duyduğum zevki bu bölümler üzerinde çalışırken duyamıyorum.

Sorun sanırım iki seçenekten birini seçememekten, *arada* kalmaktan kaynaklanıyor, ya nesnel, tarihsel anlatı ya da otobiyografi ama otobiyografi de dönemi tamamen yansıtmıyor. Perec, *W*'de Nazi atmosferini tasvir eden kurgusal bir bölümle bu meseleyi çözmüştü. İtiraf etmek gerekirse, o kitapta en ilgimi çeken şey bu değildi.

Yapılması gerekenler:

daha kişisel bir başlangıç tasarlamak, bir görelim sebat etmek ya da konuyu tamamen değiştirmek.

Sıradan otobiyografiyle yetinme *tevazusu*.

Sıradan otobiyografi seçeneğini benimseyerek *vazgeçmek* bana başarısızlık hissi veriyor.

L.'deki çocukluğum hakkında şu âna kadar yazdıklarımı çöpe atmaya içim el vermiyor. Belki de bu yüzden yolumu bulamıyorum.

3 Mart

Fiziksel olarak çok rahatsızım, kalçam ve belim ağrıyor. Acı zihnimi bulanıklaştırıyor. "Total otobiyografi" – farklı bir otobiyografi biçimi arayışında olsam da bu ki-

tabı total otobiyografi olarak adlandırmak doğru olur– beni neden bu kadar zorluyor? Belki de şu âna kadar, her şeye rağmen, var olan bir biçimi tekrarladığım hissine kapıldığım için?

4 Mart

Nesnel ile öznel arasındaki şu ölesiye gitgel, halbuki *La Honte*'da hiç böyle bir sıkıntı yaşamamıştım. Çocukluk imgeleri ve anılarıyla, o döneme ait ***kişisel*** şeylerle, hastalık, cinsellik gibi konularla ciddi bir sıkıntım var. Açıkçası şimdiye dek yazdıklarım hiç hoşuma gitmedi.

5 Mart

Çocukluk hikâyesi, hafıza ve duygulara dair başlangıçlar hâlâ ayrı ayrı duruyor.

Yazı derine *dalmak* demek. Şimdi dalmaya başlıyorum, daha doğrusu kendimi akışa ***kaptırıyorum***.

Yapmaya çalıştığım şey gözümü korkutuyor, ama başka türlü nasıl yapılır onu da bilmiyorum.

Bir kitabın yayımlanması ve sonra diğer kitabı yazmaya başlamak ev taşımaya benziyor. Mobilyalar, eşyalar aynı, ama mekân ve kerterizler değişik, yeni düzenlemeye, farklı açılara alışmak zaman alıyor. Uzun sürüyor.

9 Mart

Yorgunum, bu sabah iyi hiçbir şey yapmadım. 63-64'ü, "gerçeklikle yüz yüze gelme"yi vs. tekrar düşündüm. Ama hepsi çok muğlak. Genel anlatıya yedirmek belki daha iyi.

13 Mart

Şarkılardan ve fotoğraflardan hareketle anlatıyı kurma fikri üzerine biraz kafa yordum. İkna edici gelmiyor, "cinlik yapma" etkisi, ilk anda kulağa hoş geliyor ama fazla sığ.

30 Mart

Büyük projenin iskeleti eksik, fazla gelişigüzel ilerliyorum, farklı sekansları, örneğin kolektif/bireysel bölümleri nasıl düzenleyeceğimi tam bilemiyorum. Üstelik ilerleme de kaydedemiyorum. Kafamda hâlâ ve hep aynı soru: Bireysel olan nasıl *tamamen* kişisel olmayan bir biçimde ifade edilebilir? Bu mümkün mü?

4 Nisan, Cumartesi

Birikmiş bütün notlar tasnif edildi, hızla gözden geçirildi. Hepsi tamamen otobiyografi malzemesi veriyor. Nesnel yaklaşımla bağdaştırmak çok zor (ama bunları kullanmak zorunda değilim).

Öte yandan hafızanın senelere göre değil, doğal olarak, dönemlere göre düzenlendiğini fark ediyorum. "Yıllık" tarzı mümkün değil. Hafızanın ve kişisel zamanın tarihle ilişkisini henüz netleştirilebilmiş değilim.

6 Nisan, Pazartesi

İçinde yaşadığımız zamanda, kendimiz ile etrafımızdaki dünya (fikirler, olgular vs.) arasında bir bilinç yok. Toplumsal sınıfımla ilişkim sadece aşağılanma, "iyi bulmama" düzleminde yaşanıyor, bundan ibaret, başka

bir şey değil. Bunu, anılarla daha geniş çerçeveli tabloları yan yana koyarak gösteriyorum ya da var ediyorum.

"Yüzyılın kadını", Chateaubriand'ın yaptığı ya da daha doğrusu yapmak istediği şeye denk, tıpkı Sartre'ın yaptığı gibi, "bir neslin tarihi". Bunu yapabilir miyim? Yazı gibi indirgenemez olanla ne yapabilirim? Ya da tamamen kişisel olanla (zaten yazdığım 52 gibi mesela)? Ama gerçekten kişisel olan pek bir şeyim olmadığını fark ediyorum. Ne Chateaubriand ne de Sartre bir nesille özdeşleşebilir, oysa ben bunu çok derinden hissediyorum.

Çocukluk'ta Sarraute, yazarken, dokuz yaşındaki çocuğun sekiz yaşındaki çocuğa kıyasla ne kadar daha çok şey hatırladığını hatırlıyor. Bu beni gerçekten çok şaşırttı, buna inanamıyorum.

Daha ilginci: Perec uzun bir süre, ayrı ayrı, iki farklı metin yazmayı sürdürmüş, biri "spor tefrikası", diğeri "çocukluk anıları", sonra bunları bir araya getirmiş. Bireysel olanla kolektif olanın bir aradalığı (hayır, bir aradalığı değil, ilişkisi mi demeli?) bende neredeyse en başından beri var.

N. Sarraute çocukluktan çıkmıyor, ergenliğe ya da yetişkinliğe geçmiyor. Tabii ki bu kapalılıktan hiç ama hiç hoşlanmıyorum.

16 Nisan, Perşembe

Şimdilik çok fazla sorgulamadan "önceki hayat"ın, "çocuk"un (ya da benim) erken dünyasının habitus ve ethosunun izini sürüyorum. Ama bir aşamada durum değerlendirmesi yapmam gerekecek. "Devam edelim, bakarız" yönteminin "akışkanlık"ından tuhaf bir korku duyuyorum.

21 Nisan, Salı

"Önceki hayat"ı kişisellikten arındırarak yeniden kurmak. Soğuk olduğu, başka bir şekilde mümkün olduğu sezgisi, aynı zamanda "ben" kipi de pek hoşuma gitmiyor. Örneğin, "1945 kırsal hayat" tasviri duygulardan yoksun (herhangi biriyle, baba ya da anneyle bağlantılı değil) ve 1950'den sonra, okur için "tanıma" eksikliği. Kitabın daha başında bundan bahsetmeli miyim? Bu mesafeyi ve kişisellikten uzaklığı belirtmeli miyim?

23 Nisan, Perşembe

Başka bir şeye geçmeden ya da metnin biçimini tamamen değiştirmeden önce, belki de girdiğim yanlış yolda sonuna kadar gitmem gerekiyor. Bugün K[ürtaj] 63 hakkında yazılmış, yayımlanmış, ama hiçbir yerde izine rastlanmayacak bir kitap hayal ediyorum.

25 Cumartesi

La Honte'un son taslağını –devasa!– yeniden okudum, daha doğrusu gözden geçirdim ve bir kez daha, bu kadar çok şeyi neden elediğim sorusu aklıma takıldı. Bütünlük arzusu mu?

18 Mayıs

Yazmaya dönmedim. Taslakları gözden geçirmedim. *Uzaktan* bakınca, *Tarih* hakkında olumsuz (belki de biraz aşırı?) bir izlenim edindim. Etnoloji yoğun? Bir kitaptan diğerine çocukluk anılarının tekrarlandığı hissi.

Somut durum: P. ile hikâyemde –örn.– erotik *sözleri*, jestleri –en alışılmadık ve yadırgatıcı olanlar hariç– nere-

deyse hiç hatırlamıyorum, buna karşılık bir sürü yer, birtakım eşyalar, nesneler, havanın nasıl olduğu, onunla az çok yoğun bir ilişki içinde olduğum *esnada* gördüğüm her şey aklımda.

Biriyle bir ilişkinin yoğunluğu → içsel duygu ya da duygusal durum → görsel duyumlar, şarkılar (örn. "Still Loving You"), olaylar, vs.

Duygusal durumun ortadan kalkması → görsel imgeler, şarkılar, *dışsal* olan her şey, *kendi dışındaki gerçeklik* kalır geriye.

(İşte bu nedenle, herhalde, o güçlü duyguyu yeniden harekete geçirmek için o dönemde olan biteni tekrar görmek, tekrar dinlemek istiyoruz.)

Hafızamız maddeseldir.

İçsel gerçekliği ifade etmek için dışsal gerçekliğin göstergelerini toplamak?

Ancak bir kısıtlama var: Düşünceleri, duyguları tastamam yakalayamamak, kimi çok kısa ve öz ifadeler dışında, örn. "Onu tekrar görmeyi arzu ediyordum" gibi.

(Yine de geçmişteki bir duyguya kendimi kaptırmayı başarıyorum.)

23 Temmuz 85, İspanya, P.'yle ilişkim (tereddütlü) ya da annemle babamı ziyaretlerimden biriyle başlayan bir büyük roman üzerine düşünüyorum. Bu başlangıç noktaları benim için artık fazla bayat.

2 Kasım, Pazartesi

97'den 98 Mayıs'ına kadar yazdıklarımı tekrar okumadım. Hatta bu yazı günlüğünü de. Yine aynı sorun, uzun kitap mı, kısa mı? 1) Bir kadının hikâyesi (kısa ya da uzun), başka bir şey (ne olduğundan emin değilim, içime ne doğarsa artık) 2) Ph.'yle ilişkimin hikâyesi (sınıf mücadelesi ve yaş farkı) şu an için oldukça zor 3) Bir

"sene" (63 ya da 58, utanç II) 4) Boş otobiyografi → fotoğraflar vb, şarkılar, kateşizm vs., belirsiz özne?

Yazı günlüğünü 97'den (Kasım) itibaren tekrar okudum.

2000'de öğretmenlikten ayrıldım, o kadar da kötü değilmiş!

"Boş otobiyografi"yi denemeliyim belki.

"Soruşturma" fikrini bir kenara bırakmıştım ama bu mutlaka "roman" olmak zorunda değil, "ben"in "o" hakkında yaptığı soruşturma, dışarıdan bir gözlemcinin, yüksek lisans yapan bir genç kızın gözüyle.

Ne olursa olsun, klasik otobiyografiye hiçbir şekilde kendimi kaptıramayacağımı hissediyorum, "ilk yıllar" bile bana pek iyi gelmiyor.

Venedik 90 başlangıcında duygunun geçmişi hikâyeleştirmediğini ispatlamış (ya da tecrübe etmiş) oluyorum, çıkışsız yola saplanma, vaktiyle olduğu gibi, aynı durumda olduğumuzu (biraz fazla Proust'vari? "Odalar" gibi mesela?) gösteriyorum.

Hayatımın, örn. *Sue perdue dans Manhattan*'ın[1], Sœur Sourire'in vb. "içinde yer aldığı" fikri.

3 Kasım

K63 dosyasını tekrar okudum. Hemen kendimi kaptırdım, etkilendim ama bunun üzerine 100 sayfayı, hatta 50 sayfayı –her ne kadarsa artık– nasıl yazabilirim bilemiyorum. Bu aslında gerçekten bir deneyim ve büyük projeme ters istikamette.

1. Yönetmenliğini Amos Kollek'in yaptığı (doğ. 1947) 1997 tarihli film. Yapayalnız, umutsuz Sue New York'ta başıboş dolaşır. Kısa süreli arkadaşlıklardan sonuçsuz iş arayışlarına, soğuk ve saldırgan şehir tarafından yavaş yavaş yutulur. (Ç.N.)

Peki, bunu dolaylı bir biçimde, bir kadının tüm hayatı hakkında yazma arzumla nasıl bağdaştırabilirim?

Kalan istekler:

→ uzun "geçiş" veya kısa "geçiş"

→ boş otobiyografi

→ 63 senesi.

Her şeyi anlatmayı mümkün kılan bir form bulmak isterdim.

9 Kasım, Pazartesi

La Honte'un Folio'dan gelen son okuma kopyasını gözden geçirdim. Çok fazla genel etnoloji var, yani *Babamın Yeri* ve *Bir Kadın*'da olduğu gibi bir karaktere sıkıca bağlı değil. "Varlık"ı hissetmek gerekiyor, ama bu sadece Lourdes seyahatinde ve bir de başlangıçta gerçekten hissediliyor. "Önceki zaman"la ilgili bölümleri, toplumsal kökenle ilgili hikâyeleri, ölen çocuklarla ilgili parçaları, 45-50 dönemini, kıtlığı, yıkımları tekrar okudum, hepsi gayet iyi göründü gözüme. Zaman açısından bir noktaya odaklanmam, örn. 1950, ve geriye bakmam gerekiyor (bunu çok net görebiliyorum). Geriye "ben" mi "o" mu meselesi kalıyor, ya da her şeyi olduğu gibi bırakmak, kişisel notlarla (peki ama bu bir tarih kitabı mı?). Savaşın hikâyesi. Aile yemekleri (her şeyi kişisellikten çıkararak yazmak çok zor görünüyor, bir noktada insan olmalı, fotoğraflar).

Dolaysız bir başlangıç sorunu, ama bana öyle gelmiyor. Başlangıç hafıza. Uzun olması şart değil.

K63 bu sabah beni çekmiyor. Sadece Cardinet Sokağı'na dönüşü mü tekrar kullansam?

Aile yemeklerinin yapısı, neler yenilip içildiği [Zola *Meyhane* romanında bende bu arzuyu uyandırmıştı], 1950, 1956, 1960, 1970 (Annecy), sonra hiçbiri yok ar-

tık – başlı başına bir yapı olması şart değil, hikâyenin geneline dahil edilebilir.

Bir kadının hayatını kavramak, ama neyin aracılığıyla? 76'da Rumilly'deki öğle yemeğini yeni yazdım, 70'lerden tipik bir toplanma anısı. Bu bir hayat mı dönem mi?

– Tek başına "o" kullanımı hiç aklıma yatmıyor, örn. bu sözünü ettiğim sahnede. Ama aynı sahnede "ben" de ancak çok ölçülü olabilir, katılımcı olarak ya da dış ses gibi? Yo, hayır, sanmıyorum.

– Tamamen nesnel → burada kimse olmadan sahneyi tasvir etmek.

– Nesnel olmak, genellemek demek: Yazları Ardèche'e giderlerdi, hiçbir konfor sunmayan evlerde kalır, bir faraş alıp ihtiyaçlarını görürlerdi – böğürtlen toplarlardı, vb.

– fotoğraflar ve filmler

– gazete? kupürler

(sofra en iyisi, ve özel bir durum olarak "pazar günü"yle iyi gidebilir)

70'li yıllara dair bu deneme pek bir yol göstermiyor, "ben"in incelikli olduğu su götürmez ancak, mümkün olan azami nesnelliğe ve bugüne kadar gelmeye imkân vermiyor. Sırf "o" kipini seçmekse, kaçınılmaz olarak romana varıyor ("o"nun "ben" olduğunu sonunda söyleyerek bundan kaçınılabilir). Sorun başlangıcın nasıl yazıldığına bağlı olarak çözülecek herhalde. *I will survive.*

Gözden geçirilecek → başlangıç aile yemeği mi çocukluk dönemi mi: toplumsal köken hikâyesi, savaş hikâyesi

(ama tüm bunların baştan çıkarıcılığı, devamını getirmenin zorluğunu görmemi engellemiyor mu?)

Cardinet Sokağı'nı, K63'ü tekrar oku.

10 Kasım, Salı

K63'e kafa yordum, 1975'e kadar, yüzyılın kadınlarının olayı. Yarının bilimi ile bağlantılı, biyolojik bir olay. Her şey burada başlıyor.

→ Bu tecrübe bütün önceki dönemi göz önüne sermek ya da kadınların tarihini, toplumsal tarihini konumlandırmak için odak işlevi görebilir (*Boş Dolaplar*'la aynı noktaya varma tehlikesi bir yana, hiç de kolay değil).

Bir kez daha, iki kitap birden yazacağım diye geçiyor aklımdan ama belki de yanılıyorum.

Bu öğleden sonra, K63

öğleden sonra.

Merakımı uyandıran bir şey de, tam olarak farkına varmadan, gerçekten tamamlayacağım şeye doğru kaçınılmaz bir şekilde nasıl ilerlediğimi görmek. 77'den bugüne kadar yazdıklarımdan gerçek arzumun ne olduğunu okumak istiyorum. [Henüz yoktu 12/2001]

Ocak ayında hakkında konuşma yapmam gereken Gabrielle Russier[1] ile Paule Constant'ın kitabı[2] nedeniyle, bu yüzyılda yaşayan bir kadının gerçek hikâyesini yazmam gerektiğini biliyorum, hissediyorum.

1. Edebiyat öğretmeni Gabrielle Russier (1937-1969) 30 yaşındayken 16 yaşındaki bir öğrencisiyle aşk ilişkisi yaşadığı gerekçesiyle hapis cezasına çarptırılmasının ardından intihar etti. Russier'nin hikâyesi en ünlüleri Serge Regianni'nin "Gabrielle", Anne Sylvestre'in "Des fleurs pour Gabrielle", Charles Aznavour'un "Mourir d'aimer" şarkıları, André Cayatte'ın *Mourir d'aimer* filmi olmak üzere pek çok sanatsal ürüne ilham verdi. (Ç.N.)

2. Edebiyat eleştirmeni ve yazar Paule Constant (doğ. 1944) *İtiraflar* (1998) adlı romanında birbirlerine sırlarını açmak üzere bir evde buluşan 40'lı yaşlarda dört kadının hikâyesini anlatır. (Ç.N.)

11 Kasım

Bir saati aşkın bir süredir "bir kadının hikâyesi"ne kafa yoruyorum, bir türlü başlangıca karar veremiyorum. Kişisel bir başlangıç olarak "odalar" yine hiç fena gelmiyor. Sorun, devamını getirmekte. Anlaşılan, yöntem ve araştırma, geçmişin hafızasıyla bağ kurarak yeniden gözden geçirilmeli.

K63 beni hiç heveslendirmedi, çok mu yoruldum? (günü yazarak geçirdim).

Soru:

Neyi yazmak en kolay olur?

Neyi yazmak en tehlikeli olur?

12 Kasım

K63, bir filigran gibi düşünerek mümkün

Cardinet Sokağı'na dönüş yüzyılın bir kadınının hayatının başlangıcı olabilir belki.

Kafamdakinden daha nesnel bir otobiyografi olamaz, tek yapmam gereken anıları elemek (çok fazla). Tamamen boş, o durumda ne olabilir? Çoğul (kızlar, çocuklar) ya da belirsiz özne.

Bu yazı tarzını, hiç "ben" ya da "o" kullanmadan, 1945'te (çocukluk fotoğrafı) ve 58 yazında (önce bakalorya, sonra tatil kampı) denedim ama mümkün olduğunu sanmıyorum. "Bir yatakta, ağızları daha önce hiç görmedikleri bir cinsel organın üzerinde buldular kendilerini..." "İnsan" eksik kalıyor.

Başlangıçtaki ciddiyeti yok et.

Daha kaç kere sil baştan?

Bugün varmak istediğim "hedef"i daha iyi hissediyorum.

Hafızaya dair bir şey yapmalıyım.

13, Cuma

Yüzyıl boyunca "bir kadının izi".

Evvelki gün, dün, beni K63'e döndüren dış etkiler. Benim açımdan en "maceralı" olan kesinlikle bu, ama aynı zamanda bir türlü elim yazmaya varmıyor. Kolektif hafızadan silinip gidecek bir olay.

25, Perşembe

Birkaç fragman yazdım. Tek tek bölümler üzerinde uzun uzadıya durmuyorum (yine de...) ve buna rağmen hep bir tutukluk hissediyorum.

1) Başlangıç kesinleşmediği için mi? Dolayısıyla ses bulunamıyor? Öyle olunca da devam etme şevki hemen kayboluyor?
2) Bu *long story*[1] hissettiğim şekliyle bana uymadığı için mi, metnin yapısı arzu ettiğim şeye tekabül etmediği için mi? Esas olarak "bakış açısı" ve biçim meselesi.
3) Fazla mükemmeliyetçi olduğum için mi?
4) Daha önce de yaptığım gibi konuyu mu değiştirmeliyim?

22 Aralık

Karanlık öğleden sonra. L. anıları genele yedirilince tıkanıyor. Birkaç sebebi olabilir:

- Ya yorgundum, çünkü bir dergi için hiç de ilgimi çekmeyen bir metin üzerinde öğlene kadar çalıştım

1. (İng.) Uzun hikâye. (Y.N.)

- ya da daha önce de yaptığım gibi, L. hakkında yazdıklarımı bir kenara atıp sıfırdan başlamalıyım, çünkü daha özlü ve açık olmalıyım
- ya da "ben" seçimi buraya uymuyor
- ya da hiçbir şey olmuyor... Bir türlü içine giremiyorum.

Zamanın akıp gitmesi ve aciliyet hissi beni yılgınlığa sürüklüyor.

Üstelik tatil nedeniyle birkaç gün hiç yazamayacağım.

Acaba bunun yerine oda ile, Cardinet Sokağı ile vb. devam etsem daha iyi değil mi diye geçiyor aklımdan.

Kenzaburō Ōe: "Romancı az malzemeyle çok şey yapar", Rus biçimcilere göre. Bu açıdan ben roman yazmıyorum, tam tersini yapıyorum. Ayrıca "üslup anlamı daha doğrudan erişilebilir kılmak değil, anlama ulaşmayı geciktirmektir," diyor. (Kitaplarını okurken böyle hissetmiyorum, belki de çeviridendir. Peki ya Flaubert? Onun için asla geçerli değil.)

1999

4 Ocak

Yazmadan geçen 15 günden sonra notları yeniden okuma

- fotoğraflı nesnel ya da boş otobiyografi epey uzun süredir günlüklerimde geçiyor
- 95-96'dan kalma eski proje, 58, cinsel ve sınıfsal utançla bağlantılı (ama artık aynı değil)

Boş otobiyografi ilginç olabilir mi?

"58" içimi kemiriyor, belki de *La faute à Rousseau*[1] makalesini yazarken bu konuyu çok düşünmek zorunda kaldığım içindir.

Boş otobiyografi + odalar + Cardinet Sokağı'na dönüş üzerine 15 Kasım'dan beri yazdıklarımı gözden geçirmem gerekecek.

6, Çarşamba

Boş otobiyografi. Kısa. 100 sayfa. Büyük bir zorluk yok gibi (yanılıyorum belki de). Dönüşümlü olarak genel ve özel.

1. Takipçilerinin "FAR" olarak adlandırdığı, 1992'de Otobiyografi ve Otobiyografik Miras Derneği'nin kurulmasıyla birlikte yayın hayatına başlayan derginin Şubat 1999 sayısında Ernaux' nun yazarlık üzerine bir yazısı yayımlanmıştı. (Ç.N.)

58: kaçınılmaz olarak çok çok kısa, en fazla 50 sayfa, odalarla ya da odalar olmadan (58'deki tipleri hatırla). S.'ye yıllar sonra tekrar gittiğimde kendimi klonlanmış gibi hissetmiştim.

Biraz boşluğa atlama gibi. *La Honte*'daki gibi "hafıza deneyimi, gerçeklik sınavı" türünden bir şey.

63: aynı şekilde ama + toplumsal boyutla (kürtaj, kadınların tarihi).

İki proje de cinsellik, hafıza ve yazıya odaklanıyor. İlki daha ziyade kurgu. Boş otobiyografi bana daha sağlam geliyor, diğerleri tehlikeli uçurumlar. Bunlardan sadece birini yazmak beni daha da korkutuyor.

Tekrar okudum: "Beden" *La Honte*'a çok fazla benziyor, bıktırıcı.

L. anıları vs., berbat.

7 Ocak, Perşembe

Cevaplamam gereken sorular:

63'e devam etmeli miyim? Peki 58'e? Bugün, şu anda?

63: Oraya geri dönmek, başıma bir şey gelmesini istemek demekti.

58: C.G.'yi aramak da aynı şekilde. (Şimdilik bu kadar.)

Mekânlara geri dönmek, telefon etmek. Hiçbir şey. Yazı deneyimi, "gerçeklik sınavı".

Çok çok derine inme, soruşturma gibi yazma.

8, Cuma

Felaket, imkânsız bir tercih.

Esasen, boş otobiyografide *Şeyler*[1] gibi bir şey yapacağım ama daha tarihsel olacak.

Sadece L.? Yeni fikir: *İlk anılar*.

26, Salı

Hayır, *İlk anılar*'ı yapmayacağım, fazla sınırlı. Tamamen kişisellikten arınmış otobiyografi yazamayacağım. Yine aynı ikileme döndük, geniş kapsamlı proje mi, *derinlemesine* kazı projesi mi?

27, Çarşamba

Aslında, "Zamanın İçinde" haricinde, şu âna kadar yaptığım tek şey başlangıçlar. Yani yöntemimi ve gerçek arzumu bulmuş değilim. Belki de kronolojik gitmekle hata yapıyorum. İyi ama bu Tarih...

28, Perşembe

Tamamen şarkılardan ve fotoğraflardan, belki bir de bazı sözlerden, ifadelerden oluşan bir otobiyografi üzerine ciddi ciddi düşündüm. Fazla sistematik, asıl önemlisi hali hazırda yaptığım şeyden temelde farklı değil, ikisini de kullanıyorum.

63'te de olduğu gibi 58'de elimi tutan şey ana yapının olmaması, bilinmezlik, nasıl devam edeceğimi bilememenin korkusu (*Yalın Tutku*'da da böyleydi), yöntem de yok (*La Honte*'da örneğin mekânın yeniden kurulması vardı).

"Tarih"te elimi tutansa, başka bir şey, "olmuyor", istediğim "bu değil" hissi. Başlangıca mı, odalar mevzusu-

1. Georges Perec'in (1936-1982) 1965 tarihli romanı. (Ç.N.)

na mı yoksa başka bir şeye mi bağlı bilmiyorum, belki de fikrin tamamı iyi tanımlanmış değil.

4 Şubat, Perşembe

Yazma yöntemimi hâlâ kesin olarak bulamadığım için projeyi yeniden formüle etmek bir işe yaramıyor, elde sadece fotoğraflar, görüntüler, şarkılar var (belki de biraz fazla "okul ödevi" gibi). Dün Estonyalı bir yazarın kitabını okurken genel tasvirlerin ilgimi çekmediğini fark ettim, "ben"in devreye girmesiyle ilgimi çekmeye başlıyor.

Karar: 15 Şubat'a kadar her sabah, olup olamayacağını – arzu duyup duymadığımı görmek için K63 üzerinde çalışacağım.

24, Çarşamba

Hâlâ K63 üzerinde çalışıyorum.

Tarih ile ilgili sorun, sanırım, özellikle sınıfsal boyutun içselliğini ifade etmenin yolunu bulamamış olmam. Tarihsellik açısından sorun yok, o açıdan çok iyi ilerliyor.

16 Mart, Salı

K63 projesinde çok oyalandım ve şimdi hikâyeyi yazmaya döndüm. Bu kitabı yazmamın gerekliliğine o kadar da ikna olmuş değilim. Öte yandan, otobiyografi ve tarih için kullanılabilecek yöntem zihnimde beliriyor gibi: Neredeyse mutlak bir kişisellikten uzaklık, sadece fotoğraflar, filmler, belki gazete kupürleriyle anlatıyı bölme. Biraz Ettore Scola'nın *Balo*'su gibi. Başka bir şey mümkün görünmüyor.

[Ekim 1999, *Olay*'ın sonu.]

2000

13 Temmuz

Bireysel hafızayı (hayatımın farklı "düzlem"leri, yerler) ve kolektif, tarihsel hafızayı düzenlemek. Her şeyi baştan ele almak. Ben ve dünya, tarih. Hassas tecrübelerden hareket ederek (bunların "katışıksız" olduğunu varsayarsak –ki bu da belki o kadar kesin değildir– yani edebiyatın ya da başka bir şeyin etkisinin olup olmamasını kastediyorum). Aynı anda iki zamanın birden içinde olmak, sıklıkla (Lino ve Ph.'yle, ve 92'de, bir gün Éric ve Sylvie konuşurken), çok katışıksız bir tecrübe, ama münferit.

Trouville ile Cergy arasında, arabada, beni ben yapan bu "bilinç" mekânı doldurur ve içinden geçerken, aynı zamanda hayatımın çeşitli dönemlerini kat ediyor. Yazıda bu nasıl bir "biçim"e büründürülebilir?

29 Ekim, Pazar

[97-99 yazı günlüğünün tekrar okuması.]

Kat edilen yolun sonucu: Bu yaz hayatıma etki eden bir şeyler olmasaydı, arzum ve kıskançlığım olmasaydı, yazı projesinde şu noktada olacaktım: Otobiyografi/oda-

lar ve kesinlikle, üzerinde yeniden çalışılmış boş otobiyografi. Bu arzuyu, erkeklerle gelen keşfi, bu iki projeden birine ne ölçüde dahil edebilirim? Yoksa bu ayrı bir metin mi olacak?

Yarın daha önce yazdığım başlangıçları tekrar okuyacağım.

Akşam. "Boş otobiyografi" bölümlerini gözden geçirdim: Bıkkınlık sorunu. "Ben" kipi sadece tasvirlerde mi olacak? Nasıl var olabilir? Fotoğraflar, günlük, notlar?

Derek Parfit: Bir hayatın tamamı kişisel olmayan bir şekilde anlatılabilir.

30 Ekim, Pazartesi

Dil oturmadı bence. Geçmiş zaman kipi yüzünden mi? Şimdiki zamana mı geçmeli?

Fotoğrafların şimdiki zamanda tasviri mesela, hep iyi oturuyor.

"Çocuğa yönelen bakışlar gördü?"

Yazıyı devreye sokmanın, bir noktada şu anda şu sayfaya yazıyorum demenin yolu var mı?

Sorun:

* ifade → belirsiz özne? onlar (çocuklar)? o (kız)?
* bakış açısı → hep çocuğun, ergenin, genç kadının, sonuna kadar?

Kendi hikâyemi, tarihimi ve Tarih'i kişisel olmayan bir şekilde yazmak istiyorum çünkü "benliğim"in, bilincimin mekânı doldurduğunu hissediyorum (2000'deki araba tecrübesi) ve "bunun" yok olacağını biliyorum.

→ benlik, zaman ve tarih algılarının farklı tecrübeleri. Belirli bir döneme ait planlar ya da sabit çekimlerden oluşan bir dizi: 1945, 1950 vb.

Hafıza ve Tarih –başkalarının hafızası– Erken Hafıza (başlangıçtaki iki bölüm, ama iyi kaynaşmıyor).

Jestler –dil– üzerine pasaj, "çağrıştırmak", "andırmak" gibi ifadelerle fazla lirik. "Listeleme ihtiyacı"ndan, sayıp dökmekten vazgeç.

31 Salı

"Auchan'daki kadın" başlangıcı hiç fena değil (lirik değil). Hafıza, görüntüler, diğer başlangıçlarla (ama Tarih yok) bir bağlantı seziyorum, belki Venedik 90'dan önce.

Görüntüler → ta 85'ten kalma bu başlangıç! İyi fakat başka bir yazıya sürüklüyor, çok görsel.

Devamı, hayatımı –bir kadının hayatını– kurtarmak için ne yapmak istediğim üzerine derinlemesine düşünmeyi gerektiriyor (bütün başlangıçlar sorunsalına geri dönüyorum). Ona bir bütünlük vermemek. "Durum"umu kurtarmak.

Kişisel olmayan "etnolojik" yöntem ile daha kişisel olan arasında hangisinin "bir hayat" hikâyesi anlatmak için uygun olduğunu hâlâ bilemiyorum (belki de yazmadan bilmek mümkün değil). Aslında, zaten hiç başvurmadığım kişisel yöntem hiçbir aşamada aklımdan geçmedi, bkz. *La Honte, Babamın Yeri*. Kişisel yöntem derken Sarraute, Christa Wolf vb. yazarları kastediyorum.

1 Kasım

Hikâyemi "kurtarmak" – "Hikâyem nerede?" Onu nasıl kavrayabilirim? (Neyin içinde, neyle? Nasıl yazabilirim?)

Ne duygulanımlar ne de görüntüler hikâye oluşturur (görüntüler yine de kısmen, görüntüler biri tarafından tespit edilen dış dünyadır – başkaları da aynı şeyleri görmüş olsa bile).

Şu âna kadar tökezleyen şeyin hayat anlatısını ele alma biçimi olduğu açık. Yetersiz düşünme.

İlk yılları, Foucault'nun "zaten başlamış olan", "başkalarının hafızası" kavramları üzerinden nasıl bağlayacağımı bilemiyorum, bunu açıkça görmem lazım. Mutlaka çözmem gereken bir konu, aksi takdirde zaman kaybı.

"Yazı"nın yeri de belirlenmiş değil.

"Genç adam" okuması:

* Birkaç boyut:
  - en önemlisi, "yeniden yaşamak"
  - işçi sınıfı, "cinsel nesne"
  - 2000'deki kıskançlık
* Başlangıç:
  - hem kendi cinselliğinin hem de "öteki kadın"ın cinselliğinin imgesi
  - günlükten, 7 Ocak 94, "arabayla .... havalimanına götürdüm"

Bu metni yazmak için duyulan mutlak arzu. Bu arzudan başka hiçbir şey yok. [Tamam, yazıldı, Aralık 2001.]

Zamanı böl → Öğlene kadarki saatlerin yarısını "tarih" için ayır

——————— başka bir şey

Kendimi iki saat yazmaya zorlamalıyım, sıkı, hızlı, oyalanmadan.

Az önce çıktı aldığım notlarda şarkı, hafıza, zaman ("Tarih") hakkında önemli bir şey var.

Dönüp dolaşıp Ettore Scola'nın *Balo*'suna geliyorum, tıpkı [*Babamın Yeri*'nde] *Sonsuz Sokaklar*'ı yapmak istediğim gibi.

12 Kasım, Pazar

"Occupation"un fragmanları üzerine çalışıyorum.

Boş otobiyografiden ya da başka türlü yazmaktan

vazgeçmiş değilim: Alanı kaplayan hayli uzun bir kütle var gözümün önünde: "görüntüler + cümleler + bilinç". Peki sonra?

13 Kasım, Pazartesi

"Geçmişin yaşanmış boyutunu yeniden kurma", proje bu. Sabahları öğlene kadar, önce *yazmalıyım* (ve öğleden sonrayı araştırmaya ayırmalıyım, yoksa halim harap).

Ancak, "epik" kitap üzerine kesintisiz ve yoğun düşünceye çekilmek için bir sabah öğlene kadar ayırmayı planlayabilirim.

14, Salı

"Geçiş"in yazımı ve yöntemi epik, bence *Babamın Yeri* ve *La Honte*'da zaten mevcut. Bu kitap, ilk tasarımında büyük projenin küçültülmüş hali. Ama *Babamın Yeri*'nde daha çok duygu var: "O" kullanımından mı kaynaklanıyor? "Boş" tarihsel anlatıda duygu meselesi? "Tarihsel duygu" diye bir şey var mı? Örn. Perec'in *Hatırlıyorum*'unu saran duygu gibi?

2001

15 Ocak

Hemen her şeyi not ediyorum, esasen kendimi rahatlatmak için. Çünkü yazarken şeyler "geri geliyor."

20 Ocak

"Tarih" üzerine yaptığım üstünkörü çalışmada "kişisel" olanın (nesil, hafıza) kişisel olmayandan daha iyi olduğu kanısına vardım. İkisinin bir arada nasıl var olabileceğini henüz bulamadım.

23 Ocak

Yazma tarzımı daha da "paramparça" edebileceğimi seziyorum – ya da belki sadece arkası gelmeyecek bir barok heves. Mesela, "Yeni Şehir"le ilgili her şeyi ve hatta –daha yeni okuduğum– *Babamın Yeri* eleştirilerini, hepsini kitapta harmanlamak.

[*Occupation*'un yazımı haziranda tamamlandı.]

4 Temmuz

Sonunda *Bir Kadın* ile *Babamın Yeri* arasındaki farkı görebiliyorum. *Babamın Yeri* daha çoksesli, 1. dünyanın, dil aracılığıyla yeniden kurulması kopuşun sızısını da iyi ifade ediyor. Okuru bu dünyaya *Bir Kadın*'dakinden daha çok sokuyorum. İçine nüfuz etme ve anlatı –Zola'da olduğu gibi– sesleri (benimkini ve diğerlerininkini) birbiriyle kaynaştırıyor.

İşte bu "evrensel boyut", dil yani, öyle değil mi?

21 Ağustos

Metnin yapısı varlık hakkında, kendim, diğerleri, tarih hakkında sahip olduğum fikirlere bağlı ama sadece bunlara da değil, bir de bilmediğim içsel "sır" var.

23 Ağustos

Tarih nerede? Benim tarihim nerede? (Ya yoksa?)

2 Aralık, Pazar

I – Kadın varoluşu: Tek başına, her şeyi geride bırakmış, Québec'li oğlan şimdiden çok uzakta, vb.

II – Boş otobiyografi. Kısa? Şart değil. Kesinlikle "ben" kipi kullanmadan. Ya da nadiren "ben"? veya "onlar", "çocuklar" vb. Fotoğraflarla, filmlerle, değişkenlik?

Dönemin diline, eşyalara vb. dalmak.

Palimpsest his ne olacak? Devamına eklenecek bir bölüm mü? Güncel boyut? Hafıza ile bağlantı? Aynı anda iki zamanda yaşamak.

Boş otobiyografinin kişisellikten arındırılmışlığı nasıl kırılır?

Fotoğrafla daha başlangıçta kişiselleştirilebilir mi acaba?

Karşılaştığım zorluklar

Takıntı → Benim hikâyem nerede? Buna cevap

→ aile yemekleri → fotoğraflar (kişisel/kişisel olmayan)

→ "aile yemeği" yapısı: 45'te, 46'da (büyükannemlerde Noel), 50'de? 55'te (arkadaşlar?), 63-64

aile yemeklerinde elden ele dolaştırılan fotoğraflar.

3 Aralık

Babamın Yeri'nde ya da *Bir Kadın*'daki gibi, tabii ki az çok ben olan bir kadın hakkında elbette yazamam, çünkü onu çağrıştıracak bir duygu yükleyemem. Sadece "o" duyguya izin verir, ya da belirsiz özne. Sadeleştirme çabası, aşırılıkları ele.

→ kronolojiyi netleştir

Yazılacak iki farklı bölüm:

→ başlangıç (hafıza)

→ Tarih

R. Hoggart, *Okuryazarlığın Kullanımları: İşçi Sınıfı Yaşamının Veçheleri*: Kendi sınıfının kültürünü, "onlar"ı ve ikinci aşamada kültürün dönüşümünü ortaya koyuyor. Ben ikisini *birlikte* yapmak istiyorum.

O şimdiki zaman kipi kullanıyor: Ben yapamam, ben o *dönüşümün* içindeyim.

O sürekli gözlemci konumunda, kendi hikâyesi köken bahsi ve sınıf atlama durumuyla sınırlı.

Kişi zamirleri kullanımı çok kritik: "onlar", "biz", belirsiz özne, çocuklar.

11 Aralık

Hâlâ ilk bölümdeyim. Bundan sonra otobiyografiye mi geçeceğim, klasik olmayan ama "ben"in daha çok kendini gösterdiği bir otobiyografi?

17 Pazartesi

Dün ve bugün "yok olan görüntüler"e geri döndüm ama olmuyor, benim sesim değil bu, fazla "edebî" geldi, tiksinme duygusuna kapıldım. Bütün öteki başlangıçlar bundan daha iyiydi. Tıkandım.

Daha doğrudan, "sade" olsa bile, bunu başlangıca oturtamıyorum, hiç değilse kesin olan yeni bir şey işte.

21 Cuma

Bu sabah mutlak bir tıkanma yaşadım, yazmaya çalıştığım şeyi yazmak istemediğim halde kendimi yazmaya zorladığım hissine kapıldım. Bu bana dehşetle 77-82 yıllarını hatırlattı, bir de 85, vd. vd., hele 75! Bir yandan da arzuyu dile getiren şu cümle, "tarih duygusu vermek istiyorum" (büyük ve küçük tarih, zaman). Sonuna kadar gitmeye kararlıyım (yani gerçekten gözüme imkânsız görünene kadar). İki bölümlü ya da "kişisel" (kesinlikle geleneksel ya da Leiris tarzında değil) "boş otobiyografi"yi nasıl yazacağımın yolunu yöntemini bulmalıyım. Deneyerek belki, çünkü devam etme arzumun estetik başarı duygusundan değil, duyguların yoğunluğundan kaynaklandığını biliyorum. Ama yazarken bir yandan da, metnin de benimkinden bağımsız olarak duygu yüklü olup olmadığını hissediyorum.

30 Pazar

Hangi aşamada durup başladığım şeyin kafamdakine uyup uymadığına bakmalıyım?

Hangi aşamada temize çekmeliyim, kaç sayfa yazdıktan sonra?

Geçiş hissini, durmak bilmeyen hareketi nasıl yansıtmalıyım? Hareketsizlik, hareketsiz olan ne? Fotoğraf mı?

2002

3 Ocak, Perşembe

Kalkıştığım bu projede, aklıma ara ara öznel zaman arayışına "geri dönme" düşüncesi geliyor, bunun cazibesine kapılıyorum ama hemen cesaretim kırılıyor, yine aynı yere dönüyorum. Başka bakış açısıyla, mesela Gallimard ajandası veya tarih programları gibi, tarihsel olguların vs. dökümü de bana yanlış geliyor. İkisi arasında bir orta yol nasıl olabilir?

Yayımlanan *Première enfance*'ın[1] metninin girişini tekrar ele almayı, hafıza, yazma, proje ve muhtemel çıkmazlardan söz etmeyi, en sonunda da orada yaptığım gibi, bir "bayram günü"yle ama bu sefer daha soğuk tonda (?) devam etmeyi düşündüm.

Her halükârda, başladığım şeye sanırım devam edeceğim.

9 Ocak

Sorun iyi mi kötü mü (yazılmış) olduğunu bilmek değil, devam etme arzusu ki bu da tereddütle ya da emin olmakla karıştırılmamalı.

1. Çocukluğun Erken Yılları. (Y.N.)

11 Ocak

İlerlemiyorum, şüpheliyim.

1) Daha önce yazdıklarımı mı tekrarlıyorum?
2) ... burada istediğim gibi yazmaktan yeterince "haz" duymuyor muyum?
   ... fazla uzattığım bir projeye mi sürükleniyorum?
3) ... çoğu kitabımda işlediğim ölüm, cinsellik gibi bir derin temanın eksikliğini mi çekiyorum?
4) Yeni kitabım *Occupation*'un yayın tarihinin yaklaşması da "kafama takılıyor"?
5) Kız kardeşimin babamla çekilmiş çok eski fotoğrafından yola çıkma arzusu ne anlam ifade ediyor? Bastırılanın geri dönüşü, *of course.*

20 Ocak

Yazdıkça –rüyalardaki gibi– bir türlü yakalayamadığım başka bir biçim olduğunu daha çok hissediyorum. Tasvire fazla kayıyorum, analize yeterince yer vermiyorum diye geçiyordu aklımdan dün, ama bu doğru değil, aynı yazıda ikisini birden yapıyorum, bu da aslında hep yapmayı istediğim şey. O halde "sorun nerede"?

Şimdiki zaman ile geçmiş (örn. İkinci Dünya Savaşı ile bugün Filistin) arasında gidip gelmenin eksikliğini mi duyuyorum? Ya da "ben" eksikliği mi?

14 Mayıs

Tam Ekim 83'ten beri bir kadının hayatını, bir "total roman" yazmayı arzu ediyorum.

Metnin yapısıyla ilgili sorunları çözmek için seçeceğim yol ancak hayatımdaki bir şeye tekabül eden bir bi-

çim olabilir. Kitabımda yalnızca bu, tam anlamıyla benzersiz olacak.

Bir hayatın roman tarzında anlatısı bence alenen sahtekârlık. "Tarih"im hakkında düşündükçe, onun dışsal "şeyler"den (içerik) ve fragmanlardan (biçim) oluştuğunu gittikçe daha çok fark ediyorum. Romanlar bizi hayatın roman olarak anlatılabileceğine inandırıyor. Daha büyük bir yanılsama olamaz. Oto-kurmaca mutlak bir sahtelik (S. Doubrovsky hariç).

Hissiyat, algılar ve Tarih sorunu, çözümlenmiş değil.
Sınıfsal içsellik sorunu, çözümlenmiş değil.

17 Ağustos

Üç aydan fazla oldu. "Sebat" hissi, karar verme arzusu. Şunlarla karşı karşıyayım:

- bir yığın belge, "tarihsel" notlar, dil, anılar (elenecek)
- boş otobiyografiye yoğun bir başlangıç (tekrar okunacak)
- uçuşan diğer başlangıçlar
- teorik notlar

Biçimin dağa taşa meydan okuyarak, karar verilecek ve sürdürülebilecek bir şey olmadığı sezgisi, onu hissedeceğim, "bulacağım".

Eğer bir ya da iki yıl içinde ölecek olsam önümdeki sürede yazmak isteyeceğim şey "58" olmazdı. [Önsezi... Temmuz 2003]

"Hâkim dünya görüşü" hakkında doğrudan bir şey yapabileceğimi sanmıyorum. Bu artık yazımın içine işlemiş bir şey. Belki de yanılıyorumdur.

"Tarih hissi verme", zaman hissi verme arzusu kesinlikle devam ediyor.

23 Ağustos, Cuma

Önümdeki "58" tezgâhına çok şey attım, tüm bunları gerçekten yazmak istemediğim için yazdığım duygusuyla bir sürü şeyi boca ettim, sonuçta hepsinden kurtuldum.

Her şeye rağmen, aynı anda iki metin birden yazmam gerektiğine hâlâ inanıyorum (ama diğeri 58 olmayacak). Peki öyleyse geriye ne kalıyor?

- Yapmakta olduğum şeyin devamını getirmek, "boş" olarak, belki "kısa"
- "bir kadının hayatının arayışı", farklı bir şekilde ("tarih" aşamasında hep tökezlediğimi unutmadan). İlk proje: 20 yıl öncesine, tam olarak *Babamın Yeri*'nden hemen önceye uzanıyor. Sonra 1985, 1988, 1992-93 vb.
- bir "başka metin": "anonim metin" ve/veya "lekeler"

"Bütün gölgeler yok olacak" hâlâ hoşuma gidiyor.

Kısa bir zaman aralığında (1940-1945) kişisel olanla kolektif olanı, "ikisini" birleştiren başka bir yaklaşım denemek, onları buluşturan görüntüleri, sahneleri, sözleri bulup çıkarmak. Daha önce de böyle bir niyetim vardı. Yapılabilir mi?

Öğleden sonra.

Eski taslakları gözden geçirdim.

Düşündüm: Kıçımı yırtmayacağım ama "boş otobiyografi"yi yazmaya devam ederken, diğer yandan da "anonim" bir metin yazacağım.

26, Pazartesi

Dün "görüntüler ve cümleler"e geri döndüm.

Günlükte önceki sayfaları okuduğumda hiçbir şey anlamıyorum, çok kapalı, arzuya dair hiçbir şey seçilmiyor [bugün de aynı, Kasım 2003].

Sorunum kısaca şu: Geleneksel otobiyografi yazmam mümkün değil, ama boş otobiyografi de algıların, düşüncelerin, duyguların karmaşıklığını yansıtmadığı için beni hayal kırıklığına uğratıyor.

29, Perşembe

Hayır, bu sabahki tıkanma değil, girişten sonra gelen yok olacak görüntülerin/cümlelerin seçiminde kafamda soru işaretleri var

- ya daha az lirik bir üslupla "savaşın hikâyesi"ne dönüp devam etmek
- ya da "erken çocukluk" ve şurada noktayı koymak: "L.'den ayrıldığımda hatırlamaya başladım". "Hafızanın hafızası"nın mümkün olup olmadığı kafamı kurcalıyor (sonra, karanlık, her halükârda)
- ayrıca, "erken çocukluk"u yeniden elden geçirmeyi düşündüm, bu kez tamamen kişisel olmayan bir şekilde (ev, Vallée Mahallesi, ardından hikâyelere bağlanacak).

10 Eylül, Salı

Aşağı yukarı 20 yıldır biriktirdiğim notların, anıların miktarı beni hayrete düşürüyor. Hepsini anlatmak istiyor muyum? Bütün bunlarla ne yapacağım?

Bir de hepsinde ortak temalar, sahneler var: kutlamalar, güneş, şarkı, zaman, ayrılık.

Yapmak istemediğim şey, bunları düzenli bir şekilde "tasnif etmek". Aslında yeni ve özgür bir "ölçüt" istiyorum. Benim yaptığım şey –Noel'e kadar planladım– özgür değil, neredeyse Oulipo'cu ("ben" yok).

Her biri kişisel anılara ve Tarihe götüren şarkıları, "madlenler"[1] gibi birbirine bağlamak geçti aklımdan (ama henüz denemedim).

Tam olarak içime sinmese de 58 hakkında ufak ufak yazmaya devam ediyorum.

Aslında hâlâ "hafızanın tarihe dönüşmesi"ndeyim.

Özgür bir şey, gerekli bir şey varsa eğer, o da hafızanın tarafında, böyle hissediyorum. Hissettiğim bir şey de şimdiki zaman hakkında konuşmak.

1. Proust'un madlenlerine gönderme. Proust'un *Kayıp Zamanın İzinde* romanının birinci cildi *Swann'ların Tarafı*'nda bir madlen kurabiyenin anlatıcıda uyandırdığı etkiye atıfla, herhangi bir nesnenin, kokunun, tadın, rengin, sesin bir anıyı tetiklemesi anlamında kullanılan bir benzetme. (Ç.N.)

2003

12 Temmuz, Cumartesi

Meme kanseri. Yaklaşık 20 Ocak'tan beri tek satır yazmadım. Yeniden başlayacağım. Bu sabah "kanser yılı" hakkında yazdım ama bu işin kolayına kaçmak.

İhtimaller:

- boş otobiyografiye devam etmek (tekrar okuduktan sonra)
- "58" ve/veya anonim metin
- kanser (M.'yle yaşadığım aşkla bile, çok dar), her zaman "daraltma" yanlısı olsam da nasıl genişletilebilir

13 Temmuz

"Dünyanın Günleri"ni (geçici) baştan okuyorum

metin: görüntüler ve cümleler, değiştirilecek bir şey yok. Girişin tamamı gayet düzgün ve iyi

geçmiş fotoğrafları ve hikâyeleri birbirine bağlama fikrini koruyabilirim (s. 7)

hiçbir şey fazla uzun değil

Tekrar okuma metnin kesin olarak iyi yolda olduğunu ve mutlaka devam etmem gerektiğini gösteriyor.

24 Eylül

Yine şüpheler. O kadar yavaş yazıyorum ki (ama M. ile ilişkim küçümseme ve acıya dönüşüyor).

Neden R. Millet'nin *Ma vie parmi les ombres*[1] gibi bir kitabını sonuna kadar okuyamıyorum? Fazla teşhirci, fazla kendinden hoşnut bir erkeklik (50 yaşında 22 yaşındaki kızı düzerim) evet, ama esasen yazı tarzındaki o zarif, o estetik üslup beni soğutuyor, gerçeklik duygusu vermiyor.

Her şeye rağmen 58'in küçük bir kısmını yazmalı mıyım? (Ne garip, kitabımda bakalorya yazına, 58-59'a geldim).

8 Kasım, Cumartesi

58'i tekrar okudum, bu hikâyeyi yazma konusunda beni heyecanlandıran şey özgürlük ve hafıza.

Kanserimden söz edebilir miyim? Bilmiyorum.

Henüz 58'in sonbaharındayım. Önümde yazacağım tek kitap olsun, başka düşüncelere kapılmayayım, kaçmaya kalkmayayım isterdim.

17 Kasım, Pazartesi

Öğleden sonra. Öğlene kadar 20 yıldır biriktirdiğim notları düzenlemekle uğraştım. İçinde kayboldum. Şimdiye kadar yazdıklarım hakkında daha da şüpheye düştüm. Baştan sona tekrar okumam lazım.

Bir kez daha, başka, daha doğrudan bir biçim bul-

1. "Gölgeler Arasında Hayatım". Aşırı sağcı, ırkçı, yabancı düşmanı görüşleriyle bilinen yazar ve yayıncı Richard Millet'nin 2003'te Gallimard tarafından yayımlanan otobiyografik kitabı. (Ç.N.)

mam gerektiği hissi. Kişisel olmayan dil yorucu geliyor. Bir yere varamıyorum.

Karışık çalış? Yani kronolojiyi takip etmeden? Ne zamana kadar?

Fotoğraflarda "o" kipini "ben"le değiştirsem mi? Hemen şimdi başlayarak?

[*L'usage de la photo*'nun yazımı Ekim 2004'te bitti.]

2005

18 Eylül, Pazar

82. sayfadayım. Şu anda baştan okumanın ne faydası var? Kişisel olmayan anlatı konusunda hâlâ şüpheliyim: Kişisel olmayan genel ile kişisel olmayan kişiseli daha iyi ayrıştıracak bir yol bulmalıyım.

"Otobiyografi": Bu başlık çok işe yaradı.

Umutsuzluğa sürükleyen yavaşlık. Klişe ifadelerden kaçın, fazla yatkınım. Şimdi bu metinden [*Seneler*] başka bir şey yazmak gelmiyor artık içimden. Bugüne doğru yaklaştıkça yazmak zorlaşıyor, üstelik daha epey yolum var (1970-1974).

29 Eylül, Perşembe

s. 92. 74-80 dönemine geliyorum, en iyi ihtimalle kasım sonunda bitiririm. Zaman zaman "iyi" oldu gibi geliyor, bazen de tekrara düşüyor gibi. Tamamını (uzun...) okumayı göze alamıyorum, kafam karışacak diye korkuyorum.

2007

19 Mayıs, Cumartesi

Tekrar okumamakla ve şüphelerimi dikkate almamakla hata etmişim. Kitabın sonlarına geldim (aşağı yukarı s. 189) ve her an stop edecek külüstür bir araba sürdüğüm hissine kapılıyorum (daha fazla ilerleyemiyorum). Fotoğraflardaki "ben" sorusu hâlâ çözülmüş değil.

[*Seneler*'in yazımı Ekim 2007'de sona erdi.]

KIZIN HİKÂYESİ'NİN GÜNLÜĞÜ

2008

27 Temmuz, Pazar

Yakında ölecek şekilde programlanmış olsaydım sanırım 58'i yazmak isterdim. İçten içe beni huzursuz eden, aslında, her zamanki gibi, *başka* bir seçeneğimin olmaması.

Metnin yapısı, düzenleme ya da bugünlerin gözde deyişiyle "yeni bir konsept" meselesi olamaz. 58'in yapısının ne gerektirdiğini henüz bilmiyorum.

Bu hikâye nerede "saklanıyor"? Hangi filmler onu *içeriyor? La fille à la valise*[1], elbette. *Sue perdue dans Manhattan – Les tricheurs*[2] *– Claire Dolan*[3] *– En cas de malheur*[4] *– La meilleure façon de marcher.*[5]

1. Orijinal adı *La ragazza con la valigia* (Genç Âşıklar). Valerio Zurlini'nin (1926-1982) yönettiği, 1961'de gösterime giren ve 40'lardan 70'lere İtalya'nın kolektif hafızasını değiştiren 100 film arasında sayılan Fransız-İtalyan filmi. (Ç.N.)

2. Orijinal adı *The Cheaters*, (Üçkâğıtçılar) yönetmenliğini Joseph Kane'in (1894-1975) yaptığı 1945 tarihli Amerikan komedisi. (Ç.N.)

3. Yönetmenliğini Lodge Kerrigan'ın üstlendiği (doğ. 1964) 1998 tarihli ABD-Fransa yapımı bir film. Claire Dolan annesinin ölümü üzerine mesleğini bırakmaya karar veren İrlanda göçmeni bir seks işçisidir, pezevengine borcu olduğu için çalışmaya devam etmek zorundadır. (Ç.N.)

4. "Talihsiz Bir Durumda". Georges Simenon'un (1903-1989) aynı adlı romanından uyarlanan, "Claude Autant-Lara'nın" (1901-2000) yönettiği 1958 tarihli Fransız-İtalyan yapımı film. (Ç.N.)

5. "Yürümenin En İyi Yolu" (1976). Claude Miller'ın (1942-2012) yönettiği 1960'ların başında geçen film birbirine zıt anlayışlara sahip iki tatil kampı eğitmeni arasındaki muğlak ilişki üzerinden cinsel yönelimin keşfini anlatıyor. (Ç.N.)

Peki kitabım başkaları için ne ifade edecek?

Kasım 2003'te şöyle yazmıştım: 58'i yazma konusunda beni heyecanlandıran şey özgürlük ve hafıza.

28 Temmuz, Pazartesi

Dün gece, "Si tu vois ma mère"[1], Bechet, içime işledi. Bir anda bir genişleme. Saksofon, üflemeliler (mahşerin trompeti) yüzünden, bir nevi büyük aydınlanma. 56-57 yıllarında Franck Ténot ve Daniel Filipacchi'nin *Pour ceux qui aiment le jazz* programının açılış müziğiydi. Beni kendimden geçiren bu müzik 57'de ne ifade ediyordu? Dünya, güzellik, aşk, bütün bunlarla birlikte gelecek. Bugünse geçmiş, geçip giden hayat, zaman, kaybedilen bütün insanlar ve şeyler.

Soru: Zaman ve 58 hakkında yazma konusundaki –hiç eksilmeyen– büyük arzu nasıl uzlaştırılır?

Peki ama 58 ne?

16 Ağustos ile 10 Kasım 2003 arasında içimden söküp attığım –başka kelime bulamıyorum– 38 sayfayı bu gözle tekrar okudum. Alıp kullanabileceğim bir şey göremedim. Biçimden yoksun, şimdiki zamanda yazılmış. Günbegün denklik kurarak ilerleme fikri akla yatkın mı? Hiç sanmıyorum.

Dış dünya eksik. Yaz kampının öncesi, bakalorya, kitaplar vb. önemli.

Ayrıca *aérium*'u[2] bir şato gibi tasavvur etme niyeti,

1. Amerikalı caz saksofoncu-klarinetçi Sidney Bechet'nin (1897-1959) 1952 tarihli standart bir caz-blues aşk şarkısı. (Ç.N.)

2. Çocuklar ve gençler için tasarlanmış, temiz hava kürüne dayalı dinlenme tesisi. *Aérium*'lar tatil kampı, koruyucu sağlık merkezi ve açık hava okulu karışımı tesislerdi. 20. yüzyılın başında Fransa'da çok sayıda inşa edilmişti. (Ç.N.)

Kayıp Malikâne'nin, *Marianne de ma jeunesse*'in[1], Sade'ın ve orada başıma gelenlerin iç içe geçmesi, Yeni Roman'daki "kör nokta" gibi.

Her şey baştan sona elden geçecek.

10 Ağustos, Pazar

58'i yazmayı neden istiyorum? Bir şeyi bulmak için mi? Genç kızlara dair bir şeyi örneklendirerek gün yüzüne çıkarmak için mi?

58 gerçeklik, anlam ve hayal gücü meselesine dair.

1. "Gençliğimin Marianne"ı (1955). Yönetmenliğini Julien Duvivier'nin (1896-1967) yaptığı film ailelerinin kendi haline terk ettiği gençler için bir yatılı okula ev sahipliği yapan Bavyera Gölü kıyısındaki Heiligenstadt Şatosu'nda geçer. (Ç.N.)

2009

8 Mart, Pazar

Yedi aylık ara. Kalça ameliyatı. Kararsızlık. 58'i tamamen kişisellikten uzak bir metin olarak düşünmek? Şüpheliyim. En azından "o" kipi.

Seneler zamana dair, başka bir şeye değil. 58'in ise neye dair olduğunun adını koyamıyorum. Bir anlamda her şeye dair, ötekiler, dünya. *Dusty Answer*[1] gibi [Rosamond Lehmann].

En az memnun kaldığım metinler biçim açısından bir yenilik getirmediklerim (*Bir Kadın* < *Babamın Yeri* < *La vie extérieure*[2] < *Journal du dehors*). Yenilik: Hissettiklerimi yansıtan en uygun biçimi arayıp bulmak.

4 Mayıs, Pazartesi

Yazı günlüğümü [1982-2007] bilgisayara aktarmak tek bir şeyi gösterdi: "Gerçekten yazma"ya girişmeden önce uzun uzadıya sorgulamalarla çok vakit harcamışım. Denemeler, pek matah olmayanları bile, daha iyi, tabii *Seneler*'in 1998 versiyonu gibi çok uzun sürmedikçe.

1. "Tozlu Yanıt". İngiliz romancı Rosamond Lehmann'ın (1901-1990) 1927'de yayımlandığında büyük gürültü koparan ilk romanı. (Ç.N.)
2. Dış Dünya. (Y.N.)

Şu anda düğüm noktası hâlâ 58 ve "onu bir şeye dönüştürmek" için sonsuz sayıda ihtimal var.

Biçim öncelikli ama "hiçbir şey"den önce gelmiyor. Üzücü olan, sonradan, ancak kitap bittikten sonra, bütün unsurlar arasındaki uyumu görmek. Yani bu konuda farkındalığa güvenemem.

Alice Munro'nun son kitabında beni bu kadar etkileyen şey ne? [*Firar.*]

5 Mayıs, Salı

Bireysel tarih + *Seneler*'in "kolektif koro"suna bazı yönlerden benzeyen bir biçim bulmaya çalışmaktan esasen vazgeçmiş değilim. Ama vazgeçmek zorunda kalacağımı da biliyorum, 58'in özgünlüğünü bulmalıyım.

Alice Munro'da sevdiğim şey, anların ve kadın düşüncelerinin isabetliliği fakat hikâyelerinin geleneksel biçiminden hep mustaribim.

[Kesinti, kalça çıkığı tedavisi.]

18 Ağustos, Salı

58'i yazmasam, başka ne yazarım?

58'le ilgili beni korkutan ne? Her şeyden önce, otobiyografi korkusu, "ben" kipinin içime sinmemesi. "O" ile denemeliyim.

Zamanı daraltmanın korkusu: İki[1] sene. Kapsamın yetersizliği.

Hikâye imkânsız, bundan eminim. 58'le ilgili sorunum, bir anlam ifade etmemesi, durmadan eriyip gitmesi, hep bir delik? Seks bu.

58 için istediğim biçim: Bir *anlam* değil, ama belki

seksin duygusunu, hayatın belli bir ânında dünyada var olma hissini vermesi. Aynı zamanda, olmakta olanın, bir ânın yakınlığı, *gerçekliği* ve yıllar sonra, zaman içindeki "gerçekdışılığı". Bunun da kanıtı, kimsenin hatırlamaması. Bugün "gerçeklik", *görünüşe bakılırsa*, eriyip gitmiş gibi. Onu tekrar nasıl bulabiliriz? Şimdiye kadar bunu, unsurları tarihsel ve sosyolojik olarak, mümkün olduğunca bilimsel bir şekilde analiz ederek yaptım. Bu yöntemle –başladığım gibi "belge"yle, araştırmayla– devam etmek istiyor muyum, yoksa bunu yetersiz mi buluyorum?

Ama H.'nin adını ve telefon numarasını internette gördüğümde, inanılmaz bir sarsıntı yaşadım: *Gerçeklik* tekrar yüzüme çarptı. Şimdiye kadar, bu gerçekliğin okurun da yüzüne çarpacağı umuduyla yazdım. Peki ama şimdi? Anlamak için yazmak, artık buna inandığımı sanmıyorum. Bu metinde amaç *kurtarmak* da değil.

Tüm bunlar bir yana, 58 toplumsal cinsiyet olarak kadınlık meselesine, kadının onurunun kırılmasına dair.

20 Ağustos, Perşembe

Tıkanmama sebep olan şey, S.'de, herkesin önünde maruz kalınan aşağılanmaları anlatmanın –itiraf etmenin değil– neredeyse imkânsız olması. Örn. Rouen'da süpermarketten alınma, kenarındaki rengârenk süslemelerini çok beğendiğim güneş gözlüğü. Monique C.'nin alaycı sorusu: "Ne alırsan bir frank dükkânından mı aldın bunu?" (Aslında "ne alırsan 100 frank" olmalıydı.)

Finalde çözülen muamma türü yanlış, miadını doldurdu. Önemli olan açığa çıkarma değil. *Peki o zaman, önemli olan ne?* Hayal gücü, Rouen'daki arayış, bedenimin dönüşümü.

Şimdi de beni korkutan mahremiyetçilik.

21, Cuma

S.'ye bir daha gitmek istiyorum. Geçmiş ile bugün arasındaki mesafeye, o âna, o ânın trajik boşluğuna düşmek için.

23, Pazar

Bugün önemli olan şeyleri özetledim, ama hangi yazı perspektifinden?

- S.'den önce: "Flörtleşme" arzusu, yalan yanlış inançlar, erkekler hakkında hiçbir şey bilmeme
- S.'de: Anne yok, din yok. Gurur, "kolay kız" olma, baştan çıkarmanın mutluluğu, grup neşesi, romantizmim. Bu dünyayı sevdim, aslında beni aşağılayan bu yaz kampı atmosferine hayranlık duydum, "orospu"
- S'den sonra: Gururumdan utanç duydum. Yaptığım şeyden, ama asıl önemlisi düşündüklerimden utandım. Hem sınıfsal hem de feminist bir utançtı (nesneleştirilmiştim)
- "O": Ben, baş eğitmenin kur yapmasından, onu tavlamasından mutlu ve şaşkın, yarım saat sonra birlikte yatağa gireceklerini düşünemeyen o kız

Pek çok başlangıç görüntüsü geçiyor aklımdan. Biri, genel bir görüntü, erkeklerin bedenlerini, arzularını, salgılarını kızlara zorla (tıpkı bir hayvan gibi, öyleydi) dayatabilme gücüne sahip olmalarına dair: "Gecenin karanlığında erkekler var, vb. ..."

89'da yazdığım başlangıç: "O yaz ahlakı geride bırakmıştım, vb. ..." hiçbir anlamı yok tabii ki. Tabii mi? Kendime ahlaki açıdan bakıyordum.

[*L'Autre fille*'in yazımı.]

2011

16 Ağustos, Salı

Yeniden kolları sıvadım, ilk gün (her zaman olduğu gibi, memnuniyet verici!) İkilem: Elimde çok ciddi miktarda hafıza malzemesi var, 58 için birden fazla istikamet mümkün ama başka bir arzuyu ne yapacağımı bilmiyorum: Zamanın benim dışımda akıp gitmesi (hızla geçmesi).

Mekân ve insanların bir yerden bir yere nakli –Venedik'e, bir eve– benim için bir takıntı haline geldi.

Aslında, iki proje arasında bir tezat var. Biri, yani 58, şimdiye kadar dramatize ettiğim belli bir olaya dair, bir zaman kesiti, iki senelik bir sekans (ama böyle yazmayabilirim de). Diğeri ise, her şeyin silinip yok olduğu bir zaman kitabı.

20 Ağustos, Cumartesi

Bu iki projeye yeniden döndüğümden beri, esas istediğimin 58 olduğu açıkça belli oluyor. Açık bir biçim, zorunlu. Baştan sona "ben" diye gitmeyeceğim, mümkün değil. Bir zamanlar olduğum kişi için "o" kipi kullanacağım.

Başlangıçta, 58 ilkbahar tahayyülü ve gelecek yaz ile başladım. (Ve ayrıca, biz kızların gelecek tahayyülüyle.)

Ya da bu kız o zamanlar neyi ne kadar biliyor, kafasından neler geçiyor, onları bulup çıkarmak.

2005'te 58'e vermeyi düşündüğüm başlığı unutmuşum: *Dream* (R.E.M.'in "Just a Dream" şarkısından dolayı.)

2012

2 Ocak

Bu gece: 58 hakkında yazmak gözüme neden 1) zor, 2) tehlikeli görünüyor? Bu iki soruyu cevaplamak projenin "yazıya dökülmesi" sürecinde ilerleme kaydetmemi sağlayacak diye düşünüyorum.

Açık kitap ve kapalı kitap kavramları anlamlı. 58 kapalı mı? Evet, ben açmazsam kapalı, ama nasıl açacağımı bilmiyorum.

7 Ocak

- Neden bu konu hakkında yazma arzusu duyuyorum, ne zamandan beri ve bugün neden?
- 2002'de yazdığım "18 yaşındaki varoluşumu yeniden keşfetmek" [H.'ye telefon ederek] bu metin için geçerli mi? Daha fazlası, bunun *ötesine* geçen bir şey, ölümle ilgili bir şey.
- Bunu tam olarak hiç kimseye anlatmadım. Sadece ima ettim. Ama bu yazmak için yeterli bir gerekçe değil.
- *Utanç* duyduğum için mi? (52'deki açıklamayla aynı.) Evet. Yazmak utancı dönüştürmektir.

- Çünkü o iki sene hayatımın yönünün çizildiği bir parantez (yazı, hep düşündüğüm şey miydi?), "unutulmaz", öğretici vb. iki sene (yeterli değil)
- Çünkü kızların tarihiyle, bütün güncel olayların (Polanski, DSK [Dominique Strauss-Kahn], bu sabah Mona Ozouf'u[1] dinlerken sinirim yine tepeme çıktı) yansıttığı kadına bakış açısıyla ilgisi var → Çok.
- Kurtarmaktan çok anlamak, kesinlikle.
- Bütün bunların ötesinde, tanımlanması gereken başka bir şey, zamana dokunan bir yanı da var mı? Tanıklar, artık hayatta olmayanlar, "eskinin arkadaşları", arayış (62'de ve 76'da aklımdan geçmeyen, hiç ama hiç geçmeyen ama 1994'te, hatta 93'te H'nin numarasını rehberde aradığım zaman ufak ufak aklıma takılan yeni bir unsur)
- *Rüzgâr Gibi Geçti* boyutu.

Joyce'un *Ulysses*'teki, "O ben miydim yoksa şimdi mi gerçekten benim" alıntısı gerçekten de bu metne yakışır. Metin "sen" kipine yöneltiyor, ama 58'deki kızla senli benli olmayı tahayyül edemiyorum, olsa olsa *o/ben* olabilir.

8 Ocak

S.'de yaşananların ölçüsü/ölçüsüzlüğü yazıyla nasıl aktarılabilir? Ve âdetten kesilmiş, felsefe okuyan, deli gibi tıkınan bir kızın dünyaya bakışı?

89'da net bir ifadeyle şöyle not etmişim: "58'de, işte nihayet bu deneyimi yaşadım diyebilirdim. Ama önemli

1. Mona Ozouf (doğ. 1931), tarihçi, felsefeci. Kendi deyişiyle "yaygaracı radikalizm"e karşı "Fransız tarzı bir feminizm" savunuyor. (Ç.N.)

olan bu değil, önemli olan Dalida'nın şarkısı, sabun, çim kokusu vb. Sonrasında nasıl yaşadığım, bekleyiş, *Kayıp Malikâne*'deki gibi Rouen sokaklarında arayış." İçimdeki edebî söylem ile felsefi söylem.

Kesinlikle buradan hareket etmeliyim: "Zamanın derinlerindeki o sene" ve "Onun bir fotoğrafı yok".

20 Ocak

Dün akşam, Sées'teki yatakhanelerin boşluğunu, kayıp çocukları ve Platters'ın plağı imgelerini birbirine bağlamak istedim.

"58 için Notlar"ı tekrar okudum. Neredeyse tamamen unuttuğum notları yeniden okumak çok hoşuma gidiyor, ilk önceliğim olan biçimi bulma arzusunun bile önüne geçiyor. Vaktiyle, bir yazar hakkında araştırma yaparken günlüğünü, notlarını vb. didik didik ettiğim gibi, bir çeşitliliğin, *nesneler*in bolluğunun içine dalıyorum → kısacası, sanki ben değilim de başka biriymiş gibi.

İsveç filmi *Elle n'a dansé qu'un seul été*.[1] Aslında, üç yaz vardı, 58, 59, 60.

Yerler: Sées –Rouen (lise, Ernemont, Yüksek Öğretmen Okulu)– İngiltere. Ve Yvetot, öncesi, sonrası. Hepsinden fotoğraflar var.

Kolektif bir olay, o olaya ait gazeteleri, o ânın izlerini sakladığınızda kolektif bir his uyandırıyor.

1. Orijinal adı *Hon dansade en sommar* (Sadece Bir Yaz Dans Etti), yönetmenliğini Arne Mattsson'un (1919-1995) yaptığı, Per Olof Ekström'ün (1926-1981) *Sommardansen* adlı romanından uyarlanan film gösterime girdiği 1951 yılında, iki gencin yüzdükten sonra sudan çıkıp çimlerin üzerine uzandıkları sırada çıplak memelerinin yakın plan göründüğü sahne nedeniyle gürültü koparmıştı. (Ç.N.)

21 Ocak

58'den sonra erkeklerin bana karşı tavırlarının H.'nin biraz daha (belki de direndiğim için) *soft* versiyonu olduğunu fark ediyorum. Costa Brava'daki Alman, Ocak 63'teki tıp öğrencisi, hatta 61'de W.R. Diğerleriyse, tersine, benim özgür irademe saygı duyacaklar. Şimdiye kadar fark etmediğim şey, bekâretimi kaybetme korkusu vb. şeylerin cinsel hayatımı ne denli belirlemiş olduğu. Sonuçta, ancak 43 yaşına geldiğimde bir erkekle ilk defa zevk aldım. (Bir kere de, sadece bir kere, Ph. E. ile 78'de ya da 77'de?)

Bu metin açısından bir şeyi değiştirir mi?

Sen/ben. Sen kipi kavramaya çalıştığım ergenlik çağındaki kız için.

"Sées'ten dönüş" sayfasına bak. Polanski sayfasını temize çek.

25 Ocak, Çarşamba

Dün akşam Barbara Loden'in *Wanda* filmini seyrettim. Kocasını ve çocuklarını terk edip, tanıştığı erkeklerin insafına sığınarak oradan oraya sürüklenmesi dışında pek bir şey hatırlamıyordum. Sonunu unutmuştum. Halbuki filmin finali bugün bana tüyler ürpertici geldi. Kamera sabit bir şekilde, bir kulüpte eğlenen insanların ortasında, iki erkeğin arasındaki Wanda'nın donuk yüzünü çerçeveliyor. Onu bir adamın yaktığı sigarayı alırken, başını sağa sola çevirirken görüyoruz, dalgın, yok gibi. Orada değil sanki, artık hiçbir şey değil. Daha önce bir adama "benim hiçbir kıymetim yok" demişti. Kamera onun ifadesiz yüzünde donuyor. Yavaş yavaş yüzü *eriyip* silikleşiyor.

Kim bilir kaç kez eğlenen insanların ortasında bulundum, ama ben o anda, orada değildim. Wanda'nın

görüntüsüyse bunun ötesine geçiyor, bu benim hayat ve yazı içinde eriyişim. 2008'de Bordeaux'da, bir yemekte, bütün sesler "Bir Kadının Kurban Edilişi" adlı sihirbazlık numarasında sandığı delen kılıçlar gibi içimden geçmişti ve bana uzatılan kitaplara tek bir ithaf kelimesi bile yazamıyordum.

Wanda'nın bigudileri aklımda kalmıştı, ama saçları hep darmadağınıktı, sürekli bigudileri sarıp durması beyhudeymiş gibi. Sevişmekten haz alma meselesi söz konusu edilmiyor, almadığını varsayıyoruz. Tek gördüğümüz erkeğin duyduğu arzu ve kadının buna teslim olması, sondaki polis hariç.

Unuttuğum (tamamen değil, seyrettikçe "hah, işte, evet ya" diye geçiriyorum içimden) diğer görüntüler: Wanda bir dikiş atölyesinde. İşe yatkın değil, eli çok yavaş. Ben de eğitmen olarak çok beceriksizdim, ancak revir sekreterinin yokluğunda onun yerine bakarak idare ediyordum, hatta bir keresinde sadece hemşirenin yapabileceği bir şeyi yapmaya kalktığım için azar işitmiştim, termometre hikâyesi.

Soygun sahnesinde beni etkileyen şey Wanda'nın adama duyduğu güven, iyi yapma arzusu. Memnun etmek. Tatmin etmek. Bir başka sahnede, adamın ona tokat attığını unutmuşum. Canının yandığını söyleyip yanağına dokunuyor. O tokatlanan kadın, o da benim, daha sonra, kocam tarafından, bir kere, arabada, çocukların gözü önünde.

Sées'ten sonra, 59 yazında Rouen'ın, Caen'in sokaklarında, 60'ta Londra'da avarelik yaptım.

Wanda'nın yüzünü hiç hatırlamıyordum, hiç. Sanki onun yerinde ben varmışım gibiydi.

Nathalie Léger *Barbara Loden'ın Yaşamına Ek* adlı kitabında kendisini Wanda'ya bağlayan şeyin ne olduğunu araştırıyor. Benimkinden çok daha az.

Kontrol ettim, Wanda'yı televizyonda seyrettiğim tarih Şubat 1994'müş, günlüğüme şu notu düşmüşüm: "Benim entel olmayan halim: Özgürlük ve boyun eğiş."

26 Ocak, Perşembe

İnternette Houlgate'taki CREPS'te[1] çekilmiş 1959 tarihli bir fotoğrafa bakıyorum. Siyah-beyaz. Sadece genç erkekler var. İsimleri yok. Üç sıra halinde dizilmişler. Hepsinin üstü çıplak, göğüs kasları belirgin, çoğu şişirmiş. Yerleşim düzeninden ötürü, ön sıradakiler hariç, şortları görünmüyor, o nedenle tamamen çıplak gibiler.

Bu beyaz çıplaklık, bu muzaffer erkeklik teşhiri karşısında giderek müstehcenlik hissi basıyor üzerime. Gülümsüyorlar. Birden üçüncü sırada J.R.'yi tanıdım ya da tanır gibi oldum, sarışın, kabarık saçlı, düzgün yüz hatlarıyla hoş bir çocuk olarak aklımda kalmış. Yanındaki oğlan elini onun omuzuna koymuş. Soluna uzun bir gölge düşmüş.

58 yılında S.'deki bir grup oğlanın fiziksel gerçekliğini yansıtan bir görüntü, tıpkı Jeanne-d'Arc Lisesi kız öğrencilerinin aynı yıl çekilmiş fotoğrafı gibi. Hepsi, nasıl desem, zararsız ve kendinden emin görünüyor, "hepsi". Hemen ardından kahkahalarını, J.R.'nin "Ben havalı değilim" derken hayalarını okşadığı ânı, Robert Lamoureux ve Fernand Raynaud'nun skeçlerini hatırlıyorum. Erkek dilinin "norm"u, hâkimiyet.

Rouen, Ernemont Sokağı, 7 numara. Kız yurdu Saint-Joseph-de-Cluny yönetiminde özel bir huzurevine dönüştürülmüş. 9 numara hâlâ Notre-Dame Okulu. Verte Sokağı'nda Saint-Dominique Okulu da yerli yerinde duruyor.

1. Centres de Ressources, d'Expertise et de Performance Sportive (Spor Kaynakları, Uzmanlık ve Performans Merkezleri). Fransa'da devletin ya da bölgesel idarenin yönetimindeki, sporu teşvik etmek ve geliştirmek amacıyla kurulmuş kamusal tesisler. (Ç.N.)

Anıları ve görüntüleri derleyip toplamak gerekecek:

- Ocak ayında, Brasserie Paul'de R. ile Viandox[1] içtikten sonra sabahladığım gece, Déville'e gitmek üzere bineceği otobüs durağına kadar ona eşlik etmiştim, otobüsün penceresinden yün beresi görünüyordu.
- Tarlé dans kursu, bana bir çift topuklu ayakkabı ödünç vermişlerdi.
- Yüzme dersi için Beauvoisine Sokağı'nda küçük bir dükkândan mayo alışverişi, sonra dersten muaf olmuştum. Jüponumun volanlarına sert bir kurdele geçirerek o zamanlar moda olan balon eteklere benzetiyordum.
- Beauvoisine Meydanı'ndaki pastanenin vitrininde gördüğüm ve canımın çok çektiği dondurmalı beze pasta.

Yemek yememek (anoreksiya) övünç, gurur kaynağıyken, bulimik olmak müstehcenlik ve utanç duyuruyor.

O sene çok şeye heveslenmiştim: Yüzmeyi, araba kullanmayı, dans etmeyi öğrenecek, sosyal bir meslek sahibi olacaktım. Hepsi yattı.

Rouen'da liseye gitmeyi, ailemin gözlerini üzerimde hissetmekten kurtulmayı, şehirde yaşamayı, içimden geldiği gibi dolaşmayı ne çok istiyordum. Gerçekteyse hayallerimle baş başa kalmıştım. Liseden atılıp yurda gelen Marie-Claude'a bakıp kızların "cingöz" olduğuna inanmış, eğlenceli bir dünyaya gireceğimi sanmıştım. Yanılmışım: Üniversiteye hazırlanan akıllı uslu kızlar çıktı karşıma.

Ernemont Yurdu. Gündüzleri yatakhanelere sadece liseli ve üniversiteli kızlar çıkabiliyor, kuaför çırakları

1. Tuzlu, aromatize et suyu, bir tür suda eritilmiş et bulyonu. 1970'li yıllara kadar kafelerde üzerinde "Viandox" logosu bulunan büyük fincanlarda servis edilirdi. (Ç.N.)

alınmıyor. Çarparak kapatılan oda kapıları bölmelerin duvarlarını titretiyor. Tuvaletler koridorun ucunda. Yarı bodrumdaki yemekhane, sıralar, aşırı şekerli sütlü kahve, şarap pastilleriyle kırmızıya boyanmış sürahiler.

Utanç, 1959 ve sonrası. Açıkça: Kendini Öteki'nin bakışı, egemen olanın gözü ya da egemen bakış açısı İLE görmek.

58 yazında ve 59'un başlarına kadar utanç hissetmiyorum. Arzularım ve hayallerim çok daha güçlü, meşru. Erkeklere duyduğum istekle, flört etme ihtiyacımla gurur duyuyorum. Bir fetih, narsistik bir fetih bu. Açık saçık şarkılar söylemek, arzu nesnesi olmak, özgür olmak gururlandırıyor. Rouen'da H.'yi bulmak istiyorum, ama buna gerçekten inanıyor muyum? Belediye salonundaki baloda flört edecek birini bulma derdindeyim (Yvetot'daki sinemada utangaç bir oğlanla flörtleşiyorum, çamurda güreşen kadınların olduğu bir Alman filmi). Bu muazzam arzu, bir erkeğin teninde uyuma ihtiyacı.

Ernemont'daki kızların sessizce kınamalarına aldırmıyorum.

Utanç duymaya sonradan, çok yavaş yavaş başlıyorum –hayli karmaşık– felsefe sınıfında. Kendimi Kant'ın kategorik buyruğu açısından sorguluyorum. Sadece o kadar mı?

S.'de alkol. Grup halinde Graindorge'a içmeye gitmek.

Bir akşam, "Beyaz şarabın verdiği o korkunç keskin muhakemeyle düşünüyor: Bu ben miyim? Ya da tam tamına, ben, ya da hiçbir şey. Sadece bilinç ve yalnızlık. Alkolün verdiği münzevi bilinç. Beden sendeleyip kaçarken, bir su birikintisine dönüşen bilinç."

André Ripeaux'nun zorbalığı. Dans ederken onu içiriyorum. Gözleri bağlı, kolları havada, sırtına "koca bir

çük" resmi çizilmiş halde gözümün önüne geliyor. Gruba dahil olmak istiyorum, hem de en kötü gruba.

Âdet görme.

O zamanlar âdetten kesilmek = hamile kalmak. Annemin ne denli endişelendiğini tahmin edebiliyorum, onun için de tek anlamı buydu. Doktor sahnesi, Azizler Günü tatili, annemle babamın odasında, onların yatağındayım. Babamın tarafında, onun bir süre sonra öleceği yerde yatıyorum. Annem. Doktor savaş sırasında esir askerlerin eşlerinin âdetten kesildiğinden bahsediyor.

İki yıl âdet görmemek, birileri öğrenecek diye delicesine korkmak. İngiltere'de nasıl idare ettim? Bayan Portner ne düşünüyordu?

9 Mart, Cuma

2003'te, 58 projesinde bana cazip gelen şeyin "özgürlük ve hafıza" olduğunu yazmıştım. İşte şimdi bana kaybettiren de bu.

11 Mayıs, Cuma

58 üzerine diğer projeden çok daha fazla araştırma yapıyorum, yadsınamaz bir gerçek bu.

Ben/o veya *ben/sen*, çünkü *Olay*'da olduğu gibi "ben" diye devam eden metin mümkün değil.

Yapı: Kan/sperm.

Ön metin: Fotoğraflar ve "O yazı hatırlayacak kimse kalmayacak".

13 Mayıs, Pazar

"O" kipiyle uyuşmayan şey anlatının şimdiki zaman olması (sadece geçmiş zamana uyuyor).

Kitabın vurgusunun esasen zaman olmadığına –ahlaki değerlerin tarihi meselesi önemli olsa bile– ben ve diğerleri olduğuna karar verince ilerleme kaydettiğimi hissediyorum.

Yapılabilecekler: o zaman olduğum kız, yontulmamış, döke saça yemek yiyen vs.

Peki ama neden başka bir başlangıç denemek istiyorum?

→ Polanski (olgu)
→ Cezayir
→ âdetten kesilme, iki sene, dünyadan uzak kalışımın birebir zamansal çerçevesi

16 Mayıs, Çarşamba

İfade sorunu, etrafında dolanıp durduğum, ertelediğim sorun, ben/o/sen, kişisel bir sorunsalla bağlantılı, ben ve diğerleri: Uyuşmazlık ve "onlar" gibi olma, gruba dahil olma arzusu. Annem diğerlerine benzememi isterdi. Onlar, onun diğerlerine benzemiyordu.

Seneler olayların, insanların içinde erimiş bir hayattı, içerilmiş bir hayat. 58 ise bunun tam tersi, diğerleriyle uyumsuzluk, "eğlencenin dışında kalmak". *Seneler* zamanın akışı, 58 donmuş zaman.

1 Haziran, Cuma

Bugün 58'in cinselliğine, o zamanlar bilincime yabancı bu muazzam arzuya gömüldüm.

25 Ekim, Perşembe

Dış dünyada 58 yazına uzaktan yakından "dokunan" ne varsa, haber, film, kitap, şarkı (Bénabar'ın "Je suis de

celles"[1]) ânında fark ediyorum. Şaşmaz bir şekilde hep erkek egemenliği ve ona rıza gösterme söz konusu. Ve yoldan çıkma, sürüklenme (*Wanda*, *Sue perdue dans Manhattan*). Benim hikâyem diğerlerinin hikâyesinin içinde, ama yine de yazmalıyım ki var olsun ve farklılığıyla birlikte diğerlerine eklensin.

Ce qu'ils disent ou rien'i tekrar okudum. Orada, altta, kelimeler ile gerçeklik arasındaki ayrışmayı gösterme arzusu yatıyor. Roman geleneği içindeyim, araştırma yok, bir "ses" metni.

27 Ekim, Cumartesi

"Sahne"yi [H.'yle geçirdiğim gece] en başa koymaktan kesinlikle vazgeçtim. Polanski olayı, fena değil ama metni tecavüze indirgiyor.

Utancın hafızası üzerine yeni bir başlangıç düşün.

Veya: İnternette isimleri araştır

Ernemont'daki odanın fotoğrafını bul

17 Kasım, Cumartesi

Başlamadan önce, eseri baştan sona "gözünün önüne getir". *Seneler*'de bu bir manzaraydı, bir film, Ettore Scola'nın *Balo*'su. 58'de gözümün önüne gelenler kapalı mekânlar, yaz kampı, Ernemont, lise, çorak ve ıssız araziler, İngiltere. Filmler, *Sue*, *La fille à la valise*.

Baştan sona "o" kipiyle yazmak imkânsız. 58'deki kız için "o", bugünkü kadın için "ben".

1. Bénabar'ın (doğ. 1969) *Les Risques du métier* albümündeki (2003) Je suis de celles şarkısı, lise yıllarında "kolay kız" olarak etiketlenen "Nathalie"nin ağzından geriye dönüp bakarak, o günlerdeki haz ve aşk arayışını anlatır. (Ç.N.)

2013

23 Nisan

58-60 yılları hakkında yazmaya çabalarken zihnimden geçenler, hayır, gözümün önüne gelenler. Amaç, o yılların özünü birkaç cümleyle yakalamak. Tamam ama hangi özü, neyin özünü? Benimkini, başka bir deyişle. O yılların *rengini* –değerlerini, atmosferini– yansıtacak bir ya da birkaç cümleyi üretebilmek için görüntüleri ve anıları "harmanlayıp" bazılarını tutup bazılarını eleyerek bir hafıza ve zihin operasyonu yürütmek zorundayım. Bu noktada liseyi, pembe ve bej önlükleri, Yser Bulvarı'nı, 58 seçimlerini (referandum), Ocak 60'ta Camus'nün öldüğü günü, öğretmen okulunu vb. *görüyorum*. Tek tek saymakla bitiremem, bu iç içe geçişten belirsiz de olsa anlamların kendiliğinden fışkırmasını arzu ediyorum.

Kulağımızda yer eden sözler, görüntülerden farklı olarak zaten bir anlama sahip oldukları için, anlamı kavramamıza daha çok katkıda bulunurlar. Örn. sınıftan bir kızın "Liseler fabrikadır!" sözü gibi. Bu cümle beni öylesine şaşırtmıştı ki lise gibi ayrıcalıklı bir yeri annemle babamın ağzından duyduğum fabrika ile kıyaslamak, ne olursa olsun, aklımın ucundan bile geçmezdi.

Dün yukarıda yazdıklarım, kitabı o yılların atmosfe-

rine çok net bir şekilde yönlendiriyor, fakat aslolan benim başıma gelen. Buraya odaklanmayı kabullenmek zorundayım.

3 Haziran, Pazartesi

Başlangıç sorunu halloldu, *o/ben* sorunu hâlâ askıda. Ama asıl önemlisi, tıkanma yaşıyorum, aniden duran bir yürüme bandında kalakalmış gibiyim, hep aynı görüntü. Sebep "o" kipi mi?

11 Aralık, Çarşamba

O/*ben* tam olarak içime sinmiyor.

Sen/ben yapmak istediğime daha yakın, S.'ye ilk gidişimin tasvirine daha iyi uyuyor. "Annesi" yerine "annen", "gururu" yerine "gururun" yazmak daha kolay.

Kuru, kapalı, yumruk gibi vurucu bir anlatım ile çok şeyi içeren, daha esnek bir anlatım arasında seçim yapmak zorunda olduğumu seziyorum. İki farklı yazı dili, başlangıçta lirik, "onu unuttular..." ve devamında, kuru ton, internetteki arayış...

14 Aralık, Cumartesi

Metni tekrar baştan alacağım ve *sen/ben* seçimini sonraya bırakacağım.

18 Aralık, Çarşamba

Metni hâlâ bir ev ya da bir manzara olarak göremiyorum. Neresinden tutsam elimden kaçıyor.

2014

8 Ocak, Çarşamba

Kuru versiyon içime sinmiyor.

9 Şubat, Pazar

Sadece *ben*'de karar kılıyorum, gerçeğin aracı ben... O/*ben* ayrışması tıkanmama sebep oluyor.

15 Şubat, Cumartesi

Yine başa döndüm, sadece *ben*'de şüpheliyim.

16 Temmuz, Çarşamba

Kitapla ilgili şüpheleri, tereddütleri kafamdan atamadığım için iki saatlik uyku sonrasında gün ağarırken tekrar uykuya daldım, şöyle bir rüya gördüm: Burada, evde, uzun boylu, esmer, zayıf bir adam, fotoğrafçı galiba, benim fotoğraflarımı çekmek istiyor. Alt kattaki büyük salondayız, eskiden bilgisayarın olduğu köşe hariç bir sürü mobilyayla dolu, rüyada eşyalar seçilmiyor. Benden poz vermemi istiyor. Tamamen soyunuyorum. Bilgisayar

masasının yanındaki pufa oturmamı istiyor. Ona bakıyorum: Çırılçıplak, ayakta duruyor, cinsel organını havluyla örtmüş, mastürbasyon yapıyor. Ona, "Bitirince bana söyleyin," diyorum. Çekip gitmek istiyorum. Uyanıyorum.

Biçim olarak, ses olarak vb. neyi seçtiğimden kesin emin olamadığım şu anda, H.'yle sahneyi yeniden yaşadım.

21 Ekim, Salı

Baştan tekrar okuyorum. 23. sayfadan 28. sayfaya kadar gecenin [H. ile] yazımı çok iyi geldi, öyle ki acaba başlangıca bunu mu alsam diye düşündürdü. 58'in umarsız sürüklenişine yine kendimi kaptırmanın zevki?

"O" ve "ben" hâlâ tam olarak oturmadı gibi hissediyorum.

58'deki kızı tasvir eden "ben" kısmının tamamı hoşuma gitmiyor, aşırı uzun, aynı şey partiden önceki bölüm için de geçerli. Şimdi yeni baştan düzenlemeli miyim yoksa böyle devam edeyim mi?

2 Kasım, Pazar

S. 27 tekrar – 28. Devam etmeye karar verdim.

2015

13 Ocak, Salı

Kâbus gibi bir tıkanma, *o/ben* yüzünden mi yoksa başka bir şeyden mi, bilmiyorum. Ekim ayına kadar kalan yazma süresine göre yeni bir organizasyon yapmam gerekecek galiba? *Ben* kipi meselesini tekrar düşün. Yoksa böyle devam etmek için kendimi zorlamalı mıyım? Kullandığım ilaçlar beynime hiç iyi gelmiyor. Farklı bir yöntem denemeliyim, bağlantı aramadan, kronolojik sıralamaya takılmadan bölüm bölüm yazarak ilerlesem?

7 Mart, Cumartesi

49. sayfadayım, henüz hepsini tekrar okumadım. Tekrar okuyunca, baştan başlamak, her şeyi değiştirmek zorunda kalırım korkusuyla ayak sürüyorum.

[*Kızın Hikâyesi* Kasım 2015'te bitti.]

En zor olan, kendimi soymak, toplumun "bakış"ından, toplumun benden beklediğini varsaydığım şeylerden kurtulmak ve sonuçta bu beklentilere ancak onları reddederek, hatta ona karşı çıkarak cevap verebilmek. Yazının kitapla sonuçlanıp sonuçlanmayacağına aldırmadan o arzuya yönelmek.

Annie Ernaux, *Karanlık Atölye*'de yazarlığının en mahrem ve çetrefilli yanlarını gün yüzüne çıkarıyor. 1982'den itibaren tuttuğu yazı günlüğü, bir tür içsel atölye olarak, kelimelerle kurduğu sıkı ve zaman zaman çıkmazlarla dolu ilişkiyi gözler önüne sererken, her sayfa bir arayışın, bir tereddüdün, bir vazgeçişin izlerini taşıyor.

Düşünceler, serzenişler, bir kenara bırakılmış projeler ve yeniden doğan fikirlerle örülü bu kitap, Ernaux'nun edebî evrimini anlamak isteyenler için vazgeçilmez bir kaynak olduğu kadar, okura metinlerinin arka planını ve yazarın içsel çatışmalarını derinlemesine keşfetme fırsatı sunan, yazma eyleminin kendisine dair de bir sorgulama.

"Annie Ernaux çağımızın en etkileyici ve sınır tanımayan seslerinden biri."

Rachel Cusk

#fransızedebiyatı #toplumsalbellek #kadınyazını #toplum

can

canyayinlari.com | f | | X canyayinlari

günlük

ISBN 978-975-07-6651-0

9 789750 766510